

Turap 2 - 2022

Inhoudsopgave

Hoofdpijnen Turap 2 2022.....	3
Totaalbeeld financiën.....	5
Bijlage 1 Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma.....	7
Wijken Algemeen.....	7
W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek.....	10
W2 Noordwest.....	13
W3 Noordoost.....	15
W4 Presikhaaf.....	18
W5 Malburgen.....	21
W6 Schuytgraaf/ Elderveld.....	23
W7 De Laar/ Elden.....	25
W8 Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg.....	27
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën.....	31
S01 Veiligheid.....	37
S02 Bereikbaarheid.....	41
S03 Economie.....	45
S04 Onderwijs.....	51
S05 Cultuur.....	54
S06 Participatie en armoedebestrijding.....	58
S07 Zorg.....	68
S08 Welzijn en inclusie.....	77
S09 Gezondheid en sport.....	86
S10 Klimaat en energie.....	89
S11 Ruimtelijke ontwikkeling.....	94
S12 Wonen en leefomgeving.....	98
Bijlage 2 Budgetoverhevelingen.....	108
Bijlage 3 Investerings.....	117
Bijlage 4 Beheersing verbonden partijen.....	119
Bijlage 5 Stand van zaken amendementen en moties.....	122

Hoofdpijnen Turap 2 2022

Twee keer per jaar maakt het college een tussenrapportage - de 'Turap' - voor de gemeenteraad. In de Turap staat de stand van zaken rondom de uitvoering van de programma's en plannen. Ook worden de verwachte afwijkingen over het lopende jaar 2022 vermeld. Die ontstaan door autonome ontwikkeling, maar ook door de uitvoering van moties en het aanpakken van urgente knelpunten.

Positief financieel beeld

Het financiële beeld van deze tweede Turap van 2022 is positief. Het begrote totaalsaldo, na mutaties in de reserves, komt uit op € 17,4 miljoen. Dat is een stijging ten opzichte van het begrote totaalsaldo stand juli 2022 van € 11,3 miljoen. Dit beeld sluit ook aan bij de cijfers in de Begroting 2023. In de Turap is de voortgang op de diverse onderwerpen zichtbaar gemaakt met groene (op koers), gele (gedeeltelijk op koers) en rode bollen (niet op koers). Doelen die gerealiseerd zijn worden met een grijze bol gemarkeerd.

Op koers

Het merendeel van de doelen staat op groen. We zijn begonnen met aanleg van het koelnetwerk voor meer verkoeling in versteende gebieden. Steeds meer inwoners maken in de stad gebruik van OV en fiets. Ook komen er steeds meer laadpunten voor schone, elektrische auto's. De Hotspot Energy en innovatielab Connectr zijn steeds meer een begrip, ook internationaal. De Arnhem-Oost-aanpak werkt en zetten we voort. Er komt steeds meer duurzame opwek, bijvoorbeeld met zonnepanelen op huizen en bedrijven. Maar er zijn ook onderwerpen die blijven onze aandacht verdienen waar we soms een tandje bij moeten zetten. Zoals de aanpak van de energiearmoede. Daarmee zijn we flink op stoom, maar door de huidige prijsstijgingen krijgen meer inwoners moeite om hun energierekening te betalen. Ook moeten we alle zeilen bijzetten om voldoende woningen voor alle inwoners te realiseren. Dat betekent niet alleen nieuwbouw, maar ook doorstroming en zorgen dat bestaande woningen beschikbaar blijven voor de juiste doelgroepen en geen prooi worden voor beleggers. We willen dat onze kinderen en jongeren kansrijker en gezonder opgroeien en minder afhankelijk zijn van zorg, ook dat vraagt extra aandacht.

Arnhem wordt steeds beter en groener

De komende jaren gaan we flink aan de slag om onze mooie stad beter en groener te maken. Voor alle inwoners. En de uitdagingen zijn groot, op vele vlakken. Corona is nog niet voorbij, de wooncrisis duurt voort en de oorlog in Oekraïne zet de samenleving verder onder druk. Onder meer door sterk stijgende kosten in het levensonderhoud. Ook zoeken vele vluchtelingen een veilige haven in Europese landen, ook in Nederland, ook in Arnhem. De komende jaren maken we daarom extra middelen vrij om te zorgen voor goede en veilige opvang voor vluchtelingen. Ook bieden we een toekomstperspectief aan mensen zonder papieren en mensen op de vlucht.

We investeren in duurzaamheid en zetten vol in op een inclusieve energietransitie. Zo gaan we bijvoorbeeld aan de slag om te zorgen dat de stijgende energiekosten voor de meest kwetsbare Arnhemmers weer betaalbaar worden. Ook gaan we de wooncrisis te lijf. We gaan sneller en meer woningen toevoegen voor alle doelgroepen in de Arnhemse wijken. We vangen de klimaatverandering op door hittestress en wateroverlast aan te pakken en gaan radicaal vergroenen zodat het leven voor mens en dier in de stad prettig en gezond blijft.

Arnhem moet een fijne plek zijn om op te groeien. Een stad waar iedereen volop kansen krijgt om zijn, haar of hun ambities waar te maken. Ook als je start met een achterstand. De school en andere maatschappelijke gebouwen in een wijk vormen de verbindende kern van de gezonde en veilige omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien en buurtgenoten elkaar treffen. We stimuleren Arnhemmers om aan het werk te gaan en ondersteunen hen bij het vinden van een betaalde baan. Alle Arnhemmers moeten in al hun eigenheid zichzelf kunnen zijn, ongeacht sekse, seksuele geaardheid, genderidentiteit, huidskleur, (etnische) afkomst, religie, levensovertuiging, leeftijd of beperking.

We doen het voor de Arnhemmers. Daarom zoeken we steeds opnieuw de verbinding met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in onze stad. We willen de betrokkenheid en solidariteit van Arnhemmers benutten om onze stad nog socialer te maken. We betrekken Arnhemmers nog meer bij onderwerpen die spelen in de stad en gebruik maken van alle kennis die onze stad herbergt. Burgerparticipatie is een cruciale voorwaarde om de betrokkenheid tussen bewoners en gemeente te versterken.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt het financiële totaalbeeld geschetst, waarbij toegelicht wordt hoe Turap 1 en Turap 2 in samenhang met elkaar gelezen moeten worden. Waar Turap 1 alleen de verwachte financiële afwijkingen beschrijft, wordt in deze Turap 2 in de bijlagen een integraal overzicht gegeven van de voortgang op de beleidsdoelen en inspanningen in combinatie met een verwachte financiële prognose. Zowel de exploitatie als de voortgang op de investeringen wordt toegelicht. Tevens staan we stil bij de beheersing van de verbonden partijen en lichten we de voortgang op de overgehevelde budgetten uit 2021 toe. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken op de bij de Begroting 2022 aangenomen moties en amendementen.

Totaalbeeld financiën

De afwijkingen in deze Turap zijn tot stand gekomen op basis van de realisatie over de eerste 7 maanden van dit jaar met een doorkijk naar de rest van het jaar. De financiële afwijkingen in Turap 1 die ook in de begrotingswijziging bij Turap 1 zijn opgenomen, zijn na de vaststelling van Turap 1 door de raad daarmee in de begroting verwerkt. Deze afwijkingen zijn daardoor in deze Turap 2 komen te vervallen.

De afwijkingen in Turap 1 die nog niet in de begrotingswijziging zijn verwerkt (vanwege grotere onzekerheid of de mogelijkheid om bij te sturen), zijn in deze Turap 2 opnieuw benoemd en indien van toepassing geactualiseerd.

In Turap 1 2022 was een totaal voordeel gemeld van € 15,6 miljoen. Hiervan is destijds € 11,3 miljoen in de begroting verwerkt. Dit deel is in de begroting verwerkt vanwege de hoge mate van zekerheid van deze afwijkingen. Het restant gedeelte is niet verwerkt in de begroting vanwege de onzekerheid van de afwijkingen. Deze destijds onzekere afwijkingen worden in de Turap 2 geactualiseerd en alsnog opgenomen. Samen met nieuw bekend geworden afwijkingen geeft Turap 2 een voordeel van € 6,1 miljoen. Dit brengt het totaal aan wijzigingen in de begroting naar aanleiding van Turap 1 en Turap 2 € 17,4 miljoen.

Leeswijzer tabellen

De afwijkingen zijn opgenomen in bijlage 1 per wijk en programma. De afwijkingen op Wijken Algemeen gelden voor iedere wijk.

Per afwijking is in de tabel informatie opgenomen welke volgens de volgende leeswijzer geïnterpreteerd kan worden:

T1: Is deze afwijking ook in Turap 1 al gemeld (Ja/Nee)?

S/I: Is de afwijking structureel of incidenteel?

AR/BR: Komt deze afwijking ten laste of gunste van de AR of een bestemmingsreserve (BR)?

B: Wordt deze afwijking in de begroting verwerkt (Ja/Nee)?

In onderstaande tabel is het totaalbeeld opgenomen. Hierin is zichtbaar dat de begroting tot en met juli 2022 uit komt op een totaalsaldo van (afgerond) € 11,3 miljoen na mutaties in de reserves. Dit is het saldo van afwijkingen die in de begroting verwerkt zijn vanuit Turap 1. De verwerking van alle geactualiseerde afwijkingen uit de Turap 1, tezamen met alle nieuwe afwijkingen uit Turap 2, leidt tot een nieuw totaalsaldo van de prognose Turap 2 van € 17,4 miljoen.

De afwijkingen vanaf € 1 miljoen worden hieronder benoemd. Voor de uitgebreide toelichting wordt verwezen naar het desbetreffende programma.

De verwachte lasten nemen per saldo met € 32 miljoen toe. Dit bestaat soms uit hogere en soms uit lagere lasten.

De afwijkingen vanaf € 1 miljoen meer lasten zijn:

- Kosten opvang Oekraïne (S08): € 11,1 miljoen
- Nominaal 2022 (S00): € 4,8 miljoen
- Stijging kosten jeugd (wijken): € 3,5 miljoen
- Verhoging ESF subsidie (S06): € 1,6 miljoen
- Afronding reorganisatie en overige uitvoeringskosten Werk en Inkomen (S06): € 1,5 miljoen
- DU brede aanpak dak- en thuislozen (S08): € 1,4 miljoen
- Formatie SBR (S00): € 1 miljoen

De afwijkingen vanaf € 1 miljoen minder lasten zijn:

- Voordelen binnen zorgbegroting (wijken): € 8 miljoen
- Beschermd wonen WLZ uitname (S07): € 3,9 miljoen
- Vrijval ESF subsidie naar Preventie met gezag en AR: € 1,8 miljoen

De baten die daar tegenover staan, nemen toe met € 41 miljoen. Dit bestaat soms uit hogere en soms uit lagere baten. De afwijkingen vanaf € 1 miljoen meer baten zijn:

- Gemeentefonds (S00): € 30,2 miljoen (hier zitten ook de baten van de decentralisatie uitkeringen (DU's) en de taakmutatie energietoeslag in. De lasten zitten in de individuele programma's).
- Baten opvang Oekraïne (S08): € 10,4 miljoen

- Energiearmoedefonds (wijken): € 5 miljoen
- Verhoging ESF subsidie (S06): € 1,6 miljoen

De afwijkingen vanaf € 1 miljoen minder baten zijn:

- Actualisatie BUIG (S06): € 1,3 miljoen

Er wordt € 4,4 miljoen meer toegevoegd aan de reserves. Dit komt voornamelijk door Beschermd wonen WLZ uitname (S07) ad € 3,9 miljoen.

Er wordt € 1,2 miljoen meer onttrokken aan de reserves. De grootste onttrekking zit in programma S02 inzake de mobiliteitsprojecten ad € 0,6 miljoen.

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	814.089	31.521	845.610
Baten	810.939	40.878	851.817
Saldo lasten en baten	-3.150	9.357	6.207
Toevoegingen aan reserves	67.601	4.432	72.033
Onttrekkingen aan reserves	82.009	1.190	83.199
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	14.408	-3.242	11.166
Prognose resultaat	11.258	6.115	17.373

Bijlage 1 Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma

Wijken Algemeen

Algemeen

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	213.236	11.795	225.031
Baten	25.661	-11	25.650
Saldo lasten en baten	-187.575	-11.806	-199.381
Toevoegingen aan reserves	2.217	0	2.217
Onttrekkingen aan reserves	3.304	0	3.304
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.087	0	1.087
Prognose resultaat	-186.488	-11.806	-198.294

Onderwerp (wordt automatisch gevuld)	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	11.795	N					
Sociale wijkteams (SWT)	-4.276	V					
Thema Gezondheid							
Jeugd /Jeugdzorg	3.476	N	Stijging kosten jeugd (tariefstijging en volumestijging)	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	370	N	Stijging kosten WRV	J	S	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-1.626	V	Voordeel binnen zorgbegroting - doelgroepenvervoer	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-2.012	V	Voordeel binnen zorgbegroting - activerend werk	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-4.484	V	Voordeel binnen zorgbegroting - WMO begeleiding	J	I	AR	J
Teams Leefomgeving(TLO)	16.071	N					
Thema Kansengelijkheid							
Armoedebeleid	10.955	N	Taakmutatie Energietoeslag	N	I	AR	J
Armoedebeleid	5.000	N	Energiearmoedefonds	N	I	AR	J
Schulddienstverlening	100	N	Onderzoek zelf organiseren Schulddienstverlening	N	I	AR	J
Thema Wonen							
Mobiliteit	16	N	Actualisatie BR bereikbaarheid	N	I	BR	J

Baten	-11	N						
Sociale wijkteams (SWT)	0							
Teams Leefomgeving(TLO)	-11	N						
<i>Thema Wonen</i>								
Mobiliteit	-11	N	Actualisatie BR bereikbaarheid			N	I	BR J
Toevoegingen aan reserves	0							
Sociale wijkteams (SWT)	0							
Teams Leefomgeving(TLO)	0							
Ottrekkingen aan reserves	0							
Sociale wijkteams (SWT)	0							
Teams Leefomgeving(TLO)	0							

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Sociale wijkteams

Stijging kosten jeugd (tariefstijging en volumestijging)

Zie toelichting op S07 Zorg.

Stijging kosten WRV

De vergrijzing zorgt voor een toenemende vraag naar woon-, rolstoel- en vervoersvoorzieningen (WRV). Daarnaast voorzien we dat inkoopkosten toenemen als gevolg van aflopende contracten en stijgende materiaalkosten.

Voordeel binnen zorgbegroting

Zie toelichting op S07 Zorg.

Teams leefomgeving

Taakmutatie Energietoeslag

Op 15 maart jl. is het wetsvoorstel eenmalige energietoeslag lage inkomens (voorstel van wet houdende wijziging van de Participatiewet in verband met het eenmalig categoriaal verstrekken van een energietoeslag aan huishoudens met een laag inkomen) ingediend bij de Tweede Kamer. Met het wetsvoorstel krijgen gemeenten de bevoegdheid om dit jaar via categoriale bijzondere bijstand een eenmalige tegemoetkoming voor de gestegen energieprijzen toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen. Voor de uitvoering en uitgifte van de eenmalige aanvullende tegemoetkoming, voor huishoudens met een laag inkomen, heeft het kabinet in maart 2022 een eenmalig budget van € 679 miljoen beschikbaar gesteld. In de voorjaarsbesluitvorming is een aanvullend bedrag van € 175 miljoen beschikbaar gesteld, waardoor het totaal beschikbare bedrag uitkomt op € 854 miljoen. Deze middelen worden via de algemene uitkering aan gemeenten verstrekt.

Zoals gemeld in de brief aan de Tweede Kamer van 15 maart jl. is het gemeenten toegestaan vooruitlopend op de inwerkingtreding van het wetsvoorstel al tot uitbetaling van de eenmalige energietoeslagen over te gaan. De VNG en gemeenten hebben hier ook om verzocht. Arnhem ontvangt in 2022 € 11 miljoen ter dekking van deze kosten. Deze baten lopen via het gemeentefonds welke is toegelicht op programma S00.

Naast deze rijksmiddelen is een bedrag van € 2,8 miljoen uit Resultaatbestemming Jaarrekening 2021 toegevoegd voor de eenmalige energietoeslag 2022.

Energiearmoedefonds

Onderdeel van het coalitieakkoord is het instellen van een Energiearmoedefonds van € 10 miljoen, verdeeld over € 5 miljoen in 2022 en € 5 miljoen in 2023. In deze Turap is de € 5 miljoen in 2022 concreet verwerkt als verwachte verhoging van de lasten. Inmiddels is aan de raad ook een voorstel aangeboden dat meer inhoudelijk toeziet op (gedeeltelijke) besteding van dit bedrag in 2022.

Onderzoek zelf organiseren Schulddienstverlening

De gemeenteraad is via de raadsbrief "Ontwikkelingen binnen de Arnhemse schulddienstverlening", d.d. 19-07-2022 geïnformeerd dat we gaan starten met het maken van een plan van aanpak om te onderzoeken of een aantal activiteiten door de gemeente zelf uitgevoerd kan worden. In deze raadsbrief was ook het voorstel opgenomen om bij Turap 2 een budget beschikbaar te stellen van € 100.000 in 2022. Via de begroting wordt in 2023 een budget beschikbaar gesteld van € 300.000.

Actualisatie BR Bereikbaarheid

Zie toelichting op S02 Bereikbaarheid.

W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

Thema's	Doelen	Inspanningen
Meedoen		
Versterken van de plekken in de wijk voor ontmoeting		
In de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek versterken we de ontmoetingsplekken en laagdrempelige voorzieningen voor bewoners.		
Inspanningen 2022		
Er is een basisinfrastructuur waar mogelijkheden zijn voor ontmoeting. De Symfonie is verbouwd en de Lommerd gaat aan de slag met de toegankelijkheid. De Stadskeuken onderzoekt hoe ze een vaste voorziening voor het Centrum kunnen worden.		
Versterken van sociale cohesie		
We werken aan het versterken van de sociale cohesie op basis van een integrale gebiedsagenda waarin de doelen sociale basis, werk, armoede en schuldhulpverlening samenkomen.		
Inspanningen 2022		
Het verbeteren van de sociale cohesie heeft blijvende aandacht. We zetten hierop in door ontmoeting mogelijk te maken (onder andere via wijkinitiatieven, vergroeningsprojecten, goed functionerende ontmoetingsplekken).		
Meer (financiële) zelfredzaamheid		
We willen dat alle bewoners financieel zelfredzaam zijn. We zorgen ervoor dat hulp laagdrempelig toegankelijk is.		
Inspanningen 2022		
Het laagdrempelige spreekuur Goed Geregeld Arnhem is sinds juni actief in CSA. Tevens is er voor het eind van het jaar ook een spreekuur van het Sociale wijkteam en Werk en Inkomen voor bewoners.		
Kansengelijkheid		
Bevorderen kansengelijkheid: bewoners zijn zelfstandiger en staan steviger in de maatschappij		
Wijkorganisaties gericht op kansengelijkheid zoals Broek Omhoog, De Blauwe Tomaat, De Stadskeuken en De Kansen zijn inmiddels duurzaam aanwezig in de wijk. De Blauwe Wijkeconomie zorgt via het programma Spijkerenergie voor extra aandacht voor de energiearmoede.		
Inspanningen 2022		
Wijkorganisaties gericht op kansengelijkheid zoals Broek Omhoog, De Blauwe Tomaat, De Stadskeuken en De Kansen zijn inmiddels duurzaam aanwezig in de wijk. De Blauwe Wijkeconomie zorgt via het programma Spijkerenergie voor extra aandacht voor de energiearmoede.		
Minder onderwijsterugval		
We werken er aan dat minder jongeren terugvallen in niveau na de overgang van Basisonderwijs (PO) naar Voortgezet onderwijs (VO).		
Inspanningen 2022		
Via programma's (zoals verlengde leertijd) krijgen kinderen op de basisschool in het Arnhemse Broek extra ontwikkelkansen.		
Gezondheid		
Meer sport en beweegmogelijkheden in de wijk voor 0 - 100 jaar		
Samen met het Sportbedrijf is ingezet op een passend aanbod in de wijk.		
Inspanningen 2022		
Opdracht is gegeven aan het Sportbedrijf om te onderzoeken of de inzet van de capaciteit past bij de doelgroep die we willen bereiken. In Spoorhoek en Coehoorn wordt geïnventariseerd wat de behoefte van ouderen is op het gebied van bewegen en ontmoeten. Via Arnhem Oost aanpak maken we een start met het realiseren van het groene wandelpad in 't Arnhemse Broek.		

Integrale aanpak gezonde leefstijl

We willen de komende jaren dat kinderen gezonder leven: met een afname van het overgewicht als resultaat.

Inspanningen 2022

Overgewicht blijft een aandachtspunt. Via projecten zoals JOGG en GO wordt hierop ingezet.

Openbare Ruimte

Aantrekkelijkere buitenruimte

In CSA wordt veel vergroend of daar worden plannen voor ontwikkeld. Bewonersinitiatieven dragen bij aan dit doel.

Inspanningen 2022

In het Arnhemse Broek en Centrum zijn wijkgroenagenda's opgesteld om de wijk verder te vergroenen. Er zijn ook diverse werkgroepen in de wijken die zich met vergroenen bezighouden. Het Buurtgroenbedrijf Spijkerkwartier levert een belangrijke bijdrage in het Spijkerkwartier en Arnhemse Broek op dit thema. Naast vergroening zorgen zij ook voor sociale binding in de wijk.

Duurzaamheid

De wijk is meer klimaatbestendig

In het Arnhemse Broek is een hitesafari geweest. We willen in CSA-groeninitiatieven stimuleren en deze slim verbinden aan grotere projecten.

Inspanningen 2022

De onderdoorgang vanaf de Spijkerstraat naar Lauwersgracht is bijna gereed. Hierdoor kan het water vanuit het noordelijk deel sneller worden afgevoerd. Dit is een belangrijke ingreep om toekomstig wateroverlast te voorkomen. Tevens zijn in de wijken veel tegels gewipt en zijn er diverse vergroeningsacties waar ook veel bewoners bij betrokken zijn.

Meer aandacht voor energietransitie (Wijk van de toekomst)

Inwoners en wijkorganisaties werken samen aan de energietransitie.

Inspanningen 2022

De gemeente zet onder andere in op energiecoaches die bewoners helpen met het verlagen van de energiekosten. Het buurtbaanbureau (onderdeel van De blauwe wijk economie Spijkerkwartier) werft deze mensen in de wijk. Ook worden de mogelijkheden onderzocht van gezamenlijke inkoop van isolatiemateriaal. Er wordt een buurtklusbedrijf opgestart waar energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd met behulp van bewoners.

Wonen

Meer diversiteit in de woningvoorraad

Bij de kansen die zich voordoen in de wijk op het gebied van transformatie of nieuwbouw van woningen, gaan we aan de slag met de diversiteit van de woningvoorraad.

Inspanningen 2022

Het nieuwe facetplan heeft een rem gezet op de verkamering van panden in het gebied. Bij overtredingen wordt ingegrepen. Bij nieuwbouwplannen (zoals Rietgrachtstraat en Thorbeckestraat) wordt levensloopbestendig wonen en huizen voor gezinnen in de planvorming meegenomen.

Wijk economie

Verbeteren van de samenwerking in leefomgeving in relatie tot ondernemers en bewoners

Aan de samenwerking wordt op meerdere plekken gewerkt in het Spijkerkwartier en in het Centrum.

Inspanningen 2022

Programma Schoon, Heel, Veilig Steenstraat en omgeving heeft resultaat en in het Centrum heeft leefbaarheid aandacht door bijvoorbeeld in te zetten op verkeer (zoals verkeersoverlast Rijnkade) en vergroening (wijkgroenagenda).

Goed functionerende wijkorganisaties

De verschillende wijkorganisaties zijn met elkaar in gesprek over samenwerking op diverse thema's (zoals klimaatadaptatie, vergroening, hittestress, parkeren).

Inspanningen 2022

De diverse wijkorganisaties worden waar nodig ondersteund. Ze functioneren goed en leveren een belangrijke bijdrage aan de belangrijke doelstellingen in de wijk.

Veiligheid

Minder overlast

In het gebied is leefbaarheid een belangrijk thema. Op sommige plekken is sprake van (een gevoel van) onveiligheid. Met gerichte acties willen we afrekenen met de verloedering, overlast en criminaliteit in de wijk.

Inspanningen 2022

Met het actieprogramma Schoon Heel en Veilig is in het gebied ingezet op een integrale aanpak. Fysieke maatregelen (verkeer/ vergroening), aanpak ondermijning, cameratoezicht, handhavingsacties en aanpak gribusplekken zijn onderdeel hiervan.

In het Overleg Zorg en Overlast (OZO) Centrum/ Steenstraat worden alle personen met overlast gevend gedrag besproken en een passende aanpak op georganiseerd. Daarbij hebben we ook een OZO-top X aanpak van de meest overlast gevende personen. Voor deze personen wordt een (justitioneel of zorg) traject geregeld.

Er is ook een voorlichtingsavond geweest voor ondernemers in de Steenstraat over hoe om te gaan met overlast gevend gedrag (onder andere seksuele intimidatie en onbegrepen/ verward gedrag).

W2 Noordwest

Thema's	Doelen	Inspanningen
Meedoen		
Ontmoetingsplekken zijn vraagbaak in de wijk		
We zijn doorlopend in gesprek met de buurthuizen en ondersteunen ze waar we kunnen. We sluiten hen aan op het lopende proces het ontwikkelen van visie op buurthuizen geïnitieerd door buurthuizen.		
Inspanningen 2022		
In de gebiedsagenda armoede, schulden en participatie hebben we een integraal plan met het Sociale wijkteam en Werk & Inkomen voor drie groepen: gezinnen in de bijstand, ZZP-ers en jongeren tot 27 in de bijstand. Deze bespreken we maandelijks.		
Versterken sociale netwerken en inzicht in voorzieningen in de wijk		
We bouwen verder aan het netwerk van bewoners en professionals die actief zijn in de wijken. Hier sluiten zich steeds meer partijen bij aan, zoals Driestroom, Propersona en Sanfofa.		
Inspanningen 2022		
In het maandelijks kernteam sociaal met het Sociale wijkteam, Werk & Inkomen en team Leefomgeving geven we invulling aan de gebiedsagenda. Met een brede groep wijkinitiatieven en professionals werken we doorlopend aan verdere integrale samenwerking. Zo zijn ze bij elkaar op bezoek geweest ('kijkje in de keuken') en werken we nu toe naar een gezamenlijke grotere activiteit voor de wijk in december.		
Ondersteuning ontmoetingsplekken		
We faciliteren de buurthuizen, die, na de doorstart na corona, opstartproblemen hebben.		
Inspanningen 2022		
We onderhouden nauw contact met de buurthuizen. Vorig jaar zijn we gestart met een proces om intensievere samenwerking tussen wijkinitiatieven, professionals en vrijwilligers in Klarendal/ St. Marten te bevorderen en dit heeft al tot mooie samenwerkingsresultaten geleid.		
Aansluiten bij de behoefte van jongeren aan voorzieningen in de wijk		
Er wordt binnen het thema jeugd gewerkt aan de visie op jongerenwerk (jongerenwerk 3.0). We investeren in Noordwest in het netwerk jongeren 12+ om hen hierin mee te nemen.		
Inspanningen 2022		
We werken in Noordwest aan een breed netwerk 12+ waarbij ook de aansluiting met Veilig In en Op School (VIOS) is gezocht. Op iets langere termijn (2023) willen we naar een uitvoeringsprogramma.		
Verbetering sociaaleconomische situatie van gezinnen		
De verbetering van de sociaaleconomische situatie is opgenomen als doel in de gebiedsagenda armoede, schulden en participatie. Hierbij worden gezinnen met kinderen met voorrang en extra aandacht door Werk & Inkomen en het sociaal wijkteam benaderd.		
Inspanningen 2022		
Na een wat moeilijke start van het project zetten we er in de tweede helft van dit jaar extra energie op door als team leefomgeving als aanjager te fungeren om het resultaat te behalen.		
Kansengelijkheid		
Meer ontplooiingskansen voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben waaronder het verminderen overgewicht van kinderen.		
Het naschoolse programma 'de Huiswerkclub' loopt goed. Ook kinderen van andere basisscholen komen steeds beter in beeld.		
Inspanningen 2022		
We monitoren het programma doorlopend en werken samen met de betrokken partners aan doorontwikkeling. We zijn dit jaar ook gestart met een stuurgroep om ook op strategisch niveau met de partners beter in te kunnen spelen op (stedelijke en landelijke) ontwikkelingen.		

Openbare Ruimte

Tijdig in gesprek met bewoners bij plannen en besluiten in de openbare ruimte

Bij aanpassingen (herinrichtingen) die gedaan worden in de openbare ruimte willen we dat inwoners tijdig kunnen participeren.

Inspanningen 2022

We zijn de afgelopen periode in gesprek geweest met bijvoorbeeld de bewoners van het Graaf Ottoplein en Rosorum om hun wensen en ideeën op te halen voor herinrichting/vergroening van deze plekken. Bewoners met vergroeningswensen voor hun straat of buurt weten ons goed te vinden. Het project groot onderhoud Hommelseweg is door openbare ruimte uitgesteld tot 2023.

Veiligheid

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid

Met diverse partners werken we intensief aan het veiligheidsgevoel in de wijken, onder meer in het wijkveiligheidsoverleg. Dit thema heeft doorlopend onze aandacht, maar dit vergt een lange adem.

Inspanningen 2022

Het wijkveiligheidsoverleg functioneert goed. We zijn aan het verkennen wat de radar wijkveiligheid biedt voor het monitoren en sturen van de inspanningen van alle partners.

De pilot Welkome Wijk is afgerond en geëvalueerd. We zetten dit in deze vorm niet voort maar onderzoeken of er andere instrumenten zijn om het samenleven in de wijk te verbeteren.

W3 Noordoost

Thema's	Doelen	Inspanningen
Meedoen		
Meer bewoners zijn sociaal zelfredzaam		
Er zijn voldoende ontmoetingsplekken. Velperweg e.o. loopt nu ook initiatief voor het oprichten van een buurthuis. Voorzieningen voor de jeugd 12+ vraagt extra aandacht, voornamelijk op Geitenkamp en Alteveer/Cranenvelt.		
Inspanningen 2022		
Verschillende ontmoetingscentra ontvangen subsidie vanuit de subsidieregeling ontmoeten en verbinden. Daarnaast heeft het team Leefomgeving Noordoost regelmatig overleg met de verschillende besturen van de ontmoetingscentra.		
Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk		
Vlindertuin is recent verbouwd er worden nieuwe kunstenaars en sociaal ondernemers geworven. Het werven van nieuwe sociaal ondernemers vraagt extra aandacht. Daarnaast wordt er een laagdrempelige training basisvaardigheden gegeven; training EigenWijs, die succesvol is.		
Inspanningen 2022		
Het aantrekken van sociaal ondernemers vraagt extra aandacht. Het aantal atelierruimtes is uitgebreid. Gebiedsagenda is opgesteld i.s.m. sociaal wijkteam en werk & inkomen, het in de praktijk brengen vraagt extra inspanning. De training EigenWijs loopt, er is goede afstemming met het sociaal wijkteam en de regisseurs van Werk & Inkomen over de mogelijke vervolgstappen na het afronden van de training.		
De zelfstandigheid en zelfredzaamheid van bewoners is vergroot		
Methodiek Mobility Mentoring als pilot gestart in Geitenkamp is stedelijk geborgd en omarmt Arnhem breed. De pilot Social Coin is gestopt, te arbeidsintensief en te weinig deelnemers.		
Inspanningen 2022		
Pilot Social Coin is afgerond, besloten is om hier niet verder mee te gaan. De benodigde inzet voor deze pilot bleek niet op te wegen tegen de behaalde resultaten. De animo om deel te nemen vanuit de wijk was erg laag. Wel is de beoogde werkwijze om maatschappelijke inspanningen en schulden aan elkaar te koppelen meegenomen in de aanpak rondom het Jongerenperspectief Fonds.		
Kansengelijkheid		
Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen		
Consultatiebureau is terug op Geitenkamp, vanuit de wijk worden positieve reacties ontvangen dat het consultatiebureau terug is op de Bult. Vanuit de het consultatiebureau worden 18 maanden gesprekken gevoerd. Bij de Rommelkist is in samenwerking met het Sportbedrijf een pedagogisch medewerker aangesteld.		
Inspanningen 2022		
Er is een uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien opgesteld. De Witte Vlinder heeft in samenwerking met Rozet, Rijnstad kinderwerk, Sportbedrijf Arnhem en team Leefomgeving Noordoost een NPO-aanvraag ingediend om verlengde leertijd in te voeren met een op school en naschools programma met extra sport, muziek en cultuur. De VGGM is gestart met de eerste huisbezoeken bij kinderen van 18 maanden, waarin ouders onder andere worden gestimuleerd om meer gebruik te maken van voorschoolse voorzieningen. De huisbezoeken geven tot aan nu toe een beter beeld van de thuissituatie.		
Gezondheid		
De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner		
Vanuit de HAN zijn er gezondheidsprofielen ontwikkeld. Geitenkamp was één van de drie pilotwijken. De intentie is om gezondheidsprofielen naar andere wijken in Arnhem uit te breiden.		

Inspanningen 2022

- Twee watertappunten zijn inmiddels geplaatst.
- Er is geëxperimenteerd met laagdrempelige gezondheidschecks in Geitenkamp. door studenten worden korte gesprekken gevoerd met inwoners over gezondheid. Het betreft een goede manier om hierover met inwoners in gesprek te gaan.
- Het programma 2Diabeat wordt uitgevoerd door de plaatselijke fysiotherapeut in Geitenkamp. Er is budget aangevraagd en toegekend vanuit het Eurobudget.

Openbare ruimte

De wijk Geitenkamp is klimaatbestendiger

Vanuit het Groot Riolerings Project zijn verschillende maatregelen getroffen, zoals het aanleggen van bassins en het vergroten van de boomspiegels om het water te infiltreren. Een deel van het woningbestand van de corporaties worden verduurzaamd en daardoor energiezuiniger.

Inspanningen 2022

- Verschillende boomspiegels zijn vergroot en/of verfraaid in Geitenkamp.
- De corporaties zien af van het plaatsen van regenreservoirs als onderdeel van het verhuurde pand. Er zaten hier te veel risico's aan vast.
- Verschillende gevels en pleintjes zijn vergroend, zoals Zaslaan binnenplein, Fazantenplein en het Korhoenplein.
- Op ongeveer 32 adressen is de ligusterhaag teruggeplaatst en elk jaar volgt er een inventarisatie van adressen die ook een groene haag willen. Hierin wordt samengewerkt met de drie corporaties en erfgoed.
- Vanuit de Paasberg is een bevindingenrapportage opgeleverd, deze is/wordt aangeboden aan het college en raad. Dit project wordt vooral door bewoners getrokken.
- Portaal heeft 'jouw thuis' woning in gericht en veel mensen lijken gebruik te willen maken van de verduurzaamheidsvoorzieningen, meer dan verwacht.

Minder wateroverlast

Vanuit de Paasberg is een bevindingenrapportage opgeleverd, deze is/wordt aangeboden aan het college en raad. Dit project wordt vooral door bewoners getrokken.

Inspanningen 2022

Vanuit de Paasberg is een bevindingenrapportage opgeleverd, deze is/wordt aangeboden aan het college en raad. Dit project wordt vooral door bewoners getrokken. Wij hebben ondersteund in de vorm van kennis en verbinding.

Een schoner Geitenkamp

Straatopruimdagen zijn zo succesvol dat meerdere straten zijn aangesloten.

Inspanningen 2022

In een aantal straten zijn bewoners gestart met straatopruimdagen, dat loopt goed. Het initiatief wordt door de gemeente en de corporaties in de wijk ondersteund, door onder andere het leveren van afvalcontainers.

Wonen

Plattenburg wordt leefbaarder

De recente ontwikkeling dat een groot gedeelte van de wijk is aangemerkt als Wet Voorkeursrecht Gemeente (WVG) heeft grote impact in de wijk.

Inspanningen 2022

Samen met het projectteam en de opdrachtgever wordt nagegaan hoe de participatie samen met inwoners kan worden verbeterd.

De wijk Geitenkamp wordt vitaler

Het handelingskader is een goed middel om samen met coöperaties en andere professionals aan de wijk te werken. Dit werpt zijn vruchten af bij verschillende projecten die we samen hebben opgepakt.

Wat betreft vliegwielen 1 zijn er hotspots benoemd, buurtjes waar de leefbaarheid onder druk staat, bij woningmutaties worden extra voorwaarden gesteld aan de nieuwe huurders.

Inspanningen 2022

Met de woningcorporaties worden in de hotspot gebieden in Geitenkamp ingezet op het reguleren van nieuwe instroom. Hoe om te gaan met het verlagen van het aantal sociale huurwoningen in Geitenkamp is een (blijvend) aandachtspunt.

Wijkeconomie

Bruisender marktplein Geitenkamp

Er ligt een visie voor een toekomstbestendig marktplein.

Inspanningen 2022

E wordt gewerkt aan een ruimte studie om de supermarkt aan het marktplein te vergroten en een drogist aan te trekken richting het Marktplein.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder parkeeroverlast

Het wachten op het stedelijk parkeerbeleid dat over de verkiezingen is heen getild. Er loopt een onderzoek bij Velperweg e.o. of de parkeergarage bij High Park gebruikt wordt door de bewoners van de High Park. De beleving van omwonenden is dat de bewoners van High Park parkeren in de wijk (in verband met de huurkosten).

Inspanningen 2022

Alleen voor de wijk Alteveer/Cranenvelt geldt dat parkeren niet op koers is, het is wachten op het nieuwe parkeerbeleid gemeente Arnhem. Dit start naar verwachting in het vierde kwartaal. Parallel aan de Monnikensteeg is een fietspad aangelegd, hierover horen we positieve geluiden vanuit de wijk.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving

Naast overleg met wijkprofessionals is er afstemming met betrokken inwoners. Op dit moment is er overlast / vernielingen rondom de Buurtfabriek in Alteveer-Cranenvelt.

Inspanningen 2022

Voor de persoonsgerichte aanpak is het noodzakelijk dat er een convenant wordt afgesloten om privacy gevoelige informatie met elkaar te delen. In Geitenkamp wordt goed samengewerkt tussen verschillende professionals die werkzaam zijn op straat.

W4 Presikhaaf

Thema's	Doelen	Inspanningen
Meedoen		
Meer Presikhavers zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)		
Na corona blijkt het lastig om mensen weer uit huis richting activiteiten te krijgen. We bespreken met wijkpartijen en bewoners hoe we een hogere deelname kunnen bereiken, bijvoorbeeld door cultuur sensitief te gaan werken. Het is uitdaging voor subsidieontvangers om aan te sluiten bij de behoeften van de bewoners, dagelijks laagdrempelig bereikbaar te zijn én om op bewoners af te stappen.		
Inspanningen 2022		
Zowel in de buurthuizen en openbare ruimte wordt geïnvesteerd. De openstellingen voor ontmoeting zijn verbeterd, de toegankelijkheid voor alle bewoners verhoogd. In de openbare ruimte faciliteren we laagdrempelige ontmoetingsplekken.		
Minder kinderen tot 4 jaar die op het basisonderwijs starten hebben een taalachterstand		
We weten welke voorzieningen aanwezig zijn in de voorschoolse opvang en waarom er niet altijd gebruik van gemaakt wordt. De meerwaarde van voorschoolse voorzieningen is onbekend bij degene die het nodig hebben en vaak worden kinderen opgevangen in familiekring. Er is onderzocht waarom ouders geen gebruik maken van voorschoolse voorzieningen.		
Inspanningen 2022		
De inventarisatie van voorschoolse activiteiten in Presikhaaf is afgerond. Stichting Pas heeft de nulmeting afgerond. Helaas starten te veel kinderen uit Presikhaaf op de basisschool met een taalachterstand. We onderzoeken hoe we met sleutelfiguren uit de wijk ouders/verzorgers kunnen informeren over het belang van voorschoolse activiteiten en wat er nodig is om meer gebruik te maken van het huidige aanbod.		
Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden		
Sociaal Wijkteam en Werk & Inkomen zijn een pilot gestart om 104 huishoudens in beeld te brengen en na te gaan welke methode effect heeft om schulden te verminderen. Een wijkcoach gaat samen met een regisseur op huisbezoek om te onderzoeken waar aanknopingspunten zitten om de bewoner te helpen aan een schuldenvrij bestaan. De uitkomsten van de pilot helpen in het verder vorm geven van de aanpak om bewoners financieel zelfredzaam te maken.		
Inspanningen 2022		
Elke 6 weken is er een participatie spreekuur voor bewoners op het multifunctioneel centrum (MFC). Het spreekuur is onbekend, de professionals die deelnemen wisselen en de plek in de bibliotheek is lastig goed vindbaar. De cursus Eigenwijs heeft nog niet gedraaid.		
Meer Presikhaafse kinderen hebben een gezonde leefstijl		
Het kinderwerk is bijna altijd buiten waardoor meer kinderen en ouderen aansluiten bij de activiteiten. In overleg met kinderen en ouders/verzorgers zijn er speelaanleidingen en ontmoetingsplekken buiten gerealiseerd. Er worden watertap punten aangelegd bij de buiten speelplekken. Bij de doorontwikkeling van sportpark De Eendracht wordt gekeken naar een multifunctionele sport- en beweegpark wat zowel door onderwijs, sportverenigingen en individuen gebruikt kan worden. Sportpark Elsweide is toegankelijk gemaakt voor buurtkinderen.		
Inspanningen 2022		
Het buitenspelen wordt actief ingezet door kinderwerk. Bij de activiteiten wordt meestal water gedronken. JOGG en GO-aanpak lopen door.		
Meer bewoners nemen deel aan activiteiten, wat resulteert in een betere sociale cohesie in de wijk		
Met behulp van de blokhuismiddelen zijn er veel extra activiteiten in de buurthuizen de Overkant en de Oosthof, locatie SWOA en MFC georganiseerd, die hebben gezorgd voor verbinding van individuen. Denk bijvoorbeeld aan het 5 mei walking diner, de modeshow bij SWOA, het koersbal bij de Oosthof en de wijkdiners bij de Overkant in samenwerking met Vitanos. De vrijwilligers van de buurthuizen ontwikkelen in samenwerking met bewonersondersteuning steeds activiteiten waarbij ontmoeting en verbinding centraal staan.		

Inspanningen 2022

Het aantal ontmoetingsplekken in Presikhaaf neemt toe.

We proberen meer bewoners de rol van sleutelpersoon op te laten pakken en zo meer individuen te bereiken.

Via de wijkwebsite, de wijkkrant en de wijkpartijen worden activiteiten onder de aandacht gebracht.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

Onze partners in de wijk proberen ouders/verzorgers te betrekken bij de activiteiten en sturen op het belang van ouderbetrokkenheid. Vaders blijven te veel uit beeld. Bij sportactiviteiten zijn er vaak ouders en verzorgers aanwezig.

Helaas doen er onvoldoende kinderen mee aan de summerschool. Bij de summerschool worden kinderen bijgespijkerd in cognitieve vakken en culturele-, sport- en andere activiteiten.

Inspanningen 2022

Het netwerk verstevigen en ouders/verzorgers betrekken heeft voortdurend onze aandacht. Het versterken van de mentale veerkracht onder jongeren, het aandacht hebben voor een taalrijke omgeving en spelen in de openbare ruimte zijn thema's waar met professionals hard aan gewerkt wordt.

Presikhaafse kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

De wijkpartijen zetten rolmodellen vaker in bij hun activiteiten. Er is gewerkt aan zelfkennis en zelfvertrouwen door kinderen en jongeren ondersteund door professionals. Het slaan van bruggen tussen de verschillende groepen, activiteiten en bewoners kan nog verder ontwikkeld worden.

De cursus omgaan met media wijsheid ontwikkeld door Rozet start in juli voor de professionals.

Inspanningen 2022

Kinderen leren steeds meer over hun eigen leefwereld, hoe ze samen kunnen leren en leven en welke waarden en normen in de maatschappij belangrijk zijn. Er is een project gestart om jongerenwerk in en op voortgezet onderwijs in te zetten om zo een netwerk te vormen rond de kwetsbare jongeren.

Presikhaafse jongeren zijn meer weerbaar en ontwikkelen hun eigen identiteit

De gesprekken met de jongeren zijn gestart. Bij het jaarverslag kunnen de uitkomsten gedeeld worden. In winkelcentrum Presikhaaf is een informatiepunt voor wijkbewoners the Point waar jongeren, ondersteund door Rijn-IJssel en Presikhaaf University, informatie en advies verstrekken over tal van onderwerpen. Met de Max mobiel kunnen kwetsbare bewoners gehaald en thuisgebracht worden. De behoefte onder jongeren gaat vaak over jongens. We gaan aan de slag om de behoefte van de meiden in Presikhaaf in beeld te brengen.

Inspanningen 2022

Door gesprekken is de behoefte van de jongens redelijk in beeld gebracht. De behoefte van meiden en jongeren met een beperking heeft nog nader onderzoek nodig.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder overlast (jeugdoverlast, verward gedrag en drugscriminaliteit) in hun buurt

Er is een actieve groep wijkbewoners die zwerfafval opruimt.

Bij ontwikkelperspectief P3 neemt een grote groep bewoners deel aan de inspraakavonden.

Wijkbewoners melden meer in gesprekken en in fixi over jongeren- en andere vormen van overlast. De uitdaging wordt om samen met jongeren en bewoners na te gaan wat een helpende aanpak is om de overlast te verminderen.

Inspanningen 2022

Bewoners worden uitgenodigd om deel te nemen aan insprekavonden, bewonersplatform en bewonersoverleg. De wijkveiligheidsagenda is in de maak. De samenwerking tussen de professionals, jongeren en ouders en/of verzorgers kan verbeterd worden, zodat jongeren niet tussen wal en schip vallen. We willen een vangnet organiseren om kwetsbare jongeren verder te helpen.

Er wordt minder hard gereden in Presikhaaf

Er worden diverse verkeersbelemmerende maatregelen getroffen op verschillende plekken in de wijk.

Inspanningen 2022

Bij de Keulse Slag is de voetgangersoversteek verbeterd. In de IJssellaan komt een vluchtheuvel en een gescheiden busbaan. De Middachtensingel is een barrière tussen de woonomgeving en park Kinderkamp. De aanpassingen in de Volkerakstraat waren zo minimaal dat er niet voor gekozen is om de buurt hierbij te betrekken. Op het Zwin wordt een verkeersremmende maatregel (een drempel) getroffen. Door ontbreken van budget zijn nog niet alle gewenste maatregelen uitgevoerd. De wens is de wijkwegen Keulseslag, Middachtensingel en Bethaniënstraat af te waarderen. Het doel is om de oversteekbaarheid te vergroten en de snelheid te verminderen.

Bewoners ervaren minder last van zwerfafval

Bij de Doefstraat is samen met bewoners een groene ontmoetingsplek gemaakt. Dit was een plek waar voorheen veel zwerfafval lag en ratten rondliepen. Het winkelcentrum aan de Vrij Nederlandstraat wordt vergroend en er worden plekken gemaakt om elkaar te ontmoeten. Bij het winkelcentrum Presikhaaf is eveneens groen toegevoegd.

Inspanningen 2022

Het gesprek loopt met de winkeliers, buurtbewoners en Heel Arnhem Schoon. Buurtconciërges leveren een positieve bijdrage aan het verminderen van zwerfafval.

W5 Malburgen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Meedoen		
Meer Malburgers doen mee door arbeidsparticipatie en/of maatschappelijke participatie.		
De samenwerking tussen Sociaal wijkteam, Werk & Inkomen en team Leefomgeving loopt steeds beter en op uitvoeringsniveau vinden het Sociaal wijkteam en Werk & Inkomen elkaar steeds beter. De integrale gebiedsagenda helpt hierbij. Ook andere partijen zijn onder andere in het kader van het Handelingskader Immerloo-’t Duifje hierop aangesloten.		
Inspanningen 2022		
We bouwen aan netwerken die gezamenlijk en in samenhang zich inzetten voor de bewoners. Ten aanzien van jeugd en volwassenen wordt de verbinding steeds beter gezocht en gevonden. Voorbeelden hiervan zijn de buurthuiskamer de Duiventil en de ontwikkelingen binnen het Huis voor de Wijk. Ook zijn stappen gezet ten aanzien van het huisvesten van de muziekvereniging Door Wilskracht Sterk inclusief het optimaliseren van de maatschappelijke meerwaarde, onder andere maatschappelijke participatie, van muziekvereniging binnen de wijk. Verdere bewonersbetrokkenheid bij buurthuizen is een lonkend perspectief dat stedelijk ook een plek moet krijgen bij het verder vorm geven van het sociaal beheer van de Multifunctionele centra (MFC’s).		
Meer Malburgers zijn (meer) financieel zelf- of samenredzaam		
In sommige delen van Malburgen is dit een continue proces en daarmee is de vraag welke inzet en inspanningen effectief en haalbaar zijn nog steeds onderdeel van gesprek.		
Inspanningen 2022		
Goed Geregeld Arnhem is gestart en heeft op twee plekken in de wijk spreekuren. De aansluiting van onder andere het Sociaal wijkteam en Werk & Inkomen op Goed Geregeld Arnhem in combinatie met de spreekuren is geborgd. Daarnaast zijn de signalen vanuit de achter-de-voordeur-aanpak opgepakt en worden het Sociaal wijkteam en Werk & Inkomen aangespoord om zelf meer pro-actief te werken.		
Malburgers voelen zich gezamenlijk meer verantwoordelijk voor elkaar en de wijk		
Buurthuiskamer de Duiventil voldoet aan de verwachtingen (buiten de beperkingen die corona met zich mee bracht). Daarnaast speelt het Huis vóór de Wijk een belangrijke rol en wordt de inzet van het brede maatschappelijk vastgoed actief opgepakt. Ook de ontwikkelingen rondom Sportpark de Bakenhof lopen volgens planning.		
Inspanningen 2022		
Na corona is veel aandacht besteed aan het opnieuw opstarten van de programmering binnen de buurthuizen, maar ook aan de financiële impact van corona op de buurthuizen. Buurthuiskamer de Duiventil is verzelfstandigd waarbij ondersteuning nog noodzakelijk is. Ten aanzien van de Bakenhof zijn de sportverenigingen verenigd achter een gezamenlijke doelstelling; Opener uitstraling sportpark en verbinding met de wijk. Om dit te behalen zijn er plannen in voorbereiding.		
Kansengelijkheid		
De Malburgse jeugd heeft en krijgt, ook in het verdere leven, zoveel als mogelijk de kans om mee te doen.		
Door de scholen en welzijnspartners wordt volop ingezet op de jeugd. De afstemming en aansluiting van inzet door verschillende partners vraagt nog extra aandacht. Hierop is geacteerd door het team Leefomgeving door de samenwerkingstafel Jeugd op te starten. Ten aanzien van taalachterstanden is het aanbod geïnventariseerd en door partners extra op ingezet, al dan niet in combinatie met gelden uit Nationaal Onderwijs Programma. Ten aanzien van taal mag nog een stap extra worden gezet.		
Inspanningen 2022		
Er is een begin gemaakt in het proces wat moet leiden tot een integrale programmering voor jeugd door de verschillende actieve partners in de wijk. De werkwijze ten aanzien van Kansrijk Opgroeien wordt na de zomer 2022 anders vormgegeven. Ambitie is om het programma Kansrijk Opgroeien in samenwerking met de scholen onderdeel te laten zijn van de integrale programmering Jeugd vanuit de samenwerkende partners in de wijk.		
Meer Malburgers met een migratieachtergrond hebben, krijgen en pakken zoveel als mogelijk hun kans om mee te doen		
De activiteiten van city@home worden ondersteund. Deze activiteiten richten zich met name op vrouwen met een migratieachtergrond. Met verschillende partijen wordt gewerkt aan de uitwerking van het handelingskader Immerloo.		

Inspanningen 2022

De inspanning om Nederlands als tweede taal activiteiten is herzien en opnieuw afgewogen. Er zijn meerdere professionals betrokken bij al deze activiteiten in de wijk.

Gezondheid

Meer Malburgers zijn gezond en maken minder gebruik van specialistische zorg

Het thema gezonde leefstijl wordt actief meegenomen door de partners in de wijk, maar blijft ook de komende jaren onze aandacht vragen.

Inspanningen 2022

In nieuwe ontwikkelingen wordt aandacht gevraagd voor bewegen en spelen. Gezonde voeding wordt in het derde kwartaal opgepakt.

Veiligheid

Meer Malburgers voelen zich veilig in hun buurt, in hun straat en in hun woning

Het team Leefomgeving werkt mee aan een maatschappelijk initiatief de groene route. Daarnaast is de meldingsbereidheid van inwoners gestimuleerd en gevolgd via een nieuw monitoringsysteem - sonar radar. Deze monitoring gebeurt met alle partners in de wijk.

Inspanningen 2022

Er wordt actief gebruik gemaakt van de mogelijkheid om gegevens te combineren en hierover actief te communiceren, zodat bewoners worden uitgenodigd om actief te blijven melden en bij te dragen aan verbetering van de leefbaarheid. Er sluiten periodiek professionals aan bij de diverse bewonersgroepen.

Meer Malburgers voelen zich beschermd tegen het gevaar van (kwalijk) menselijk handelen in hun leefomgeving

Inwoners ervaren veel overlast, specifiek verward gedrag, drugs- en woonoverlast.

Inspanningen 2022

Er is een regulier wijkveiligheidsoverleg. Vanuit hier worden er verschillende interventies gepleegd. In samenwerking met de winkeliers van De Drieslag wordt de overlast minder. Dit vraagt om blijvende aandacht. Woonoverlast is in een handelingskader geconcretiseerd.

Meer Malburgers voelen zich veilig in de openbare ruimte

Veiligheid in de openbare ruimte is een voortdurend punt van aandacht. Samen met de jeugdpartners wordt onder andere de overlast van jeugd in de openbare ruimte tegengegaan. De cijfers ten aanzien van het resultaat zijn nog niet actueel beschikbaar. Het beeld is dat de overlast is afgenomen.

Inspanningen 2022

Inzet ten aanzien van overlast gevende jeugd, drugsgebruik en verwarde personen wordt door de gezamenlijke partners ontwikkeld en uitgevoerd. Dit blijft een punt van aandacht ook in de komende jaren. Dit hangt onder meer samen met het bredere vraagstuk ten aanzien van winkelcentrum de Drieslag.

Verkeerschouw bij winkelcentrum Drieslag is gerealiseerd op basis input wijkbeheergroep en heeft tot maatregelen geleid die met name betrekking hebben op de marktdagen. Verder is een wijkpost gerealiseerd.

W6 Schuytgraaf/ Elderveld

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Meedoen

Meer bewoners zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)

In de sociale tafel en in de eenzaamheidscoalitie Elderveld wordt besproken hoe partners hun aanbod op elkaar af kunnen stemmen en breed bekend kunnen maken. Bewonersondersteuning vervult hier een verbindende rol en ondersteunt bewonersinitiatieven waar daar vraag naar is.

Inspanningen 2022

- Aan de sociale tafel wordt besproken hoe activiteiten op elkaar afgestemd worden en breed bekend gemaakt worden.
- Bewonersactiviteiten worden waar nodig ondersteund, bijvoorbeeld door inzetten van bewonersondersteuner en ouderenwerker in Elderveld zijn er met 3 woningcorporaties over en weer activiteiten gerealiseerd voor wijkbewoners en maakt men gebruik van elkaars locaties en faciliteiten. De Eenzaamheidscoalitie heeft een aantal acties uitgezet, die bijdragen aan het verminderen van gevoel van eenzaamheid onder ouderen in Elderveld. Tevens acties waardoor ook zorgprofessionals beter op het netvlies hebben naar welke activiteiten en voorzieningen in de wijk eenzame ouderen kunnen doorverwijzen.
- Op basis van het wijkprogramma is aan de slag gegaan met het realiseren van concrete ontmoetingsvoorzieningen bij het sportpark Schuytgraaf (binnenruimte jongeren), het archeologisch veld bij de Omnibus (sport- en speelveld) en het braakliggend terrein rondom de basisscholen in Elderveld (inrichting openbare ruimte met ruimte voor ontmoeting, sport & bewegen en kunst & cultuur). De uitvoering bevindt zich in verschillende fases.
- Bewonersondersteuning is actief.
- Er vindt regelmatig een bijeenkomst van de sociale tafel plaats.

Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden

Er is samen met het gebiedsteam Werk & Inkomen en het Sociaal wijkteam geïnvesteerd in het in beeld krijgen van verschillende doelgroep en problematieken en het maken van afspraken. Door onder andere covid-19 lopen de spreekuren nog niet altijd regelmatig, wel vinden er met enige regelmaat 3-gesprekken plaats tussen Werk & Inkomen, Sociaal wijkteam en bewoners en is het goed geregeld loket gestart in Elderveld.

Inspanningen 2022

- Er ligt een concept gebiedsplan waarin samenwerkingsafspraken tussen onder andere Werk & Inkomen en Sociaal wijkteam zijn opgesteld, zoals bijvoorbeeld het starten van een achter de voordeur project met jonge bewoners Schipholpleinflat in samenwerking met Achter de Voordeur en Volkshuisvesting.
- Door covid-19 en reorganisatie Werk & Inkomen en Sociaal wijkteam zijn er minder spreekuren geweest. Deze worden zo spoedig mogelijk opgestart. Wel vinden er inmiddels drie-gesprekken plaats in de wijken met bewoners. Loket Goed Geregeld is inmiddels aanwezig in Elderveld.

Meer wijkbewoners wonen zo lang mogelijk thuis

Het 10-puntenplan 'oud worden in Elderveld' is gereed en de actiepunten zijn afgestemd met wijkpartners.

Inspanningen 2022

Op het gebied van welzijn, zorg, openbare ruimte en wonen zijn korte termijn acties door wijkpartners en gemeentelijke afdelingen opgepakt en lange termijn acties geagendeerd.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

Er worden (ontmoetingsactiviteiten) met en voor ouders georganiseerd, zij worden betrokken bij activiteiten voor hun kinderen en er wordt actief ingezet op het bekend maken van plekken waar ouders informatie en advies kunnen krijgen.

Inspanningen 2022

- In Schuytgraaf is er een speelmorgen opgestart, in Elderveld start er één na de zomervakantie.
- In het netwerk jeugd Schuytgraaf is de focus eerst gelegd op het door ontwikkelen van naschools en vrije tijds aanbod in plaats van op het bevragen van ouders. In Elderveld zijn verkennende gesprekken gevoerd met professionals en wordt bekeken hoe ouders bevraged kunnen worden.
- In alle subsidieopdrachten staat het samenwerken met ouders benoemd.
- Op 5 van de 8 basisscholen in het gebied draaien naschoolse programma's of is een eerste pilot geweest. Met een school zijn verkennende gesprekken gevoerd voor start na de herfstvakantie.

Kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

Meer jeugdigen kunnen zich op cognitief, motorisch en sociaal-emotioneel vlak ontwikkelen tot zelfredzame inwoners. Jeugdigen weten waar hun talenten liggen en kunnen die ontwikkelen. Jeugdigen weten waar ze terecht kunnen voor informatie en advies. Jeugdigen weten wat er van hen in deze samenleving verwacht wordt qua houding en gedrag. Jeugdigen weerbaar maken voor hun identiteitsontwikkeling.

Inspanningen 2022

- Het netwerk van jeugdprofessionals en het verenigingsleven versterken en waar nodig uitbreiden, zodat signalen en mogelijke problemen bij jeugdigen of in hun gezinnen zo vroeg mogelijk gesignaleerd worden en aanbod elkaar versterkt. Het netwerk jeugd Schuytgraaf loopt goed en versterkt elkaar. In Elderveld is kleinschaliger gestart met partneravonden op een van beide scholen.
- Door het inzetten van KIES-trainingen, steungezinnen, trainingen voor social media en coachingsgesprekken worden jeugdigen begeleid in het gebruik van social media, omgang met scheiding van ouders of prestatiedruk.

Openbare Ruimte

Bewoners zijn meer tevreden over de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte

Bewonersvragen en initiatieven worden waar nodig opgepakt en ondersteund. Met bewoners wordt regelmatig geschouwd hoe de openbare ruimte erbij ligt en of deze nog aan de wensen voldoet.

Inspanningen 2022

De fysieke tafel en schouwen worden regelmatig georganiseerd. Ondersteuning van bewonersinitiatieven vindt plaats. De kapschuur is naar alle verwachting medio september gereed en de BrielleHof en Kaaghof zijn vergroend met een groene gevel en een plantsoen met bomen en struiken. De groenvisie voor Elderveld is gereed.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder last van fysieke verloedering

In het wijkveiligheidsoverleg worden signalen besproken, afgesproken wie welke acties oppakt en voortgang gemonitord.

Inspanningen 2022

- In het wijkveiligheidsoverleg worden afspraken gemaakt en gemonitord en signalen uitgewisseld.
- Via de aannemer dagelijks onderhoud en de serviceploeg openbare ruimte wordt extra aandacht besteed aan de bekende hotspots in de wijken.
- Adviezen worden gegeven, bijvoorbeeld met betrekking tot de haal- en breng constructie rondom de basisscholen in Elderveld, die meegenomen wordt in het plan voor de inrichting van het braakliggend terrein om de scholen.
- Adviezen worden in deze trajecten gegeven.

Bewoners ervaren minder woonoverlast

Bewoners worden soms meldingsmoe en vragen vaak professionals om andere bewoners aan te spreken.

Inspanningen 2022

- Veiligheidspartners zijn actief op social media en communiceren bij persoonlijke contacten ook over meldingsmogelijkheden. De meldingsbereidheid van bewoners varieert.
- Signalen en meldingen in het overlast- en zorgoverleg worden opgepakt en waar nodig opgeschaald. Vooral bij particulier woningbezit zijn casussen lastig op te lossen en de doorlooptijd van een casus is regelmatig lang.

W7 De Laar/ Elden

Thema's	Doelen	Inspanningen
Meedoen		
Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam)		
De nieuwe ontmoetingslocatie 'De Laarhof' is inmiddels officieel geopend en er ontstaan steeds meer verbindingen tussen bewoners en wijk organisaties. Ook is binnen de samenwerkende scholen aan de Brabantweg een 'Rozetje in de wijk' geopend. De bewonersondersteuners van Rijnstad verbinden steeds meer bewonersinitiatieven aan de wijklocaties.		
Inspanningen 2022		
In de nieuwe locatie De Laarhof is een groeiende groep wijkbewoners betrokken bij het vormen van het activiteitenprogramma. Kortgeleden is ook het 'Rozetje in De Wijk' geopend. Na de zomer gaat de samenwerking tussen deze twee locaties verder vorm krijgen. Met locatie boerderij De Kroon zijn de openstaande huurvraagstukken grotendeels opgelost. Daar zijn plannen om met medewerking van Praktische Zaken tot nieuwe maatwerk afspraken te komen voor de gebruikmakende wijkpartijen. De bewonersondersteuners van Rijnstad weten steeds meer wijkpartijen aan de locaties te verbinden waardoor er meer uitwisseling plaatsvindt en de programmering steeds veelzijdiger en interessanter wordt voor bewoners. Rondom Sporthal De Laar aan de Brabantweg is een project gestart om tot een samenhangende gebiedsontwikkeling te komen. Er wordt hier extra ingezet op participatie van de buurt om zo maximaal bij hun behoeften aan te sluiten. Na de zomer gaan op verschillende plekken in de wijk projecten starten om samen met bewoners speelplekken opnieuw in te richten en deze via speel- en beweegroutes aan elkaar te verbinden.		
Sterker zelforganiserend vermogen van bewoners (financieel zelfredzaam)		
De samenwerking tussen Sociaal wijkteam en Werk & Inkomen krijgt steeds meer vorm. Professionals weten elkaar steeds beter en makkelijk te vinden wat de integrale samenwerking voor de inwoner zeer in goede komt. Verbinding met andere sociale partners wordt regelmatig samen opgepakt.		
Inspanningen 2022		
Het samenwerken vanuit een gezamenlijke wijklocatie zorgt ervoor dat partijen elkaar op de werkvloer steeds makkelijker weten te vinden, en de relaties met andere wijkprofessionals wordt verstevigd. Aan de hand van een geplande evaluatie na de zomer gaan we onder andere aan de slag om de verbinding met andere partijen binnen het gebied nog verder te versterken en de gezamenlijke kennis van de wijk te verdiepen. Verder zijn via een stadsbreed project de randvoorwaarden voor gezamenlijke informatie en adviespunten in de wijk vormgegeven.		
Kansengelijkheid		
Bewoners de mogelijkheid bieden om zelfstandiger en steviger in de maatschappij te staan en indien nodig meer zelf de regie te kunnen voeren over hun leven		
De samenwerking verloopt goed en de partijen weten elkaar steeds beter te vinden. Ook de grotere aanwezigheid van Werk & Inkomen in de wijk is daarbij zeer helpend.		
Inspanningen 2022		
In samenwerking met ontmoetingslocatie De Laarhof is het project buurtschakels doorontwikkeld waarmee het nog beter aansluit bij de mogelijkheden die het wijknetwerk te bieden heeft. De Taalgroepen zijn na corona herstart. De groepen zijn veelal in dezelfde omvang verdergegaan.		
Meer kinderen bereiken die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun ontwikkeling en hier een goed en passend programma voor aan te bieden		
Het programma Kansrijk opgroeien loopt goed en wordt zeer gewaardeerd door zowel ouders als kinderen. De activiteiten van de inmiddels in De Laar actieve buurtsportcoach brengen veel toegevoegde waarde.		
Inspanningen 2022		
De intensieve samenwerking tussen de coördinatoren van de scholen met het kinder- en jongerenwerk verloopt goed. Ook de intensieve samenwerking met de dit jaar begonnen buurtsportcoach heeft grote meerwaarde en wordt zeer gewaardeerd. Er wordt periodiek afgestemd en de partners zijn zeer tevreden over de samenwerking.		

Openbare ruimte

Bewoners zijn tevreden over hun leefomgeving

Er wordt op verschillende locaties in het gebied met bewoners gewerkt aan de herinrichting van speellocaties, waarbij de locaties via speel- en beweegroutes aan elkaar worden verbonden. Actieve bewoners die zich voor hun straat of hofje in willen zetten weten steeds beter de weg te vinden naar ondersteuning. De buurtconciërge, wijkonderhoud, bewonersondersteuning en team Leefomgeving werken hierin goed samen.

Inspanningen 2022

Samen met vakcollega's en partners (veelal deelnemers aan het Overlast en Zorg overleg) zijn 'hotspots' in beeld gebracht. We zetten in op intensieve samenwerking om deze verloederde/sleetse plekken een boost te geven zodat ze niet verder afglijden. Concrete acties worden samen of individueel opgepakt. De wens is om steeds meer bewoners daar actief in te laten participeren. Door het ontwikkelen van beweegroutes worden mensen uitgedaagd om (meer) te gaan bewegen.

Veiligheid

Bewoners voelen zich veilig en zijn betrokken in hun buurt

Via het Preventieplan Nieuw Zuid wordt stevig ingezet op de preventie van overlast door jongeren. De samenwerking van de wijkprofessionals loopt erg goed en de preventieve insteek heeft geresulteerd in een vermindering van de overlast.

De intensieve samenwerking met drie gebieden (De Laar/Elden, Schuytgraaf/Elderveld, Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg) geeft meer slagkracht, passender inzet van de professionals, meer inzicht en effect op perspectief voor de jeugd.

Inspanningen 2022

De preventieve aanpak om overlast door jongen te voorkomen krijgt steeds meer vorm. De extra inzet van straathoekwerk en de start van de buurtsportcoach hebben daarbij een grote meerwaarde. Door de goede samenwerking tussen de professionals binnen de wijken in Arnhem-Zuid komt er een steeds groter en passende aanbod voor de jeugd, en worden nieuwe overlast signalen snel en effectief opgepakt. Verder is de voormalige overlast hotspot viaduct Kroonse Wal is al behoorlijk opgeknapt, waarbij onder andere een verticale tuin is aangebracht. Via een intensieve samenwerking van team Leefomgeving, wijkagenten en afdeling veiligheid worden bewoners die willen starten met buurtpreventie projecten of WhatsApp groepen actief ondersteund.

W8 Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Meedoen

Meer ontmoetingsplekken

In het ontwikkelperspectief Kronenburg wordt aangegeven dat in het hele proces er ook meer ontmoetingsplekken zullen komen. Het is goed om daarbij te realiseren dat ontmoetingsplekken ook een programma en beheer nodig hebben om succesvol te draaien. Dit geldt niet voor de ontmoetingsplekken waar men elkaar van nature treft.

Als onderdeel van de sociale paragraaf bij het ontwikkelperspectief Kronenburg zijn we met elkaar in gesprek over de mogelijkheden om een pilot in Kronenburg vorm te geven voor het efficiënt en effectief inzetten van zorg.

Inspanningen 2022

Begin 2022 is er een onlinebijeenkomst geweest met veel partijen (bewoners en professionals) die zich bezighouden met het thema Ontmoeten. Deze bijeenkomst was bedoeld als een kennismaking. In de tweede helft van 2022 is het plan om een live netwerkbijeenkomst te organiseren. Het doel is dat iedereen elkaar beter leert kennen en zo van elkaar kwaliteiten en aanbod gebruik kan maken.

- De Fontein (ontmoetingsplek aan het Croydonplein) wordt doorontwikkeld. Er staat al een mooi programma, de locatie is met uitzondering van zaterdag nagenoeg iedere dag open.
- De ontmoetingsruimte in de Rijnlandflat wordt geëxploiteerd door Altermind. Hiermee zijn we in gesprek hoe we de locatie zo optimaal mogelijk kunnen inzetten. We onderzoeken of Goed Geregeld Arnhem daar een plek kan krijgen.
- Voor ontmoeten voor jongeren is de locatie de Kempphaan aangetrokken. In dit proces zijn zowel jongeren als ouderen betrokken geweest.
- De koffieochtend bij de ESA is overgenomen door een vrijwilliger met op de achtergrond ondersteuning van Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA).
- De Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) ondersteunt ook het initiatief Max Mobiel, dit maakt het voor bewoners makkelijker om zich in de wijk te bewegen. Dit initiatief wordt door Wereldhave, The Point en Presikhaaf University mogelijk gemaakt.
- The Point is gestart in het winkelcentrum Kronenburg. Zij geven jongeren de mogelijkheid om vaardigheden te ontwikkelen. Ze bieden hiervoor structuur en trainingen.
- De contacten met diverse partners (bijvoorbeeld ICC Nour Al Houda, COA, Wijk- en Sportcentrum Rijkerswoerd en het Wijkcentrum Vredenburg) zijn geïntensiveerd.

Bewoners en professionals die activiteiten aanbieden op het gebied van ontmoeten zijn met elkaar in contact gebracht voor een kennismakingsgesprek. In het najaar wordt hier vervolg aan gegeven, hopelijk deze keer in een fysiek gesprek. We willen hiermee bereiken dat de aanbieders elkaar onderling beter kennen en gebruik kunnen maken van elkaar kwaliteiten en faciliteiten.

We zien dit al ontstaan in de samenwerking tussen de ESA en SWOA, maar ook tussen Rijnstad en SWOA.

Meer ommetjes

Voor iedere wijk gelden weer andere wensen ten aanzien van ommetjes. Voor iedere wijk wordt er daarom ook gekeken naar maatwerk.

In het ontwikkelperspectief Kronenburg wordt gekeken naar de looproutes in de wijk.

Inspanningen 2022

Rozet heeft in samenwerking met het platform Rijkerswoerd een boekje met kunstroutes uitgebracht. Deze routes kunnen zowel gefietst als gelopen worden.

In Vredenburg is er behoefte aan bankjes om met name voor ouderen de afstanden behapbaar te houden. Een plan hiervoor moet door de bewoners van Vredenburg nog worden aangeleverd.

In Kronenburg wordt de inrichting van de openbare ruimte meegenomen in het ontwikkelperspectief.

Kansengelijkheid

Bevorderen kansengelijkheid

Jeugd (0 – 27 jaar) in Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg krijgen de mogelijkheid om zich persoonlijk te ontwikkelen op meerdere onderdelen. Ook worden mogelijke achterstanden voorkomen of aangepakt. De jeugd zal steviger in hun schoenen staan en zijn beter voorbereid op de volgende stappen in hun leven.

Inspanningen 2022

Binnen het programma Kansrijk Opgroeien wordt er met de scholen gewerkt aan naschoolse programma's op het gebied van sport, cultuur, weerbaarheid, ontwikkeling, et cetera. Inmiddels zijn daar bijna alle basisscholen uit het gebied bij aangesloten.

Daarnaast is voor kinderen budget beschikbaar gesteld om sportkleding te kopen en komt er een zomerkamp.

Voor de kinderen van het voortgezet onderwijs wordt via PowerPlug Academy de mogelijkheid geboden voor huiswerkbegeleiding, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanonderzoek.

Vanuit Rijnstad en The Point worden jongeren vaardigheden aangeleerd om zich in de huidige maatschappij te redden. Powerplug Academy draagt daar ook aan bij.

Powerplug en Rijnstad zijn in contact gebracht met Prospect4Cash. Deze partij helpt jongeren aan werk en begeleidt ze daar langdurig in.

Openbare ruimte

Vergroenen van de wijk

Met bewoners en professionals wordt gesproken over de mogelijkheden om de wijk te vergroenen. Daar waar mogelijk wordt er ook al uitvoering aan gegeven. Daarbij zijn het tegengaan van wateroverlast en hittestress belangrijke onderwerpen.

Inspanningen 2022

Op het Schepen te Boeckoppad is het bewonersinitiatief om boomspiegels gerealiseerd. Inmiddels loopt een nieuw initiatief om in een ander deel van de straat de boomspiegels ook te vergroten.

De ontwerpen voor de Heiligerleeplaats zijn klaar en worden uitgevoerd.

De aanpassingen aan de Willem Dreessingel zijn in gang gezet.

De groene driehoek Kronenburg is in samenwerking met bewoners aangepakt. Tijdens de burendag in september zal deze feestelijk geopend worden en het naambord zal worden onthuld.

Bij stedelijke projecten die zich aandienen in het gebied wijzen wij steeds op de voorwaarde dat ontwikkelingen niet ten koste mogen gaan van het groen in het gebied en bij voorkeur zelfs een uitbreiding van het groen realiseren. Vanuit het bomenplan zijn slechte bomen in het gebied geïnventariseerd.

Bij de ontwikkelingen rondom bijvoorbeeld transformatie aan de Schepen Bierwischstraat wordt dit uitdrukkelijk meegenomen. Eveneens wordt dit signaal uitdrukkelijk meegenomen in de gesprekken met Wereldhave.

De vergroening van het Croydonplein is geïntegreerd in het ontwikkelperspectief Kronenburg. In de huidige planning is dit één van de eerste projecten die worden opgepakt.

Verbeteren algehele gesteldheid van de wijk

Dit onderwerp blijft voor bewoners onverminderd belangrijk. Helaas zien we dat sommige bewoners ervoor kiezen hun huisraad naast containers te zetten.

Voor wat betreft de achtertuinen van bewoners kunnen wij hier alleen een adviserende rol in spelen. Wij kunnen bewoners niet dwingen hun tuinen aan te pakken.

Inspanningen 2022

In Kronenburg wordt de openbare ruimte grondig aangepakt als onderdeel van het ontwikkelperspectief Kronenburg.

In Rijkerswoerd is een werkgroep geformeerd die zich bezighoudt met openbare ruimte en groen in de wijk.

Daarnaast wordt in Kronenburg gewerkt aan een pilot voor meer bewustwording over overlast (onder andere van ratten).

Voor het verloederde gebied Loppersumhof / Stedumhof wordt een herbeplantingsplan gemaakt.

Betere balans in het speelaanbod

Spelen is een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van kinderen. Op dit moment concentreren we ons op de speelplekken die onderhoud nodig hebben of waar bewoners zelf initiatief nemen en aangeven dat ze graag verandering willen.

Daarnaast houden we bij het aanpassen of aanleggen van speelplekken rekening met inclusief spelen.

Inspanningen 2022

Op initiatief van een bewoner is een speelplek aangepast. Daarbij is rekening gehouden met de leeftijdsopbouw van de buurt er omheen.

Daarnaast wordt in samenwerking met het Sportbedrijf, maar ook met input van Rijnstad, gekeken naar de ontwikkeling van het sportaanbod. Denk bijvoorbeeld aan het pimpen van helmen om het belang van veilig sporten te benadrukken.

Los van de fysieke plekken kijken we ook naar het aanbod op de verschillende speellocaties.

Voorbeelden hiervan zijn de inzet van de spelcontainers, Run4Fun en het programma op de skatebaan.

Parkeerkrapte en foutparkeren

Samen met de bewoners wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn om parkeerkrapte- en overlast aan te pakken. De uitdaging is om een balans te vinden tussen de verschillende ambities (vergroening) en belangen (parkeerbehoefte).

Inspanningen 2022

Naar aanleiding van een parkeeronderzoek in Rijkerswoerd is gebleken dat in bepaalde gebieden de parkeerdruk hoog is (soms meer dan 100%). Aan de hand hiervan wordt er getoetst of er mogelijkheden zijn om parkeerplekken te realiseren zonder af te doen aan het groen. Hierbij wordt gekeken naar mogelijkheden voor laadpalen en alternatieve mobiliteitsvormen (bijv. e-Hub). Er worden betere afspraken gemaakt met Handhaving en Toezicht om parkeeroverlast aan te pakken.

Meer handhaving en stimuleren eigen verantwoordelijkheid

In de wijk Rijkerswoerd is een werkgroep Hondenbezit geformeerd die zich met dit onderwerp bezig houden. Met de resultaten van deze werkgroep kunnen we ook kijken of dit toepasbaar is in de andere wijken.

Inspanningen 2022

Via diverse sporen zijn de mogelijkheden tot extra handhaving in de wijk onderzocht. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot de invulling van deze wens. We blijven zoeken naar mogelijkheden om hier invulling aan te geven.

Duurzaamheid

Meer kennis ten aanzien van duurzaamheidsacties

Samen met bewoners en organisaties uit de wijk zijn wij continue bezig hoe we thema's zoals energie(verbruik), klimaatadaptie en duurzaamheid agenderen en verder brengen. Vanuit team Leefomgeving Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg hebben wij hierin verbindende en faciliterende rol in.

Inspanningen 2022

Ondersteunen en daar waar mogelijk faciliteren van (bewoners)initiatieven op gebied van energie(verbruik), klimaatadaptie en duurzaamheid.

Het stimuleren van samenwerking tussen organisaties, partners en wijklocaties (zoals o.a. Arnhem Aan, de moskee en het buurtcentrum de Fontein) om blijvend aandacht te houden voor de thema's.

Veiligheid

Minder overlast

Via diverse sporen zijn de mogelijkheden tot extra handhaving in de wijk onderzocht. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot de invulling van deze wens. We blijven zoeken naar mogelijkheden om hier invulling aan te geven.

Voor de reguliere handhaving is een proces tot stand gekomen om beter richting te geven aan de prioriteiten van de handhavers. Aan de hand van de gegevens uit Radar wordt via het wijkveiligheidsoverleg gezamenlijk op hotspots.

Inspanningen 2022

Door gerichtere inzet van de beschikbare handhaving en het plaatsen van een JOP is de overlast bij de skatebaan en de playground verminderd.

Voor de vermindering van de overlast bij de playground zijn bewonersavonden georganiseerd.

Meer verkeersveiligheid

Veiligheid in de wijk is heel belangrijk. In de wijk Rijkerswoerd is een werkgroep actief die dit onderwerp in kaart brengt en met team Leefomgeving bespreekt.

Oversteekplaatsen zijn niet de enige optie (en creëren schijnveiligheid) om een straat veiliger te maken. Er wordt daarom breder gekeken naar mogelijkheden om de weg veiliger te maken.

Inspanningen 2022

Het aanbrengen van oversteekplaatsen blijkt op deze plek niet de oplossing voor de ervaren onveiligheid te zijn. Dit is met bewoners gecommuniceerd.

We kijken verder naar mogelijkheden om de veiligheid te verhogen. Hierbij valt o.a. te denken aan het periodiek plaatsen van matrixborden.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven

Zie voor de toelichting de inspanningen 'Rekenkamer' en 'College'.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma

In januari is de rekenkamerbrief 'Een leefwereld van verschil –onderzoek naar daklozenbeleid' gepubliceerd. Onderdeel van dit onderzoek waren een reportage van onderzoeksjournalist Jeroen van Bergeijk en een fotoreportage van Milan Schellingerhout. In de eerste helft van 2022 heeft de Rekenkamer prioriteit gegeven aan het opstarten van de (voor)onderzoeken naar armoede en grondbeleid. In het vooronderzoek naar het armoedebeleid van de gemeente Arnhem is in eerste instantie de focus gelegd op de leefwereld van mensen die in armoede leven (gezichten van armoede). Voor het zomerreces zijn de bevindingen hiervan met de gemeenteraad gedeeld in een informele sessie. Ook hebben de aanwezige raadsfracties aandachtspunten meegegeven voor het hoofdonderzoek dat de Rekenkamer gaat uitvoeren naar armoede/bestaanszekerheid. De planning voor publicatie van het hoofdonderzoek is verwacht in het eerste kwartaal van 2023. In 2022 is ook het vooronderzoek naar grondbeleid opgestart. De start van het hoofdonderzoek volgt later dit jaar. Vanwege ontwikkelingen op het gebied van grondbeleid in Arnhem was een start van het hoofdonderzoek naar grondbeleid in het eerste half jaar van 2022 niet passend.

Vóór het zomerreces heeft de rekenkamer met een groot aantal fracties gesproken over het onderzoeksprogramma 2023. De rekenkamer publiceert het onderzoeksprogramma 2023 in de tweede helft van 2022. Het onderzoek naar en de Rekenkamerbrief over Van Wijken Weten, die in 2021 zijn opgeleverd, zijn nog in afwachting van behandeling door de raad. Het onderhanden onderzoek naar onderwijshuisvesting is in afwachting van gesprekken met de fracties over het onderzoeksprogramma vooralsnog aangehouden. Het is mogelijk dat de Rekenkamer een ex ante onderzoek naar de strategische implicaties van een toekomstig onderwijshuisvestingsbeleid gaat ondernemen. Dat wordt dan nog dit jaar gepubliceerd.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten

Speciaal voor projectontwikkelaars en inwoners die willen gaan(ver)bouwen is een handreiking ontwikkeld: betrek de buurt bij uw bouwplannen. Met de aangenomen motie kinderburgemeester is begin deze zomer een start gemaakt met de uitvoering van het plan van aanpak.

College: Eenduidige werkwijze leveren

Om de betrokkenheid van inwoners te vergroten maken we gebruik van profielen. Met acht betrokkenheidsprofielen wordt de mate van vertrouwen in de overheid en de manier waarop inwoners betrokken willen worden bekeken. Dit betekent dat we soms verschillende participatiemiddelen in een projectfase inzetten om verschillende inwoners te bereiken.

Er is een beleidskader vastgesteld: het Arnhems Stappenplan Participatie. Aan de hand van vier stappen wordt het participatieproces ingericht ten behoeve van het opstellen van beleid, plannen en projecten. Er zijn twee projecten intern geëvalueerd. Na de evaluatie van de twee projecten zijn de projecten gespiegeld aan het nieuwe beleidskader. Het nieuwe beleidskader biedt voldoende richting om een helder en transparant participatieplan in te richten samen met inwoners.

Vanwege het nieuwe coalitieakkoord wordt de uitvoeringsagenda van burgerparticipatie (actieprogramma: Samen maken we Arnhem) bijgesteld. In het najaar zal duidelijk worden wanneer gestart kan worden met het opstellen van een inspiratiegids. Onlangs is het Arnhems Stappenplan Participatie vastgesteld als werkwijze. Dit beleidskader helpt om voorafgaand van een project of bij de start van nieuw beleid (plan) helder te maken wat het doel is van de participatie, wie meepraten, wie welke rol heeft, binnen welke kaders er participatie mogelijk is er wat er gebeurt met de opbrengsten. De essentie is dat we het participatieproces goed inrichten en het speelveld helder maken: waar zit wel of geen ruimte tot participatie. Verwachtingsmanagement is essentieel.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen

Arnhem geeft in 2022 samen met de Groene Metropoolregio mede uitvoering aan de opgaven in de regionale agenda en de hiermee samenhangende lobbyagenda. Dankzij de inspanningen van de Groene Metropoolregio heeft het Rijk Arnhem-Oost aangewezen als grootschalig woningbouwgebied. Hiermee kunnen we als de gemeente ook aanspraak maken op middelen vanuit Den Haag om te investeren in een leefbare omgeving, betere bereikbaarheid en duurzame economie. Hierdoor kunnen woningbouwprojecten versneld worden uitgevoerd.

In de beheerstrategie ten aanzien van de GMR is aangegeven dat het intekenen op en van middelen voorzien van de regionale opgaven nog via een apart raadsvoorstel zou worden voorgelegd. Dit is gebeurd in december 2021. De raad heeft eind 2021 ingestemd met het intekenen op de opgaven voor 2022. De benodigde middelen zijn meerjarig in de begroting opgenomen.

Vanuit de regionale agenda is daarnaast onder andere samen met de Economic Board, de provincie en werkgevers gewerkt aan een regionale arbeidsmarktagenda. Deze agenda moet gaan zorgen voor een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Op het gebied van duurzaamheid is in de eerste helft van het jaar onder meer de circulaire impactladder ontwikkeld, een maatstaf om de circulariteit van nieuwbouwwoningen te kunnen beoordelen. Verder is volgens de opdracht vanuit het Rijk gewerkt aan de voorbereiding voor de Regionale Energiestrategie 2.0. De bestuurders van de cultuurregio 025 hebben in goede onderlinge samenwerking kaders vastgesteld voor de uitvoering van het transformatievoorstel cultuur. Ook is een inventarisatie uitgevoerd naar natuur, landschap en water in de regio, het zogenaamde groen-blauwraamwerk. Dit is een belangrijke bouwsteen voor het Verstedelijkingsakkoord waar vanuit de opgave groene groei regio aan wordt gewerkt.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa

Het G40-stedenennetwerk is het netwerk van 41 (middel)grote steden die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken. Arnhem draagt ook dit jaar in de G40 actief bij aan de verschillende pijlers: fysiek, sociaal en economie. De G40 gaat zich verder doorontwikkelen en nog beter aansluiten bij de behoeften van de leden. Het bestuur heeft een proces in gang gezet dat later dit jaar uitmondt in een advies. Uitvoering vindt nu plaats door themagroepen die zijn geclusterd in drie pijlers: sociale pijler: Zorg, jeugd en onderwijs; 2. Fysieke pijler: Duurzaamheid, Omgevingswet, Binnenstedelijke vernieuwing en 3. Economische pijler: Vitale binnensteden, Smart Cities, Sterke keten.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW)

Vanuit de nota internationaal (2021) liggen de verschillende actielijnen op koers. Om het netwerk te versterken met Duitse partners is er bijvoorbeeld een goede samenwerking opgezet met de Duits Nederlandse Businessclub Gelderland. In mei 2022 en is er een werkbezoek georganiseerd voor partners uit Duisburg met het thema waterstof (met Duisburg Business Innovation) en er wordt een bezoek vanuit de regio georganiseerd naar Duisburg najaar 2022. Ook wordt er werk gemaakt om nieuwe projecten in te dienen voor het Interreg VI programma dat net is geopend (voorjaar 2022) waar Arnhemse partijen bij worden betrokken en worden gestimuleerd om projectvoorstellen in te dienen.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

We voldoen aan de kwaliteitsnormen van het Rijk, daarin zien we zelfs een verbetering ten opzichte van 2021. Ook de klanttevredenheid zoals die wordt gemeten via de zuil bij de ingang van het stadhuis scoort maandelijks tussen de 8,6 en 8,9.

We zien daartegen dat de druk op de afdeling Burgerzaken toeneemt. Het aantal aanvragen voor bijvoorbeeld briefadressen en naturalisaties neemt toe. En de instroom van vluchtelingen uit Oekraïne heeft in korte tijd een grote stijging veroorzaakt in het aantal inschrijvingen in de Basis Registratie Personen (BRP). De piek lag in maart en april, maar ook daarna was inzet nodig voor inschrijvingen, correcties, verhuizingen en uitschrijvingen. Daarnaast vragen nieuwe ontwikkelingen de nodige capaciteit. Hierbij gaat het om nieuwe of veranderende wetgeving en om digitalisering. De digitalisering verloopt moeizaam en dat kost daardoor extra tijd en inzet.

De extra vraag is moeilijk bij te houden, onder andere door de krappe arbeidsmarkt. Dat maakt dat zowel het aantrekken van nieuw personeel als het behouden van huidige medewerkers een uitdaging is.

Als gevolg van de krappe bezetting in combinatie met de hoge werkdruk, hebben we besloten om Loket Zuid na de zomer te heropenen (15 september). Inwoners konden tot die tijd voor alle producten terecht in het Stadhuis. Door de werkzaamheden te concentreren op één locatie, hebben we het oplopen van wachttijden kunnen beperken.

Digitaliseren van het klantproces

De digitalisering verloopt trager dan gepland. Hiervoor zijn meerdere oorzaken. Een daarvan is de grote werkdruk en de beperkte capaciteit. Dat speelt zowel bij de afdeling Burgerzaken als bij de ondersteunende afdelingen. Informatieveiligheid neemt veel capaciteit in beslag en dat gaat ten koste van het digitaliseringsproces.

Daarnaast zijn we afhankelijk van een upgrade van een van de softwarepakketten. In afwachting van deze upgrade is de verbetering op de klantgeleiding noodgedwongen uitgesteld. Ook het uitvoeren van het doorlopende klanttevredenheidsonderzoek is gekoppeld aan deze upgrade. De voorbereidingen zijn getroffen, zodat we na de upgrade tot uitvoering over kunnen gaan.

De organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen vormde door de coronacrisis een grotere uitdaging dan normaal. Ondanks de beperkingen zijn de verkiezingen goed en zonder noemenswaardige incidenten verlopen. Er is veel aandacht besteed aan de toegankelijkheid van de stembureaus. Er zijn voorzieningen getroffen voor bijvoorbeeld stemmers die minder mobiel zijn, of een visuele of auditieve beperking hebben. Hier hebben we positieve reacties op ontvangen.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	87.827	6.240	94.067
Baten	530.016	30.187	560.203
Saldo lasten en baten	442.189	23.947	466.136
Toevoegingen aan reserves	28.942	0	28.942
Onttrekkingen aan reserves	31.933	-174	31.759
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.991	-174	2.817
Prognose resultaat	445.180	23.773	468.953

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	6.240	N					
Financiën	4.835	N	Nominaal 2022	J	S	AR	J
Bedrijfsvoering	1.000	N	Formatie SBR	J	S	AR	J
Bedrijfsvoering	400	N	Aanbesteding zaaksysteem	N	I	AR	J
Personeel en Organisatie	279	N	Proces- en griffiekosten	N	S	AR	J
Personeel en Organisatie	83	N	Extra wethouder	N	I	AR	J
Bedrijfsvoering	22	N	Actualisatie MIP	N	S	AR	J
Financiën	-44	V	Actualisatie MIP	N	S	AR	J
Bedrijfsvoering	-385	V	Effect nota IWA op MJOP Vastgoed	N	S	AR	J
Bedrijfsvoering	50	N	Strategisch huisvestingsplan	N	I	AR	J
Personeel en Organisatie	pm		Mogelijke voorziening verlofsparen	N	I	AR	N
Baten	30.187	V					
Financiën	30.187	V	Gemeentefonds meicirculaire	N	S	AR	J

Toevoegingen aan reserves

0

Onttrekkingen aan reserves

Financiën	-174	N	Burgerparticipatie	N	I	BR	J
-----------	------	---	--------------------	---	---	----	---

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Nominaal 2022

Bij de Begroting 2022 is een loon- en prijscompensatie van zo'n 1,5% verwerkt. Vanwege de fors opgelopen inflatie is deze compensatie ontoereikend. In Turap-1 is hiervoor reeds een aanvullende compensatie van € 2,3 miljoen opgenomen. Deze compensatie is voor Turap-2 geactualiseerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2022 dat in maart 2022 is gepubliceerd en informatie over de prijsontwikkelingen in de grond-, weg-, en waterbouw is de prijsontwikkeling voor 2022 opnieuw geraamd. De prijsstijgingen in grond-, weg-, en waterbouw zijn het grootst. Deze stijgen ten opzichte van 2021 met 7,5%, waar met 1,5% rekening was gehouden. Dit leidt tot een kostenstijging van € 2,2 miljoen voor het onderhoud van de openbare ruimte. Begin dit jaar is een nieuwe cao gemeenten afgesloten. Dit leidt tot een lastenstijging van € 1,3 miljoen. Voor zorgcontracten geldt op basis van het CEP een hogere compensatie waarbij tevens de compensatie van 1,13% voor de hogere lonen in zorg en welzijn totaal leiden tot hogere lasten van € 1,3 miljoen. Aanvullend op de in Turap-1 opgenomen ontwikkeling van € 2,3 miljoen komt de kostenstijging uit op € 2,5 miljoen. Dit wordt deels gecompenseerd door een hoger accres in het gemeentefonds.

Onderhoud openbare ruimte obv 7,5%	-2.223
Lonenontwikkeling cao	-1.323
Indexatie Zorg	-1.289
Totaal	-4.835

Formatie SBR

In de afgelopen jaren is een onevenwichtigheid ontstaan tussen de formatieve en daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR). Het nadelige verschil is in 2021 en in 2022 (gedeeltelijk) opgelost in afwachting van een onderzoek waarbij opgaven en bezetting met elkaar in verband en vergeleken met andere gemeenten worden gezien. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat de SBR-bezetting zich passend verhoudt tot opgaven in de stad en de hierop geformuleerde ambities. Ook in vergelijking met andere gemeenten is geen sprake van grote afwijkingen. Eventuele verlaging van capaciteit en personele kosten zou ten koste gaan van realisatie van opgaven. Bij de Perspectiefnota 2022-2025 is afgesproken dat € 2,5 miljoen beschikbaar komt voor SBR. Om die reden wordt de huidige begroting van € 1,5 miljoen aangevuld met € 1 miljoen. In de Begroting 2023 wordt voorgesteld dit knelpunt structureel op te lossen.

Aanbesteding zaaksysteem

Op 29 juni jl. is de aanbesteding van het nieuwe zaaksysteem afgerond en is het contract met de nieuwe partij ondertekend. Omdat het nieuwe zaaksysteem een SaaS (Software as a Service) applicatie betreft, kunnen de hiermee gepaard gaande kosten, zoals bijvoorbeeld licentie- en implementatiekosten, niet als investering worden aangemerkt en dienen volledig in de exploitatie te worden verantwoord. Hierdoor verschuiven de kosten naar de voorkant van het traject. Daar staat tegenover dat in de komende jaren de kosten voor onderhoud en beheer zullen dalen wat een jaarlijkse besparing in kosten mogelijk maakt van ca € 80.000. Het incidentele nadeel in 2022 als gevolg van deze aanbesteding bedraagt € 400.000.

Proces- en griffiekosten bezwaar en beroep

Een landelijke trend die al enige tijd te zien is in het belastinglandschap is de opkomst en aanhoudende groei van zogenaamde 'No Cure No Pay' bureaus. Deze bureaus richten zich op het bezwaar maken tegen belastingaanslagen, waarbij zij alleen betaald worden als de bezwaar makende partij in het gelijk wordt gesteld. Het aantal bezwaren stijgt door deze ontwikkeling als ook de proceskostenvergoedingen die uitgekeerd moeten worden. Daarnaast stijgen ook de proces- en griffiekosten bij beroepschriften. Deze trend is niet of nauwelijks beïnvloedbaar gebleken. De extra kosten worden ingeschat op jaarlijks € 279.000,-

Extra wethouder

In het coalitieakkoord is afgesproken dat er meerjarig budget beschikbaar komt voor een extra wethouder. Via deze Turap wordt € 83.000 begroot in 2022.

Actualisatie MIP

Jaarlijks worden de kapitaallasten voor het lopende jaar geactualiseerd aan de hand van de realisatie van het MIP van het jaar daarvoor. De verschillen tussen de begrote en de werkelijke kapitaallasten worden in principe met de Algemene reserve verrekend, echter voor een tweetal investeringsgebieden (Parkeren en Onderwijs) vindt hiervoor verrekening plaats met een Bestemmingsreserve. Tevens is in Turap-1 2019 gesteld dat de vrijval van de kapitaallasten ICT ingezet kan worden om de problematiek (ICT) bij De Connectie op te lossen. Middels deze wijziging worden de kapitaallasten 2022 (en verder) op basis van de definitieve activeringen van 2021 geactualiseerd en de verschillen met de reserves/De Connectie verwerkt.

Effect nota IWA op MJOP Vastgoed

Nader onderzoek naar de effecten van de nota Investeren, waarden en afschrijven (nota IWA) op het meerjarig onderhoudsplan 2022 (MJOP 2022) van het gemeentelijk vastgoed, levert een voordeel op. In de begroting van vorig jaar was dit effect op basis van een voorlopige inschatting in de begroting geraamd. Uit het nu uitgevoerde onderzoek is gebleken dat deze effecten meevielen. Dit leidt tot de verwachte € 385.000 minder lasten in 2022.

Strategisch huisvestingsplan

Gelet op het feit dat het huurcontract voor het stadskantoor in 2025 afloopt is een onderzoek naar onze toekomstige huisvesting, uitmondend in een strategisch huisvestingsplan, op korte termijn gewenst en noodzakelijk. Daarbij onderzoeken we de mogelijkheden om de huisvesting in het stadhuis te concentreren, waar in het kader van verduurzaming van gemeentelijk vastgoed sowieso flinke investeringen nodig zijn. Daarnaast wordt onderzocht of gezamenlijke huisvesting in de wijken van de Teams Leefomgeving, Sociale Wijkteams en Werk & Inkomen kan bijdragen aan meer integraliteit in de aanpak en de gewenste versterking van de samenwerking. Om dit onderzoek uit te kunnen laten voeren is in 2022 € 50.000 aan middelen noodzakelijk.

Mogelijke voorziening verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Omdat bij verlofsparen sprake is van arbeidsgerelateerde verplichtingen, waarvan het nog onduidelijk is wanneer en in welke mate er gebruik van wordt gemaakt, wordt de komende periode in overleg met de accountant onderzocht of het noodzakelijk is hier een voorziening voor te treffen. De mogelijke financiële impact hiervan wordt daarbij in beeld gebracht.

Meicirculaire gemeentefonds

Het voordeel bestaat op de eerste plaats voor € 1,3 miljoen als gevolg van vrijvallende ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds. Deze ruimte begroten we, vanuit het oogpunt van behoedzaamheid, aan de voorkant niet. Daarnaast ontstaat een hoger accres dan in de eerdere berichtgevingen (septembercirculaire 2021 en maartbrief 2022) was aangekondigd. In 2022 gaat het om circa € 11 miljoen. De hogere accessen zijn het gevolg van de maatregelen in de Voorjaarsnota van het rijk: extra rijksuitgaven voor vennootschapsbelasting (Vpb), koppeling AOW aan stapsgewijze verhoging wettelijk minimumloon (WML), inkomensbelasting Box 3 en defensie-uitgaven. Ook is het accres opwaarts bijgesteld als gevolg van een hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe werd aangenomen. Tot slot ontstaat er een voordeel als gevolg van actualisatie van maatstaven. Zoals gebruikelijk worden in de meicirculaire ook nieuwe middelen toegekend in de vorm van decentralisatieuitkeringen en/of taakmutaties. Met deze middelen kunnen lasten in andere programma's gedekt worden. In de Turap zijn deze extra lasten nader toegelicht bij de betreffende programma's.

Burgerparticipatie

In 2021 is een begroting gemaakt voor de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Burgerparticipatie (totaal € 330.000). Hiervoor was € 90.000 bedoeld voor 2021 en 240.000 voor 2022. Dit bleek echter niet realistisch en de begroting had conform raadsbrief 'Samen maken we Arnhem en het Arnhems Stappenplan Participatie', zaaknr. 647601, 22 maart 2022 in Verzamelbesluit 2 bijgesteld moeten worden, maar dit is per abuis niet gedaan. In deze Turap trekken we dit recht door de onttrekkingen gelijk te laten lopen met de verwachte werkelijke lasten van € 66.000. Dit betekent dat de begrote onttrekking € 174.000 lager zal zijn (€ 240.000 - € 66.000).

S01 Veiligheid

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Arnhem: een veilige stad!		
Criminaliteit maakt geen kans		
<p>De ambitie om het aantal delicten terug te brengen tot een niveau dat hoort bij steden met een omvang van 100.000 – 300.000 inwoners wordt nog niet gehaald. In 2021 was wel een daling te zien (van 73 delicten per 1000 inwoners naar 65), maar dit betreft een landelijke trend. De politiecijfers voor 2022 laten geen daling zien.</p> <p>We werken hard aan het terugdringen van de criminaliteit. In de lokale driehoek bespreken we de trends en incidenten en voorzien we die van een aanpak.</p>		
Omvang criminaliteit in verhouding tot centrumstad van 100.000+		
<p>De prioritering van high impact crimes is gehandhaafd. Overlast van personen met verward gedrag en jeugdoverlast vragen veel van de inzet. De beperkte handhaving capaciteit waarover we de beschikking hebben vormt meer en meer een knelpunt.</p> <p>De voorbereidingen voor het plaatsen van camera's die de veiligheid in de omgeving Steenstraat moeten waarborgen zijn in volle gang.</p>		
Misdaad mag niet lonen		
<p>Er zijn vergunningen ingetrokken en (horeca)panden gesloten. Tevens zijn vele ondernemers gescreend in het kader van de horeca- en exploitatievergunningen. Er zijn diverse Bibob onderzoeken uitgevoerd inzake horeca, vastgoedtransacties en omgevingsvergunningen. Het meerjarenplan voor de aanpak van ondermijning is aangeboden aan en besproken in de raad. Dit plan omvat de ambitie, prioriteiten en concrete actielijnen. Voor ondermijning is een data-analist aangesteld om slimmer gebruik te maken van beschikbare informatie, te kunnen selecteren en prioriteren. De voorbereidingen voor een digitaal informatieknooppunt zijn in volle gang. Er zijn zowel structurele als incidentele controles uitgevoerd. Jeugdcriminaliteit is verder aangepakt met het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondernemende Criminaliteit, en zal bij honorering van de subsidieaanvraag bij het Rijk worden geïntensiveerd onder het programma Preventie met Gezag. De bestrijding van mensenhandel is onverminderd voortgezet. Het (landelijke) experiment gesloten coffeeshopketen, waaraan Arnhem deelneemt, bevindt zich nog steeds in de opstartfase door verdere vertraging. Ons lokale beleid zet in op gerichte handhaving.</p>		
Online criminaliteit voorkomen		
<p>We zijn gestart met het Youth Cyber Team in samenwerking met Presikhaaf University, AM support en bureau Beke, ondersteund door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) en Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het Youth Cyber team maakt jongeren in Presikhaaf en Malburgen via tools en trainingen bewust bekwaam onder andere op het thema sextorting, sexting en online misbruik. De andere thema's waar het YCT zich mee bezig houdt zijn phishing, onlinefraude en geldezels (zowel gericht op dader als slachtofferschap). Arnhem maakt met dit project deel uit van de City Deal lokale weerbaarheid cybercrime. Verder zijn we de campagne joinhackshield gestart om kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar middels het spelen van een game bewust te maken van de gevaren van digitale criminaliteit op het internet. Aan de ambitie om ook bedrijven in Arnhem weerbaarder te maken tegen cybercrime kon voornog wegens de beperkte capaciteit geen invulling worden gegeven.</p>		
Crisisbeheersing op orde		
<p>In het belang van onze inwoners is er aandacht voor het voorkomen van rampen en calamiteiten. Bij activiteiten en stedelijke ontwikkelingen is veiligheid onderdeel van de planvorming en uitvoering. De crisisorganisatie staat paraat. Arnhem heeft dit bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen wederom laten zien. De toename van het aantal demonstraties en het hogere risico op geweld daarbij zet druk op de beperkte capaciteit die de gemeente heeft ter coördinatie van een goed en ordelijk verloop van evenementen, demonstraties en manifestaties.</p>		
Beschermd tegen calamiteiten en rampen		
<p>Op basis van de Visie Veilige en Gezonde Leefomgeving is VGGM in gesprek met gemeenten, omgevingsdiensten en andere partners over de voorbereiding op de Omgevingswet, met name het opstellen van omgevingsvisies en –plannen. In 2021 is besloten de duur van dit programma te verlengen (mede vanwege de uitgestelde invoering van de Omgevingswet en door corona) en te gaan herijken. Deze herijking wordt in 2022 afgerond.</p>		

Veiligheid voor de wijk en als persoon

In de wijkveiligheidsoverleggen worden de problemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd en een aanpak vormgegeven. Er is veel aandacht uitgegaan naar personen met verward gedrag en jeugdoverlast. Jeugdcriminaliteit is verder aangepakt met het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondernijdende Criminaliteit, en zal bij honorering van de subsidieaanvraag bij het Rijk worden geïntensiveerd onder het programma Preventie met Gezag.

Steun bij aanpak woonoverlast

In 2022 is aan 122 van de 138 meldingen inzake woonoverlast opvolging gegeven. Er staan nog 16 zaken open. Er zijn tot nu toe geen gedragsaanwijzingen opgelegd in 2022. Wel is twee keer een eerste kennisgeving afgegeven. Dat betekent dat overlastgevers per brief worden gewaarschuwd. Het grote aantal gevallen van woonoverlast zet de schaarse capaciteit van de gemeente onder druk. Met name het opbouwen van een dossier om te kunnen komen tot een gedragsaanwijzing vraagt meer capaciteit dan nu voorhanden is.

Veiligheid als basis voor persoonlijke ontwikkeling

We zijn gestart met het voorlichtingsprogramma over seksuele intimidatie op twee scholen van het voorgezet onderwijs. De ervaringen die daar worden opgedaan, wordt gebruikt voor de verdere ontwikkeling en uitrol van het voorlichtingsprogramma binnen het voortgezet onderwijs na de zomer. Overigens zijn de ambities om een brede range van Arnhemse jeugd door gerichte voorlichting weerbaar te maken tegen seksuele intimidatie (van kind tot jongere en op allerlei school- en opleidingsniveaus) niet waar te maken met de middelen die thans zijn begroot.

Naast het voorlichtingsprogramma op scholen organiseren we regelmatig gastlessen. Om professionals meer inzicht te geven in de problematiek en het bieden van handelingsperspectief (wat staat er in de Algemene Plaatselijke Verordening, wat is de strafmaat, hoe herken je seksuele intimidatie, hoe spreek je daders aan en hoe kun je slachtoffers ondersteunen) hebben we een training voor professionals ontwikkeld. Inmiddels zijn de handhavers getraind. Tevens hebben we postermateriaal ontwikkeld en het campagnefilmje gelanceerd: Gemeente Arnhem - Stop seksuele Intimidatie - YouTube. Het meldpunt voor seksuele intimidatie live gegaan. Het meldpunt heeft in de periode van 1 januari 2021 tot 1 juni 2022 81 meldingen binnen gekregen van seksuele intimidatie. In het kader van de aanpak van hotspots hebben we op 13 mei 2022 in samenwerking met Moviera, Vizeer en politie een straatactie georganiseerd. De actie was gericht op het creëren van bewustwording bij omstanders en om de omstanders te verleiden om hulp aan te bieden bij wat ze zien gebeuren op straat. De actie is gedaan op drie hotspots, namelijk Presikhaaf, Steenstraat en Korenmarkt.

Voor de aanpak van radicalisering is een uitvoeringsplan opgesteld, dat nu wordt omgezet in een plan van aanpak voor vier jaar ten behoeve van de raad.

Verder gaan we met tijdelijke huisverboden geweld in een afhankelijkheidsrelatie tegen.

Jeugdcriminaliteit is geprioriteerd in de lokale driehoek. In het Veiligheidshuis wordt nauw samengewerkt teneinde te komen tot een persoonsgerichte aanpak voor onder meer risicojeugd met crimineel gedrag en plegers van High Impact Crime delicten. Bij de aanpak van personen met verward gedrag werken organisaties uit de zorg en de veiligheid nauw samen.

Iedere wijk heeft evenveel recht op veiligheid

In de wijkveiligheidsoverleggen worden de problemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd en een aanpak vormgegeven. De projectleider voor de Geitenkamp en Malburgen is gestart met zijn werkzaamheden. De inzet van de stadsmarinier voor de Steenstraat is geëvalueerd en positief bevonden (de evaluatie wordt nog met de raad gedeeld). Er is een wijkpost Veilig Malburgen geopend in winkelcentrum Drieslag, waar de veiligheidsprofessionals aanspreekbaar zijn en zichtbaar werken aan de veiligheid van de omgeving. Voor de wijkveiligheid en leefbaarheid is de radar/sonar methodiek ontwikkeld, waarmee de problemen systematischer en sneller zichtbaar worden gemaakt voor de wijkprofessionals. Op dagelijkse basis wordt gewerkt aan de leefbaarheid en veiligheid in de wijken. Voor de wijken in Arnhem-Oost geldt bovendien dat jeugdcriminaliteit verder is aangepakt met het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondernijdende Criminaliteit, en bij honorering van de subsidieaanvraag bij het Rijk zal worden geïntensiveerd onder het programma Preventie met Gezag. Tot slot is hard gewerkt aan het actieplan overlast. Hiermee gaan we de samenwerking in de wijken tussen wijkprofessionals beter faciliteren en per hotspot passende interventies van preventie tot handhaving inzetten. Door stedelijke coördinatie zorgen we voor langdurige ondersteuning op de hotspotplekken, krijgen we beter totaaloverzicht wat zich afspeelt in de wijken en hoe we dit gezamenlijk kunnen aanpakken. De eerste acties daartoe zijn reeds in gang gezet de afgelopen periode. Zo is specifiek voor de jeugdoverlast in Arnhem-Zuid een gezamenlijk plan opgesteld door de teams Leefomgeving, het Sociale wijkteam en wijkagenten om de basisvoorzieningen beter op orde te krijgen om (jeugd)overlast nu en in de toekomst te verminderen. Ook ten aanzien van de wijkveiligheid is de beperkte handhavingcapaciteit waarover we de beschikking hebben een knelpunt.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli 2022	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	22.848	193	23.041
Baten	4.656	0	4.656
Saldo lasten en baten	-18.192	-193	-18.385
Toevoegingen aan reserves	73	0	73
Onttrekkingen aan reserves	1.086	0	1.086
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.013	0	1.013
Prognose resultaat	-17.179	-193	-17.372

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	193	N					
Openbare orde en veiligheid	163	N	DU Experiment gesloten coffeeshopketen	N	I	AR	J
Openbare orde en veiligheid	30	N	DU veilige steden	N	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

DU Experiment gesloten coffeeshopketen

De ministeries van Justitie en Veiligheid en VWS werken aan de opgave uit het regeerakkoord 2017 om het mogelijk te maken dat er een experiment gesloten coffeeshopketen komt. Hiervoor is wet en regelgeving opgesteld en zijn tien gemeenten aangewezen waar het experiment zal plaatsvinden. Het doel van het experiment is om te bekijken of en hoe een gesloten coffeeshopketen, vrij van criminaliteit, mogelijk is. In het regeerakkoord van 2021 is onlangs besloten het experiment voort te zetten. De gemeente Arnhem neemt deel aan dit experiment en uit hoofde van dit experiment is een nieuwe DU opgenomen in de meicirculaire 2022. Door deelname aan het experiment krijgen deze gemeenten extra taken en bevoegdheden met betrekking tot coffeeshops en coffeeshopbeleid en daarmee ook extra werkzaamheden, zoals het uitvoeren van toezicht en handhaving. De gemeenten ontvangen hiervoor een tegemoetkoming, bestaande uit een vaste component en een variabel deel afhankelijk van het aantal coffeeshops. Voor de jaren 2022 tot en met 2024 bedragen de middelen jaarlijks landelijk € 1,378 miljoen. Arnhem ontvangt per jaar € 162.500. Op dit moment bevindt het experiment zich nog in de opstartfase. Ook in deze fase van het experiment is het van belang dat er aan de reeds

opgezette aanpak uitvoering gegeven kan worden. Daarnaast zijn deze middelen ook noodzakelijk voor de uitvoering van de nog op te starten experimentfase.

DU veilige steden

In totaal 15 steden ontvangen in 2022 een bedrag van € 0,520 miljoen in verband met het programma Veilige Steden. Het programma heeft als doel de sociale veiligheid van vrouwen in de publieke ruimte te vergroten. Arnhem krijgt hiervoor in 2022 een bedrag van € 30.000. Hiervoor wordt een voorlichtingscampagne ontwikkeld waarvoor een financiële bijdrage is gevraagd aan programma Veilige Steden.

S02 Bereikbaarheid

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Comfortabele, toegankelijke, veilige, logische, schone en duurzame mobiliteit voor Arnhemmers

Vergroten van het aandeel fiets en (H)OV om de stad bereikbaar en leefbaar te houden

De koers van de afgelopen jaren is doorgezet. We blijven openbaar vervoer en met name fietsprojecten verkennen en voorbereiden. Steeds meer projecten gaan ook richting de uitvoeringsfase of zijn in uitvoering. Extra inzet op deze duurzame vervoerswijzen is ook noodzakelijk vanwege de verstedelijkingsopgave en de daarmee samenhangende noodzaak om de stad bereikbaar en leefbaar te houden. Naast de provincie wordt hierbij ook het Rijk steeds meer een partner. Mooi succes daarbij is de subsidie van het rijk die wij onder andere voor fietsprojecten hebben gekregen.

Uitvoeren van concrete fiets- en hoogwaardig openbaar vervoer projecten

Recentelijk is er weer een deel van de snelfietsroute Arnhem - Dieren aangelegd en het project Westervoortsedijk is momenteel in voorbereiding. Projecten die steeds dichterbij de uitvoering komen zijn HOV IJssellaan, bussenplein Kronenburg en Hub rozet.

We hebben de bestemmingsreserve Bereikbaarheid ingezet voor de gemeentelijke bijdrage aan fietsprojecten en andere emissievrije verkeersprojecten (motie 20M248 voorrang voor fiets en ander emissievrijverkeer en de motie 21M21 budget voor accentnota fiets). Hierdoor hebben we extra projecten in voorbereiding genomen. Belangrijkste daarvan zijn het verbeterplan RijnWaalpad, snelfietsroute Schuytgraaf en de stadsfietsroute Arnhem Noord-Alteveer. Ook doen we, in overleg met beheer, investeringen om de klinkerverharding op belangrijke fietspaden te vervangen door asfalt.

We maken vorderingen met onze verkenningen naar de Rijnkruisingen. Dit mede als onderdeel van de nieuw aan te leggen snelfietsroute VeluweWaalpad.

Ontwikkelen van een netwerk van overstaplocaties om een alternatieve, duurzame mogelijkheid te bieden om de stad te bereiken

We zetten in op een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, fiets). Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

Uitvoeren van de visie Arnhemse hubs

We hebben grote stappen gezet met het opstellen van een eigen visie op mobiliteitshubs. Dit beleidskader geeft een beschrijving van wat mobiliteitshubs zijn (en hoe ze daarin verschillen met transferia), de functie ervan in het mobiliteitssysteem en waar deze mobiliteitshubs in Arnhem een zinvolle plek hebben.

Vooruitlopend op dit beleid hebben we subsidie van het Rijk gekregen voor de hublocaties Gelredome en Station Presikhaaf.

Arnhem is optimaal aangesloten op een robuust (inter)nationaal spoornetwerk

We zijn nog steeds via de regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio) betrokken bij de Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV 2040. In deze ontwikkelagenda geeft het Rijk aan wat kansrijke spoorcorridors en verbindingen zijn op de langere termijn, na 2030.

Ook zetten wij de lobby bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) door voor meer spoorcapaciteit (met name Utrecht - Arnhem - Duitsland), het verbeteren van de huidige ICE naar Frankfurt en op een nieuwe ICE-verbinding (Berlijnlijn) via Arnhem (ook als duurzaam alternatief voor het vliegverkeer), een oplossing voor de spoorknoop Arnhem Oost die de stedelijke ontwikkeling aan die kant van de stad niet in de weg zit (of zelfs faciliteert) en voeren we een lobby tegen een noordtak van de Betuweroute.

Lobbyen met betrekking tot het spoordossier

De corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens, waar Arnhem aan gelegen is, is een van die belangrijke spoorcorridors van Nederland. Er is geconcludeerd dat om de urgente capaciteitsknelpunten op het spoor op te lossen en de ambities op deze corridor te realiseren, aanpassingen en optimalisaties in de infrastructuur noodzakelijk zijn. De belangrijkste conclusies voor Arnhem zijn:

- frequentieverhoging van de ICE Frankfurt naar 1 keer per uur (was 1 keer per 2 uur);
- realisatie van een vrije kruising in Arnhem-Oost (spoorknoop);
- frequentieverhoging van de sprinter Arnhem Centraal-Presikhaaf-Zutphen naar 4 keer per uur;
- realisatie Regioexpress

Over deze corridor zijn in de landelijke spoortafel landsdeel Oost op 16 juni jl. afspraken gemaakt tussen provincies en het Rijk. Dit zal waarschijnlijk resulteren in een MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport)-onderzoek of MIRT-verkenning van het Rijk.

Arnhem heeft een goede autobereikbaarheid met minder doorgaand verkeer over de centrumring

We werken er aan dat het verkeer dat in Arnhem moet zijn, goed kan doorstromen en dat we van het verkeer dat hier niet moet zijn zo weinig mogelijk last hebben.

Uitvoeren automaatregelenpakket

We onderzoeken welke (dynamisch verkeersmanagement) maatregelen er mogelijk zijn om Arnhem minder interessant te maken voor het doorgaand verkeer. Dit is een lastige opgave, aangezien we het bestemmingsverkeer niet willen raken met de maatregelen om doorgaand verkeer te beperken. Dit vertraagt de voortgang.

Het parkeerbeleid van de gemeente draagt bij aan een duurzame verstedelijkingsopgave en borgt tegelijkertijd het economische vestigings- en winkelklimaat

De inzet van het parkeerbeleid van de gemeente naast de verkeerskundige belangen in samenhang met de overige grote ambities van de stad worden beschouwd.

Opstellen en uitwerken parkeervisie

Er zijn goede stappen gezet in het opstellen van een parkeervisie. Deze visie raakt alle relevante parkeeronderwerpen zoals parkeerregime in de wijk, parkeernormen, beschikbaarheid parkeerplaatsen in het centrum, straat versus garage parkeren. Ook het coalitieakkoord geeft input voor nieuw parkeerbeleid.

Deze visie en het coalitieakkoord zullen de basis vormen voor verder parkeerbeleid.

Verbeteren verkeersveiligheid

We zetten in om het verkeersveiligheidsgevoel op de weg en in het openbaar vervoer te verhogen.

Uitvoeren projecten verkeersveiligheid

We gaan onze top 10 verkeersonveilige knelpunten analyseren om te bezien of daar verbetermogelijkheden zijn. Parallel daaraan werken we aan het verbeteren van de verkeersveiligheid op locaties die vorig jaar of recentelijk in beeld zijn gekomen. Voorbeelden daarvan zijn de rotonde Hommelseweg en de oversteek bij basisschool Confetti in Schuytgraaf. Via de provincie en het Rijk hebben we subsidie gekregen om verschillende verkeersveiligheidsknelpunten aan te pakken, namelijk: de oversteek bij basisschool Confetti in Schuytgraaf, Groningensingel en de Van Muijlwijkstraat. Daarnaast hebben we met diverse basisscholen contact over de aanleg van schoolzone en het verbeteren van de verkeerseducatie.

Beter en schoner taxivervoer

De taxiverordening wordt geïmplementeerd. Daarna gaan we aan de slag met de verduurzaming van de taxibranche.

Maatregelen uitvoeren uit taxiverordening

Er is contact geweest met het bestuur van SKTA (Stichting kwaliteitstaxi Arnhem) De taxibranche is over het dieptepunt heen en begint weer normaal te gaan functioneren. Er zijn gesprekken geweest over het draagvlak onder chauffeurs, een voorwaarde voor implementatie. Momenteel kijken wij of de wensen van de taxibranche matchen met de mogelijkheden van de gemeente.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	22.700	773	23.473
Baten	7.725	0	7.725
Saldo lasten en baten	-14.975	-773	-15.748
Toevoegingen aan reserves	7.316	325	7.641
Onttrekkingen aan reserves	8.244	625	8.869
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	928	300	1.228
Prognose resultaat	-14.047	-473	-14.520

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	773	N					
Mobiliteit	500	N	Ontwikkelen duurzaam mobiliteitsplan	N	I	AR	J
Mobiliteit	273	N	Actualisatie BR bereikbaarheid	N	I	BR	J
Baten	0						

Toevoegingen aan reserves	325	N					
Mobiliteit	625	N	Mobiliteitsprojecten 2022 (BR kapitaallasten)	N	I	BR	J
Mobiliteit	-300	V	Actualisatie BR bereikbaarheid	N	I	BR	J
Onttrekkingen aan reserves	625	V					
Mobiliteit	625	V	Mobiliteitsprojecten 2022 (BR Mobiliteit)	N	I	BR	J

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Ontwikkelen duurzaam mobiliteitsplan

In het coalitieakkoord is afgesproken om een mobiliteitsplan op te stellen waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn. De hiervoor geraamde kosten zijn € 500.000.

Actualisatie BR bereikbaarheid

Op basis van de jaarrekening 2021 is de parkeerexploitatie en doorrekening van de reserve bereikbaarheid geactualiseerd. De totale lasten van de parkeerexploitatie nemen met € 289.000 toe (waarvan € 273.000 in S02 en € 16.000 bij wijkprogramma) door kostenstijgingen, waaronder de indexatie op lopende contracten. De parkeerinkomsten nemen met € 11.000 af (valt onder wijkprogramma), met name doordat het betaald parkeren aan de Hommelseweg nog niet is ingevoerd.

Deze bijstelling van de lasten en baten van parkeren worden verrekend met de bestemmingsreserve Bereikbaarheid. Dit betekent dat er € 300.322 minder aan de reserve wordt toegevoegd.

Daarnaast wordt voorgesteld om in 2022 € 625.400 te onttrekken aan de reserve voor een nieuw investeringskrediet (zie paragraaf investeringen). In aansluiting om de door de raad aangenomen moties (21M21 en 20M248) wordt de vrije bestedingsruimte binnen de bestemmingsreserve ingezet voor fietsprojecten en emissievrij verkeer. Deze middelen doteren we vervolgens aan de BR Kapitaallasten ter dekking van de uit de investering voortvloeiende kapitaallasten.

S03 Economie

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Vol energie zetten wij in op een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat om maximale werkgelegenheid in Arnhem en de regio te creëren, waarbij iedereen zijn talenten benut

Krachtiger ondernemersklimaat

In samenwerkingsverband genaamd energieke coalities (onderwijs-overheid-ondernemers) dragen we bij aan het versterken van het ondernemersklimaat. Ondernemerschap en ondernemers zijn van belangrijke waarde voor onze stad. Zij zorgen voor werkgelegenheid en innovatie.

We streven naar dienstverlening, waarbij we zorgen dat ondernemers zoveel mogelijk ontzorgd worden. Gedachtegoed ondernemersdienstverlening wordt verder geprofessionaliseerd en gecontinueerd. Wat heeft geresulteerd in nauwe samenwerking gemeente breed, om ondernemers zo goed mogelijk integraal te kunnen bedienen.

Professionalisering dienstverlening aan ondernemers en optimale informatievoorziening

De ondernemersdienstverlening van de gemeente werkt integraal en vanuit één-loket gedachte, waarbij de ondernemer ervaart dat vraagstukken efficiënt worden opgepakt en de informatievoorziening van de gemeente aansluit op de behoeftes. Dit betekent onder andere dat de Ondernemersdesk verder geoptimaliseerd wordt in samenwerking met de Klantenservice, dat het Multi Disciplinaire Team (met gemeentebrede vertegenwoordiging) complexe vraagstukken van ondernemers oppakt en dat de bestaande informatievoorziening naar ondernemers verder wordt uitgebouwd.

Ondernemersdienstverlening wordt geprofessionaliseerd, momenteel wordt gezocht naar kernwaardes, de dienstverlening wordt gemeente breed geïmplementeerd en ondernemers worden door middel van gesprekken betrokken bij het tot standkoming van beleidsvraagstukken. Alle met het doel om ondernemers te laten ondernemen en zo weinig mogelijk lastig te vallen met regels en wetgeving.

Ondersteunen en stimuleren van (nieuw) ondernemerschap bij starters en mkb'ers

We continueren MKB-deal Smart Together om de brede MKB in de regio te steunen en toekomst klaar te maken.

Het subsidietraject van de digitale werkplaats (DWAN) voor een periode van 3 jaar is afgerond. Zij zetten de DWAN voort met 'eigen' middelen. Het verbinden van starters en MKB ondernemers aan de DWAN wordt voortgezet. De pilot fase voor de startclub Arnhem is afgerond en succesvol bevonden. De startclub verbindt starters aan elkaar en aan de regio Arnhem, de startclub voorziet in coaching en helpt starters bij financieringsvraagstukken. De startclub draagt bij aan een (duurzaam) ondernemersklimaat in de stad, starters zijn belangrijk voor innovatie en creativiteit. Er is dan ook gekozen om een bijdrage structureel op te nemen in de begroting.

In samenwerking met stichting Innovate wordt gewerkt aan een innovatief weekend waarbij studenten en start-ups centraal staan. De verkiezing voor de innovatiefste student wordt georganiseerd in Arnhem.

Verbeteren en verbinden van (ondernemers)netwerken

Doordat onze accountmanagers zichtbaar zijn in de stad creëren we een groot netwerk en zijn we zichtbaar voor de ondernemers.

Het Ondernemers Contact Arnhem (OKA netwerk hebben we veelvuldig bezocht waarmee we zichtbaar en vindbaar zijn als gemeente voor de netwerken in de stad. Voor het netwerk DNA hebben we een interactieve sessie georganiseerd met een drietal thema's die leven in de stad; Energie, Human Capital, profileren.

De economische agenda en de daarbij behorende energieke coalities hebben een volgende stap gezet in het concretiseren van de uitvoeringsagenda, waarin overheid, onderwijs en ondernemers samenwerken aan thema's/ projecten en doelstellingen op economisch gebied, in de stad.

In samenwerking met Citymarketing hebben we de dag van de ondernemer georganiseerd waarbij ondernemers in het zonnetje gezet zijn, we voor hen relevante spreken zijn uitgenodigd en werktafels hebben ingericht om gericht te netwerken met elkaar.

Gericht acquisitie en accountmanagement

Accountmanagers en accounthouders leggen de rode loper uit voor nieuwe bedrijven die interesse hebben zich te vestigen in Arnhem. Gerichte acquisitie op bedrijven in de energie, maar ook in andere sectoren die gericht zijn op groei en werkgelegenheid in de stad. Het gedachtegoed ondernemersdienstverlening heeft ervoor gezocht dat de accountmanager het aanspreekpunt is voor bedrijven, waarbij altijd het uitgangspunt is dienstverlenend te zijn.

Netwerken en evenementen worden proactief bezocht door onze accounthouders en signalen worden gericht neergelegd bij de acquireur.

Het implementeren van een accountoverleg heeft bijgedragen aan een goede manier van samenwerken tussen accountmanagers wat kansen creëert in de stad voor gerichte acquisitie.

In samenwerking met partners in de stad is de HANOVER Messe (grote industriebeurs) bezocht. De nieuwste kennis is opgedaan die vertaald wordt naar kansen in de Arnhemse economie.

Tevens wordt samen met partners de eerste plannen verkent voor het organiseren van een Dutch Green Week.

Data-gestuurde economische vernieuwing

De pilot MKB-Toets (welke onderdeel is van Ondernemersdienstverlening) is reeds van start gegaan. Opstellen van een (pilot) MKB Toets voor Arnhem als "instrument" om tot effectieve, uitvoerbare regels en maatregelen te komen voor het MKB en om onnodige regeldruk te voorkomen. Dit levert winst op voor ondernemers en de gemeente zelf.

Opdrachtgever en projectteam hebben de eerste werksessies gehad. Er is reeds een selectie gemaakt van ondernemers en ondernemersverenigingen die uitgenodigd worden deel te nemen aan deze pilot. Hierbij is rekening gehouden met verschillende type (MKB) ondernemers uit verschillende branches. Tevens zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het ondernemerspanel.

Toekomstbestendiger vestigingsklimaat

In gesprekken met stakeholders is het onderwerp toekomstbestendige werklocaties steeds onderwerp van gesprek. De ene keer vanuit concrete initiatieven die bijdragen aan toekomstbestendig vestigingsklimaat, de andere keer vanuit het maken van planvorming voor toekomstbestendige werklocaties. Tevens wordt dit ook nadrukkelijk meegenomen in bijvoorbeeld het ontwikkelperspectief Spoorzone Arnhem, de regionale samenwerking en verstedelijkingsstrategie. Tot slot is de Visie Werklocaties (wordt opgesteld en bijna afgerond) gericht op toekomstbestendig vestigingsklimaat.

Voldoende en kwalitatief aanbod van werklocaties

De aangekondigde Visie Werklocaties is bijna gereed en verwacht wordt dat deze in het najaar aan de raad aangeboden kan worden. Hetzelfde geldt voor de kantoornota, welke een uitwerking is van de Visie werklocaties,

Het implementatieplan Nieuwe Haven is in februari 2022 akkoord bevonden door het college.

Voor bedrijventerrein Het Broek wordt in 2022 nog gestart met het opstellen van een ambitiedocument voor dit bedrijventerrein, in samenwerking met Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB).

Betere bereikbaarheid van werklocaties

Gebruik van diverse (duurzame) modaliteiten wordt gestimuleerd vanuit de gemeente in samenwerking met de Mobiliteitsmakelaar van de regio Arnhem-Nijmegen (Slim en schoon onderweg).

Hier worden initiatieven opgepakt vanuit de werkgeversaanpak. Denk aan een mobiliteitsstrategie voor de campus, verkennen fietspotentie van werknemers bij enkele individuele bedrijven en deelfietsproject.

Ook wordt de OV-bereikbaarheid van onder andere IPKW en Het Broek verbeterd door herinrichting van Westervoortsedijk en Oude Zevenaarseweg.

Aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor werkgevers en werknemers

Dit onderzoek is tot op heden niet opgestart wegens gebrek aan capaciteit. Er wordt gekeken of een verbinding met de verkenning naar woonmilieus en de nieuwe integrale woonvisie mogelijk is.

Aantrekkelijkere stad in en voor de regio

Door gerichte citymarketing richting bedrijven en studenten, door een afwisselend en duurzaam toeristisch aanbod, door festivals en evenementen die passen bij Arnhem en door de grote stappen die gezet worden om de binnenstad te transformeren naar 'a place to meet' versterkt Arnhem haar positie als aantrekkelijke stad in en voor de regio.

Onze bruisende binnenstad koesteren en versterken

De binnenstad van Arnhem werkt aan het herstel na de recente coronacrisis en de transformatie naar place to meet is verder gecontinueerd. De uitvoering van het herstelplan Bruisende Binnenstad, is in samenwerking met Platform Binnenstad Arnhem, opgepakt met als resultaten het aanstellen van een verbinder (direct aanspreekpunt voor de binnenstadondernemers), de binnenstad-challenge (speelroute voor meer sport en spel in de binnenstad) met als opvolging de speelplaats op het Bartokpark, beschilderen elektriciteitskastjes en de opdracht is gegeven voor de realisatie van een tweetal muurschilderingen. Deze activiteiten bevorderen het duurzame en gastvrije onthaal net als de realisatie van koele routes.

Het door het college vastgestelde concept-omgevingsplan voor de binnenstad biedt kaders om de transformatie te versterken; een compacter winkelhart en meer mogelijkheden voor wonen, werken en maatschappelijke functies daaromheen. In september is een transitie-manager binnenstad gestart die transformatie van vastgoed en de daarmee verbonden openbare ruimte gaat aanjagen en ondersteunen. Tot slot is binnen de Groene Metropool Regio samengewerkt aan de analyse en het toekomstbeeld van de bruisende binnensteden en krachtige kernen dat aan het einde van dit jaar opgeleverd wordt.

Arnhem stevig positioneren met behulp van de Arnhemse kernwaarden

De stichting Citymarketing positioneert Arnhem als innovatieve stad op het gebied van energie en duurzame mode. Na enkele jaren vrijwel zonder evenementen en festivals, hebben Arnhemmers en regionale, nationale en internationale bezoekers kunnen genieten van de beeldbepalende evenementen. De Arnhemse modemaand in juni en begin juli heeft met de State of Fashion Biënnale en het jaarlijkse Fashion & Design Festival veel bezoekers naar de (binnenstad) getrokken. Op tal van locaties werd een divers programma aangeboden met een hoofdtentoonstelling van State of Fashion in de Eusebiuskerk. Centraal stond de mogelijkheden om de mode-industrie duurzamer en zorgzamer te maken. Dit heeft ook geleid tot lovende recensies en artikelen in kranten en tijdschriften in binnen- én buitenland. Bridge to Liberation zal dit jaar voor het eerst sinds de uitbraak van corona met live publiek op de kade plaats vinden. In september vindt het WK Volleybal plaats: vele duizenden (inter)nationale bezoekers komen naar Arnhem, waar naast 39 wedstrijden in GelreDome ook een aansprekend programma in de binnenstad zal zijn.

Stimuleren van een vitale en toekomstbestendige recreatieve sector

Het Masterplan Airborne en het regioplan Veluwe Remembers zijn in 2022 vastgesteld. Binnen de Veluwe, Veluwezoom en de Groene Metropoolregio is ingezet op regionale samenwerking. Met Visit Arnhem Nijmegen, Citymarketing Arnhem en Platform Binnenstad Arnhem wordt gewerkt aan een integraal plan voor bestemming Arnhem. Er wordt gewerkt aan een maatregelenpakket met daarin het opheffen van enkele paden in Schaarsbergen (ten behoeve van rust voor natuur) en het aantrekkelijker maken van de paden die behouden blijven. Binnen de Regiodeal Veluwe is ingezet op de balans tussen recreatieve mogelijkheden, een prettig leefklimaat en het versterken van natuur. Met stakeholders in beeld gebracht hoe we de Veluwe vanuit Arnhem beter bereikbaar maken.

Arnhem Hotspot Energy

Arnhem wil in 2050 een klimaatneutrale en duurzame stad zijn en zet daarom vol in op de energietransitie. De energietransitie is een vliegwiel voor verdere innovatie, nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. Een sterk economisch energiecluster die bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven geeft de stad regionaal, nationaal en internationaal een sterk profiel waaraan Hotspot Energy bijdraagt. Met het verstrekken van nieuwe energievouchers ter bevordering van innovatie, de aanzuigende werking van Connectr op nieuwe bedrijvigheid en de vele internationale bezoeken wordt het profiel van Hotspot Energy steeds sterker.

Het creëren van inspirerende en innovatieve energiegerelateerde kennis- en werklocaties

Samen met onze partners op de energie kennis- en werklocaties IPKW en Arnhems Buiten werken we aan ambitiedocumenten met betrekking tot programma, ruimtelijke kwaliteit, bereikbaarheid en synergie met de omgeving. Met de partners van de kenniscampus regio Arnhem werken we aan het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst om te komen tot een uitvoeringsagenda voor het opgestelde ambitiedocument zoals ook opgenomen in de uitvoeringsagenda 2022 van de economische agenda.

Stimuleren Arnhemse energie-innovaties

We hebben in 2022 tot dusverre drie energievouchers uitgereikt. Eind juli is het project Enowatts wat wij ondersteunen afgerond. Daarnaast hebben we met een energieke coalitie Hyet Solar ondersteund met het verkrijgen van een REACT-EU subsidie voor de doorontwikkeling van een zonnepaneel. Daarnaast hebben we in samenwerking met Connectr een digitale tool ontwikkeld om Arnhemse innovaties zichtbaar te maken voor inkomende partijen. Dit is opgenomen in de uitvoeringsagenda 2022 van de economische agenda.

Bouwen aan een dynamisch en groeiend energiecluster

Zijne Majesteit de Koning heeft het Europees testcentrum van de stichting Elaad geopend. Hiermee is het eerste onderdeel van het innovatielab Connectr voltooid. We ondersteunen daarnaast bij de acquisitie van nieuwe partijen die een aanwinst voor ons energiecluster zijn.

Betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energy

We hebben Arnhem laten zien als Hotspot Energy. In mei zijn we aanwezig geweest op de World Hydrogen Days. Daarbij heeft een aantal Arnhemse bedrijven deelgenomen op de beurs gestaan op de stands van RVO en OostNL. Een Canadese delegatie heeft aansluitend een bezoek gebracht aan IPKW. In samenwerking met een energieke coalitie van Citymarketing Arnhem en The Economic Board hebben wij gezamenlijk met het bedrijven en kennisinstellingen uit het regionale energiecluster op de Hannover Messe gestaan. Een delegatie uit Duisburg (Noordrijn-Westfalen) op uitnodiging van de Duits-Nederlandse Businessclub Gelderland een bezoek aan IPKW en de Eusebiuskerk gebracht met als thema waterstof. Ook een delegatie uit Japan heeft een bezoek gebracht aan IPKW.

Voldoende gekwalificeerd talent energietransitie

De regionale Human Capital Agenda, een samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid waarin energie één van de speerpunten is, is afgerond. Vanuit de Human Capital lijn van Connectr is een energieke coalitie van Connectr, HAN, Kiemt, IPKW, OostNL in samenwerking met de provincie en gemeente bezig met de voorbereiding van de praktijkopleiding Plug & Play ten behoeve van het opleiden van mensen voor installatie en onderhoud laadinfrastructuur.

Voldoende gekwalificeerd personeel aanwezig voor werkgevers

We hebben een energieke coalitie opgestart voortgekomen uit de economische agenda bestaand uit onderwijs, overheid en ondernemers. Vanuit deze energieke coalities hebben we gemeenschappelijke doelen en belangen besproken, we hebben projecten met elkaar verkend en de gemeenschappelijke delers opgezocht. Daarin zijn de eerste stappen verkend voor het verder ontwikkelen van een traineeship, innovatie lab, en gerichte minoren voor de sectoren die heden en in de toekomst ontzettend van belang zullen zijn voor een goed vestigingsklimaat.

We zijn nauw betrokken geweest bij het ontwikkelen en totstandkoming van de Human Capital agenda 2022-2025.

Het aantrekken en binden van studenten

Met het netwerk Arnhem studiestad hebben we een professionaliseringsslag gemaakt, ambities en doelen besproken waarop commitment is afgegeven van de verschillende samenwerkingspartners. Deze afspraken zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (SOK).

Binnen het samenwerkingsverband van Arnhem Studiestad zijn vier kernwaardes benoemd; Samen leren, profileren, signaleren en adresseren, faciliteren en verbinden.

De diverse werkgroepen zijn ingericht met verschillende partners in de stad. Deze werkgroepen dragen bij aan het uitdragen van de kernwaarden, selecteren en werken aan projecten in de stad die bijdrage aan het aantrekken en behoud van talent. De werkgroep marketing en branding heeft gezocht voor de totstandkoming van een strategisch marketingplan, wat zal bijdrage aan de zichtbaarheid van Arnhem Studiestad, alsmede Arnhem online nog professioneler op de kaart zet als studentenstad.

City Marketing Arnhem is hier nauw bij betrokken.

Tevens is er veel contact met de HAN om de strategische keuzes die zij maken rondom het vestigen van opleidingen in Arnhem te bespreken, zodat Arnhem hierop kan anticiperen, en we nog beter voorbereid zijn op de komst van talent.

Het bieden van (leer-werk)faciliteiten en een gebundelde kennisinfrastructuur voor het adequaat opleiden van studenten en professionals

Door het actief te participeren bij het tot stand brengen van de Human Capital agenda, inclusief het selecteren van innovatieve projecten dragen we bij aan het creëren van een wendbare arbeidsmarkt.

Binnen de regionale Human Capital zijn drie speerpunten benoemd;

- Leven Lang ontwikkelen;
- Aantrekken en behoud van talent;
- Onbenut arbeidspotentieel.

Gericht op de focussectoren Energie, Health en Hightech.

Het initiatief Tech Gelderland wordt gecontinueerd, evenals de landelijke techniek dag. Gericht op meer mensen enthousiasmeren om te gaan werken in de techniek. De contacten met SEECE zijn geïntensiveerd, waarin we samenwerken met partners aan duurzame, betrouwbare en betaalbare elektrische energievoorziening.

Inzicht op sector specifieke human capital uitdagingen om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan

De regionale Human Capital agenda, een samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid waarin energie één van de speerpunten is, is afgerond. Vanuit de Human Capital lijn van Connectr is een energieke coalitie van Connectr, HAN, Kiemt, IPKW, Oost NL in samenwerking met de provincie en de gemeente bezig met de voorbereiding van de praktijkopleiding Plug in & Play ten behoeve van het opleiden van mensen voor installatie en onderhoud laadinfrastructuur.

Financiële afwijkingen

	Begroting	Afwijking	Prognose
	Stand Juli	Turap 2	Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	8.106	-140	7.966
Baten	1.179	0	1.179
Saldo lasten en baten	-6.927	140	-6.787
Toevoegingen aan reserves	170	0	170
Onttrekkingen aan reserves	700	0	700
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	530	0	530
Prognose resultaat	-6.397	140	-6.257

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/BR	B
Lasten	-140	V					
Economische Zaken	-200	V	Budgetneutrale verschuiving actieplan werk	N	I	AR	J
Toerisme en recreatie	60	N	Lichtshow / vuurwerkshow op oudejaarsavond	N	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Budgetneutrale verschuiving Actieplan Werk

Het Actieplan Werk is op 11 mei 2021 door het college vastgesteld als uitwerking van een deel van de Herstelagenda Corona uit 2020. In dit plan staat beschreven hoe meer Arnhemmers richting betaald werk te ondersteunen, zelfstandige ondernemers worden ondersteund die door corona zijn geraakt (voucherregeling), samenwerking tussen instanties / partijen te stimuleren (Ondernemersplein), de interne en externe communicatie richting ondernemers te verbeteren en het versterken van dienstverlening (MKB-toets en frontoffice). Uitvoering van dit plan vindt plaats binnen 2 programma's, te weten Economie en Werk & Inkomen. Over deze twee programma's zijn ook de voor dit plan beschikbare middelen verdeeld.

Inmiddels loopt het plan alweer ruim een jaar en blijkt de verdeling over de twee programma's veranderd. De uitgaven binnen Werk & Inkomen zijn hoger, dit wordt gecompenseerd door lagere uitgaven binnen Economie. Daarnaast zal er binnen deel Economie enkele zaken geïntensiveerd gaan worden, onder andere communicatie rondom voucheractie, waardoor wordt verwacht dat ultimo 2022 alle beschikbare middelen van Actieplan Werk zullen zijn besteedt.

Zie ook programma [S06 Participatie en Armoede](#).

Lichtshow / vuurwerkshow op oudejaarsavond

Als Arnhem zijn we voorstander van een landelijk vuurwerkverbod. We zullen ons hiervoor hard maken bij het Rijk. Tot het zover is, voeren we een lokaal vuurwerkverbod in. Als alternatief voor dit verbod op consumentenvuurwerk, organiseren we een lichtshow of een vuurwerkshow op Oudejaarsavond.

Een vuurwerkshow moet echt impact maken om daadwerkelijk als alternatief voor eigen vuurwerk te worden gezien. In de loop van de komende jaren kunnen we een Arnhemse show verder ontwikkelen richting bijvoorbeeld een lichtshow.

De kosten van een vuurshow schatten we op basis van onderzoek bij andere steden in op €150.000 per jaar, inclusief projectleider om dat goed en veilig te organiseren. Voor 2022 is er binnen het evenementenbudget € 90.000 beschikbaar en is aanvullend € 60.000 nodig.

S04 Onderwijs

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Onderwijs: Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (inclusief onderwijshuisvesting)		
Een goede startpositie op school		
De doelstelling ligt op koers. Er zijn wel extra uitdagingen door personeelstekorten in de kinderopvang en steeds meer zichtbaar worden effecten van corona op kinderen.		
Doorontwikkeling passende kinderopvang, ontwikkelrecht en onderwijsachterstandenbeleid (OAB)		
De activiteiten liggen op koers. Op alle voorschoolse locaties zijn inclusie en kansengelijkheid (een passend aanbod voor ieder kind) de speerpunten. Er zijn inmiddels wel extra uitdagingen door aan de ene kant de grote personeelstekorten in de kinderopvang (en in het bijzonder in de kwetsbare wijken) en aan de andere kant duidelijk meer kinderen met een ondersteuningsvraag (waarschijnlijk als gevolg van corona).		
Aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp		
Samen met ketenpartners wordt onderzocht wat er nodig is op het snijvlak van onderwijs en zorg om tot betere maatwerkoplossingen te komen. De samenwerking tussen ketenpartners dient geoptimaliseerd te worden om ervoor te zorgen dat er voor ieder kind een passende plek is. Hierover zijn bestuurlijke afspraken gemaakt en gaan we leren van goede voorbeelden in het land.		
Goede toekomstbestendige (onderwijs)huisvesting		
De inzet op onderwijshuisvesting draagt optimaal bij aan kwalitatief goed en toekomstgericht onderwijs. Na bestuurlijke vaststelling van het Integraal HuisvestingsPlan voor het primair onderwijs in 2017 en het jaarprogramma 2021-2022 loopt de uitvoering van de huisvestingsprojecten gestaag door. De projecten bevinden zich in verschillende fasen. De vernieuwbouw van KC Vredenburg (voorheen "De Krakeling") en Ibn-i Sina - en Parkschool is dit jaar gestart. Volgens planning worden de schoolgebouwen begin 2023 opgeleverd. Verder zal volgend jaar een aantal vernieuwbouwprojecten in bouwvoorbereiding gaan. Dat zijn achtereenvolgens; de Piramide, Het Mozaïek, de Johannes, de Sterrenkring en de Zyp. Ook zal volgend jaar worden gestart met de bouwvoorbereiding voor de uitbreiding van het Panorama.		
Daarnaast zal onder verantwoordelijkheid van de schoolbesturen en voor de Multifunctionele centra (MFC's) de gemeente uitvoering worden gegeven aan maatregelen ter verbetering van de ventilatie in scholen. Deze maatregelen vallen onder de specifieke uitkering ventilatie scholen (SUVIS).		
Verder heeft de raad heeft op 18 mei 2022 de nota "Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem" bestuurlijk vastgesteld. Hiermee heeft de raad ook kennisgenomen van de benodigde financiële middelen (€ 94 miljoen t/m 2032 en 170 miljoen t/m 2050). De ambitie van de raad is om uiteindelijk te komen tot één integraal beleidsrijk huisvestingplan waar het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs deel van uitmaken. Hiervoor heeft de raad eind december 2021 een motie aangenomen. Voor de aanpak van dit huisvestingsplan is, na schriftelijke consultatie van de schoolbesturen, een procesvoorstel opgesteld en ter informatie verzonden naar de raad.		
Minder voortijdig schoolverlaters (VSV)		
Er is zicht op welke inspanningen werken en niet werken. Daardoor kunnen de beschikbare middelen efficiënter en doelmatiger worden ingezet. Dit gebeurt in overleg met partners waarbij er kwalitatieve afspraken worden gemaakt. Het percentage is het afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven. Dat is gezien de effecten van corona een goed resultaat.		
Uitvoeren van en sturen op het plan voorkomen voortijdig schoolverlaten (VSV)		
De samenwerkingspartners worden verbonden via succesvolle projecten. De samenwerkingspartners zijn de scholen en onderwijsgerelateerde instellingen. Een voorbeeld van een succesvol project is een bijeenkomst voor Playing for success, Regionaal bureau leerlingzaken (RBL), samenwerkingsverband voortgezet onderwijs en een aantal verzuimcoaches. Er is een tool beschikbaar om de voortgang te monitoren. Maar belangrijker is de voortgang gezamenlijk te blijven evalueren. Dit gebeurt ook.		

Betere onderlinge samenwerking van partners gericht op VSV

Er wordt op dit moment samen met de ketenpartners ingezet op het verbeteren van het proces. Dit om ervoor te zorgen dat een kind bij de overgang tussen onderwijs en jeugdzorg meteen op de juiste plek terecht komt. In dit proces is het onder andere helpend dat er een stad-stedelijk team komt per 1 september.

Organiseren van netwerkbijeenkomsten

Dit voorjaar heeft deze bijeenkomst vanwege Corona-maatregelen niet plaatsgevonden. De tweede bijeenkomst staat gepland in september bij Guido.

Betere uitstroom vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt

Het team Voortijdig Schoolverlaten van het regionaal bureau leerlingzaken zet hier specifiek op in en begeleidt jongeren actief. Daarnaast werkt de gemeente nauw samen met RijnIJssel in de nieuwe lesmethode Kansrijk. Kansrijk biedt de mogelijkheden om al lerende te komen tot een passende beroepskeuze. Dit voorkomt uitval.

Opstellen en uitvoeren regionale aanpak Jeugdwerkloosheid

Er is een schakelpunt ingericht bij het Regionaal bureau leerlingzaken. Dit schakelpunt is speciaal bedoeld voor jongeren zonder startkwalificatie die richting de arbeidsmarkt willen. Deze jongeren hebben de entreeopleiding of een mbo-2 opleiding gevolgd. Hiermee wordt een geslaagde overgang van school naar werk gerealiseerd.

Minder schoolverzuim en minder thuiszitters (amendement 21A57 Doelstelling thuiszitters en schoolverzuim)

Tijdens de coronaperiode is door het Regionaal bureau leerlingzaken sterk ingezet op het proces. Hierdoor zijn kinderen snel in beeld. Concreet betekent dit dat we de landelijke streefnormen behalen.

Samen verzuim en thuiszitten tegengaan

Dit is de kerntaak van het Regionaal bureau leerlingzaken. Er zijn leerplichtambtenaren voor de kinderen in de leeftijd van 5 tot 16 jaar. Kwalificatieplichtambtenaren voor de 16- en 17-jarigen. En voortijdig schoolverlaten-consulenten voor de jongeren van 18- 23 jaar.

Financiële afwijkingen

	Begroting	Afwijking	Prognose
	Stand Juli	Turap 2	Turap 2
	2022		
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	21.534	200	21.734
Baten	5.460	0	5.460
Saldo lasten en baten	-16.074	-200	-16.274
Toevoegingen aan reserves	9.583	0	9.583
Onttrekkingen aan reserves	7.792	0	7.792
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-1.791	0	-1.791
Prognose resultaat	-17.865	-200	-18.065

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	200	N					
Onderwijs	150	N	Correctie verwerking B2022 Beheer MFC's	N	I	AR	J
Onderwijs	50	N	DU informele scholing	N	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Correctie verwerking B2022 Beheer MFC's

In 2021 heeft het college een besluit genomen over Sociaal Beheer van de MFC's (multifunctionele centra) (nota 597465/14 september 2021). Voor de jaren vanaf 2022 is door het college besloten hiervoor taakstellende bedragen in de begroting op te nemen (2022 € 150.000, 2023 € 100.000, 2024 en verder € 50.000). Dit besluit is echter vorig jaar niet in de begroting terecht gekomen. De taakstellende bedragen zijn nu alsnog meegenomen in het financieel beeld begroting 2023-2026, als ook in deze Turap-2. De lasten van 2022 liggen in lijn met de taakstelling van 2022.

DU informele scholing

De gemeenten Arnhem, Ede en Tilburg ontvangen ieder een bijdrage van € 50.000 in 2022 voor projecten die zij ontwikkelen op het gebied van informele scholing. De gemeenten in kwestie zetten in op brede kennisontwikkeling over informele scholing in hun regio en versteviging van het lokale aanbod.

S05 Cultuur

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemers met elkaar		
Verbreiding van cultuurbereik en participatie		
	Cultuur is van en voor iedereen. We streven ernaar de toegankelijkheid en bereikbaarheid van kunst en cultuur in de breedte te vergroten en daarmee actieve en passieve cultuurdeelnemers te stimuleren. Dit komt de persoonlijke ontwikkeling van mensen ten goede, maar is ook voor de ontwikkeling van de lokale en regionale samenleving belangrijk.	
Cultuur is van en voor iedereen		
	Hoewel er op het gebied van cultuureducatie in de afgelopen periode achterstanden door corona zijn ingehaald wordt volop uitvoering gegeven aan de programma's Cultuureducatie met Kwaliteit, Meer Muziek in de klas en dergelijke. Het platform Amateurkunst Aanbieders Arnhem heeft met het aanstellen van een coördinator verdere stappen gezet in het belangenbehartiging van de breedtekunst.	
Versterken lokale media		
	De pilot Mediafonds loopt op koers. De raad is hierover met een brief geïnformeerd. Streekomroep Midden Gelderland (RTV Connect) is bezig met een professionaliseringslag en heeft in 2021 en 2022 extra middelen ontvangen. Die zijn nodig om van extra betekenis te zijn. In het coalitieakkoord zijn zowel voor het Mediafonds als RTV Connect structurele middelen opgenomen.	
Versterking van de culturele infrastructuur		
	Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Daarin blijven we investeren. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional.	
Stimulering van het makersklimaat		
	Schakel 025, is het platform dat het culturele veld in de volle breedte ondersteunt en verbindt door het delen van kennis over de beroepspraktijk. De activiteiten van Schakel025 waaronder de uitvoering van de regeling Stroomversneller heeft een extra impuls gekregen door een extra bijdrage uit de coronamiddelen van het rijk. Hierdoor zijn makers extra ondersteund. De nauwe samenwerking met Cultuur Academy in Nijmegen zal naar verwachting later dit jaar leiden tot een fusie.	
Zorg voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad		
	In het "Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024" wordt de nadruk gelegd op vastgoed in het bezit van de gemeente en met name onderwijsgebouwen. We zien een stagnering ontstaan onder meer de oorlog in Oekraïne en de daarmee gepaarde vluchtelingenopvang. Zo kon bijvoorbeeld de Doorwerthlaan (1.917m2) in Presikhaaf - waar afgelopen jaar de haalbaarheid is onderzocht en waarbij zowel de wijk als de culturele sector betrokken was - niet doorgaan. De toekomstige huisvesting van de Jacobiberg aan de Groningensingel in Arnhem-Zuid wordt op haalbaarheid onderzocht (ca 4.200 m2). Een eerste planning laat realisatie zien in 2026. Er is vanaf 2023 budget gereserveerd voor zowel de tijdelijke huisvesting (mochten Jacobiberg in de tussentijd hun locatie moeten verlaten op de HES) als de toekomstige huisvesting van de Jacobiberg in Arnhem Zuid. Op de subsidieregeling 'Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen' is meerdere malen een beroep gedaan. Het doel hiervan is het realiseren van nieuwe ateliers, expositieruimtes en/of werkruimtes voor creatieven door het subsidiëren van kosten voor planvorming en/of haalbaarheidsonderzoek van een creatief bedrijfsverzamelgebouw.	
Profilering en vitalisering van het culturele klimaat		
	We zetten in op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als cultuur- en creatieve stad en dragen zo bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de brede regio van belang.	
Toekomstbestendige huisvesting van Museum Arnhem, onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans en het Stadstheater		
	Museum Arnhem is in mei dit jaar heropend en trekt veel bezoekers. Na de zomer ligt er een raadsvoorstel met een investeringsbesluit over de volledige vernieuwing van het Stadstheater: het raadsbesluit uit februari vormt hiervoor de basis. Voor de huisvesting van Oostpool en Introdans is € 250.000 per jaar beschikbaar gesteld. De gezelschappen zijn hierover onder andere met de provincie Gelderland in gesprek. De gemeente is daar actief op aangesloten. Beide trajecten worden in nauwe samenhang bekeken.	

Versterking van de (samenwerking in de) cultuurregio 025

De Cultuurregio 025 heeft een stevige positie gekregen binnen de maatschappelijke opgave 'Ontspannen Regio' van de GMR. Op basis van het Transformatievoorstel cultuurregio 025 is een Uitvoeringsplan opgesteld met de regiogemeenten. Belangrijk uitgangspunt is duurzame structuurversterking van de hele culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regio-breed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. De provincie Gelderland draagt € 1,3 miljoen bij. De gemeente Arnhem is penvoerder namens de GMR omdat deze geen subsidies kan verstrekken.

Erfgoed levert een bijdrage aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren

Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed

Zie voor toelichting de verschillende onderdelen van deze tussenrapportage.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed

Als voorbeelden van bescherming en herbestemming dienen:

- de Eusebiuskerk waarvan de restauratie na 13 jaar is afgerond.
- de cultuurhistorische inventarisatie van potentiële monumenten in Elden.
- het Paleis van Justitie waarvan de zittingzalen zijn gerestaureerd en geupdated.
- er is een start gemaakt met betrekking tot monumenten en verduurzamingsopgaven, ook beleidsmatig. Als actueel voorbeeld dient de Geitenkamp.
- de herbestemming van monumentale kantoren tot woongebouwen.
- het opstellen van de Kerkensie waarmee is begonnen.
- advisering met betrekking tot de planontwikkeling van de Koepelkerk.

Bescherming en herbestemming maken deel uit van het dagelijkse werk en betreffen naast de genoemde projecten ook andere (kleinere) voorbeelden.

Zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed

Het Arnhemse erfgoed is op verschillende manieren in beeld gebracht. Momenteel worden de contouren van de oude Sint Maartenskerk ter hoogte van de Eusebiuskerk weer in het straatpatroon aangebracht. Arnhemse archeologisch vondstmateriaal wordt ingezet om in de Eusebiuskerk een tentoonstelling te organiseren in relatie tot de ondergrondse tour van de grafkelder van de hertog naar de crypte van de Sint Maartenskerk. Ook in het Erfgoedcentrum is een nieuwe tentoonstelling georganiseerd. Ter hoogte van het Romeinse fort in Meinerswijk is met inzet van de Biologische Tuinbouwvereniging Elderveld en de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland een nieuw informatiebord geplaatst. Het vervolg op de verkenning van nieuwe functies in de historische kelders loopt. In relatie tot de Velperweg is subsidie via de Erfgoeddeal verkregen. De inbreng van cultuurhistorische waarden in het ontwerp is een lopend proces. Als voorbeeld van het zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed geldt ook het aanlichten van Musis Sacrum en het historische postkantoor.

Adviezen in relatie tot restauratie als onderdeel van het reguliere werk dragen naast behoud en bescherming ook bij aan zichtbaarheid van erfgoed.

Ontsluiting van kennis over erfgoed

Redactioneel en financieel is er een bijdrage geleverd aan het boek Schaarsbergen als onderdeel van de Arnhemse Monumentenreeks. Dat geldt ook voor een boek in die reeks dat in het najaar van 2022 uit komt en betrekking heeft op het Romeinse fort en de limes (Romeinse Rijksgrens) in Arnhem. Ter voorbereiding op een publieksboek over de archeologische onderzoeken in de zuidelijke binnenstad is historisch onderzoek uitgevoerd. Dit nadert zijn afronding waarna het boek geschreven kan worden. Er zijn verschillende lezingen gegeven en in de Archeohotspot wordt nu gewerkt aan het determineren van Romeinse baksteenstempels, als onderdeel van een landelijk project en om bezoekers van het Erfgoedcentrum kennis te laten maken met de limes. Vanuit die optiek is ook meegewerkt aan excursies naar het Romeinse fort. In samenwerking met het Stadsgilde zijn twee wandelroutes ontwikkeld: één door Meinerswijk (met het Romeinse fort) en één voor de Historische Kelders. Van het door de gemeente uitgevoerde archeologische project ter hoogte van Schuytgraaf veld 24 is het rapport verschenen. De actualisatie van de Erfgoedkaart naar een nieuwe cultuurhistorische waardenkaart is opgestart, evenals een project dat als doel heeft alle aanwijzingsbesluiten van monumenten bij het Kadaster bekend te maken.

Regisseren en uitvoeren van archeologisch onderzoek en archeologisch depotbeheer

Als onderdeel van het reguliere werk zijn bodemverstorende werkzaamheden vooraf van archeologisch advies voorzien en is regie uitgevoerd bij archeologische projecten. Een voorbeeld van dat laatste is de herinrichting van het Cobercoterrein. De gemeente heeft zelf archeologisch onderzoek uitgevoerd ter hoogte van Schuytgraaf veld 26, waar resten van een Romeins grafveld zijn aangetroffen. Depotbeheer stond in het teken van de verhuizing van het archeologiedepot naar de nieuwe locatie aan de Utrechtseweg (Museum Arnhem). Het depot is nu volledig verhuisd en kan het werk op de nieuwe locatie voortzetten.

Regioadvisering archeologie

Alle regionale adviesvragen op het gebied van archeologie zijn afgehandeld en financieel gedekt door de provinciale subsidie en bijdragen van deelnemende gemeenten. De vraag van deelnemende gemeenten is groter dan beschikbare capaciteit. Noemenswaardig is de vondst van een Romeinse tempel in Herwen-Hemeling (gemeente Zevenaar), zodanig goed geconserveerd dat deze als internationale topvondst wordt aangemerkt.

Financiële afwijkingen

	Begroting	Afwijking	Prognose
	Stand Juli	Turap 2	Turap 2
	2022		
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	38.802	223	39.025
Baten	7.524	0	7.524
Saldo lasten en baten	-31.278	-223	-31.501
Toevoegingen aan reserves	1.821	0	1.821
Onttrekkingen aan reserves	5.015	0	5.015
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.194	0	3.194
Prognose resultaat	-28.084	-223	-28.307

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	223	N					
Cultuur	223	N	Rozet gebruikersonderhoud	N	S	AR	J

Baten 0

Toevoegingen aan reserves 0

Onttrekkingen aan reserves 0

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Rozet gebruikersonderhoud

Rozet gebruikersonderhoud

In 2019 heeft Rozet een eerste verkennende analyse voor een MJOP laten opstellen voor haar gebouw Rozet Centrum. Vervolgens zijn er gesprekken geweest tussen Vastgoedbedrijf Arnhem, de huisvestingsmanager van Rozet en het bureau PVN. Er is gezamenlijk gekeken naar het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wat ten grondslag lag aan de eerste verkennende analyse. Het MJOP is in onderling overleg en goedbevinden aangepast naar de meest actuele inzichten, waarbij de demarcatielijst het uitgangspunt is geweest. Hieruit blijkt dat er jaarlijks €373.000 nodig is om het pand Rozet te onderhouden. Wanneer het reeds door Rozet in de exploitatie opgenomen bedrag van €150.300 van de totale kosten wordt afgetrokken, komt men tot een gezamenlijk beeld dat er jaarlijks €222.700 extra nodig is om het gebouw Rozet te kunnen blijven onderhouden naar de door zowel de gemeente als Rozet gewenste maatstaven. Bij de gemeente Arnhem is dit knelpunt van Rozet destijds als risico opgenomen, in afwachting van andere oplossingen. Intussen is de begroting van Rozet o.a. door corona en forse loon- en prijsstijgingen, verder onder druk komen te staan, waardoor het steeds onwaarschijnlijker is geworden dat zij dit knelpunt zelf kunnen oplossen. Omdat deze direct met de verzelfstandiging te maken heeft, wordt dit nadeel door de gemeente opgevangen.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Doorbraak naar werk		
Investeren in voorkomen		
	Er wordt op een goede manier samengewerkt tussen gemeente en onderwijspartners in de overgang van school naar werk. De regionale aanpak jeugdwerkloosheid is in uitvoering. Het Regionaal Mobiliteitsteam biedt net als de gemeente dienstverlening die gericht is op preventie van werkloosheid.	
Doorontwikkelen sluitende aanpak jongeren in kwetsbare posities		
	Er wordt op een goede manier samengewerkt tussen Werk & Inkomen, het voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en andere ketenpartners in de overgang van school naar werk. Samen met het onderwijs ontwikkelen we nieuwe initiatieven die aansluiten bij de behoefte van de jongeren en de vraag van de arbeidsmarkt. Verder brengen we het praktijkleren meer onder de aandacht binnen het onderwijs en werkgevers om zo de ontwikkeling van jongeren op de werkplek te stimuleren. De regionale aanpak jeugdwerkloosheid is in uitvoering. We richten ons met de aanpak op de continuïteit in begeleiding van jongeren, we versterken de samenwerking tussen de verschillende ketenpartner. Verder is het huidige aanbod is beter in beeld en wordt waar nodig versterkt en we richten ons op een betere matching tussen jongeren en werkgevers.	
Herijken aanpak statushouders en nieuwkomers		
	Vooruitlopend op de nieuwe wet Inburgering is het actieplan meedoen en thuisvoelen opgesteld. Hieruit is de werkwijze voor de nieuwe wet ontwikkeld. Nu de nieuwe wet sinds 1 januari 2022 van kracht is, is de uitvoering van deze wet belegd bij bureau Nieuwkomers. Na de opstartfase in 2020 en 2021 opereert zij nu als zelfstandige afdeling binnen het cluster Werk en Inkomen.	
	Onze oudkomers zijn in beeld gebracht middels de incheckmethode. Dit is een diagnose-instrument om de uitgangspositie te bepalen op de participatieladder. Hierdoor kunnen wij aan hen een passend aanbod doen op het gebied van participatie en/of hulpverlening.	
Samenwerken met UWV, SVB en Justitie		
	UWV, SVB en Justitie zijn voor ons belangrijke vindplaatsen van inwoners met geldzorgen. Daarom hebben we samenwerkingsafspraken gemaakt met hen over toeleiding naar werk; het wegnemen van belemmeringen zoals schulden en verwijzing naar het gemeentelijke hulpaanbod. Er zijn ook trainingen aangeboden aan medewerkers van betrokken instanties om geldzorgen eerder te signaleren, bespreekbaar te maken en te adviseren over het gemeentelijke hulpaanbod.	
Dichtbij de Arnhemmer en integraal		
	We onderzoeken op welke manier we nieuwe doelgroepen kunnen bereiken (bijvoorbeeld werkende armen) en de armoedeval kunnen beperken. Anderzijds richt de versterking ook op de verbetering van de communicatie en de (digitale) toegang.	
	Daarnaast onderzoeken we of cultuurparticipatie een onderdeel kan zijn om onze inwoners op een andere manier te activeren richting werk dan wel meedoen in de samenleving. Met Bureau Ruimtekoers, 2Switch en de Voedselbank is begin dit jaar de film "Alleen Sukkels hebben het druk" tot stand gekomen, waarin inwoners actief aan hebben deelgenomen. Deze inwoners hebben onder andere door deze vorm snellere stappen gezet in hun persoonlijke ontwikkeling, waaronder de vaardigheden zelfregie, sturing, zelfvertrouwen en weten wat ze willen. En daarmee stappen hebben ze gezet op de participatieladder.	
	Met de moskeeën wordt uitgewerkt op welke manier we de samenwerking onderling kunnen intensiveren. We trekken hierin op met onder andere inclusie en welzijn, zodat we de vraagstelling aan deze organisaties concreet en integraal verwoorden.	
	Voor een toelichting op de samenwerking tussen Werk & Inkomen en Sociale wijkteams zie hieronder de inspanning 'Gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak.'	

Gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak

Tussen het Sociale wijkteam, Werk & Inkomen en teams Leefomgeving wordt op verschillende manieren geïnvesteerd om de samenwerking onderling te verstevigen. De wijkcoaches, regisseurs en de managers treffen elkaar op een centraal punt in de wijk. Dit vergroot het onderlinge contact, uitwisseling over de problemen in het gebied en individuele casuïstiek.

Daarnaast hebben de drie partijen de afgelopen maanden gesprekken gevoerd over de opgave in hun gebied en wat dit betekent voor de onderlinge samenwerking en opdrachten. Dit leidt naar acht gebiedsagenda's waar de drie partijen in 2023 mee aan de slag gaan. De onderwerpen armoede, schulden en werk zijn daarin nog leidend maar daar waar mogelijk worden stappen gezet naar onderwerpen in het gehele sociale domein.

Perspectief bieden

De coronacrisis leek de uitdaging om inwoners zo snel mogelijk op weg te helpen naar zelfredzaamheid en betaald werk te vergroten. Er is een grote krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Desondanks zijn er nog teveel mensen die er niet tussen komen en onnodig langs de kant staan. In deze veranderende omstandigheden zijn we samen met onze ketenpartners goed en creatief op zoek naar de mogelijkheden en het benutten van kansen. We bieden Arnhemmers steeds meer perspectief door hen te faciliteren bij het (om)scholen naar vraagsectoren. We doen dit door aanbodgericht te bemiddelen en door korte trainingen en coaching bij het vinden van ander werk. Maar ook door tijdelijk werkgeverschap te bieden via initiatieven als de Arnhemse Werkbrigade, zodat arbeidsvaardigheden niet verdwijnen en mensen werkfit blijven.

Tijdens de coronacrisis zijn de inspanningen voor jongeren in kwetsbare posities geïntensiveerd. De samenwerking met ketenpartners is versterkt omdat de urgentie toenam. We hebben jongeren steeds beter vroeg in beeld en kunnen een sluitende route naar werk of vervolgopleiding ondersteunen en monitoren. We monitoren hoeveel mensen zonder startkwalificatie in de bijstand zitten en instromen, hoeveel mensen er met startkwalificatie uitstromen en of het halen van een startkwalificatie bijdraagt aan een duurzame uitstroom uit de uitkering.

We evalueren deze cijfers jaarlijks en vergelijken die met landelijke cijfers en cijfers van vergelijkbare gemeenten. Deze evaluatie delen wij eind van het jaar met de raad. We werken intensief samen met het UWV voor een groep jongeren in kwetsbare positie met kortdurende WW. We pakken de jongeren preventief op en begeleiden hen naar werk. Daarnaast richten diverse projecten vanuit het werkinvesteringsfonds zich specifiek op jongeren.

Verbetering instrumentarium ketenpartners

Gesprekken met onze regionale en lokale uitvoeringspartners (zoals Scalabor, onderwijsinstellingen, Werkgevers Service Punt, Leer-Werk-Loket en Centrum Activerend Werk) leiden tot acties om ons instrumentarium aan te sluiten op veranderingen en wendbaar te kunnen reageren. Zo heeft Scalabor bijvoorbeeld haar aanbod flexibeler ingericht om nog beter maatwerk te bieden aan onze inwoners. Optimaliseren we de inzet van bestaande instrumenten als loonkostensubsidie en beschut werk, borgen we duurzame plaatsing beter door opleidingen, zetten we in op nazorg bij plaatsing en kijken we naar een integrale wijkaanpak in de achterstandswijken. De krapte op de arbeidsmarkt maakt dat werkgevers meer open staan voor jobcarving en in een eerder stadium aantrekken van medewerkers.

Verbetering toeleiding en doorleiding ketenpartners

Binnen het cluster Werk & Inkomen en met onze ketenpartners worden gesprekken gevoerd om onze kennis en onderlinge verbinding te vergroten. Hierdoor worden mooie stappen gezet als het gaat om het maximaal faciliteren van onze inwoners om stappen op de participatieladder te zetten.

De ondersteuningsbehoefte en het perspectief van de inwoner staan hierbij centraal en dat vraagt veel maatwerk. De motivatie en mogelijkheden van de inwoner bepalen het vertrek- en richtpunt van de ondersteuning. Samen beslissen en sturen op zelfsturing sluiten aan op onze visie om samen met de inwoner te bepalen wat de beste weg richting werk is of andere vormen van maatschappelijke participatie.

Inclusief werk

We blijven Arnhemse organisaties stimuleren om met diversiteit en inclusie aan de slag te gaan of waar dat al gebeurt te blijven doen. Vanuit programma S08 Inclusie faciliteren we een netwerk van organisaties om inclusiever te ondernemen. Vanuit het cluster Werk & Inkomen en samen met onze ketenpartners stimuleren we daarnaast werkgevers om participatiewetinstrumenten in te zetten om inwoners die al wat langer aan de kant staan mee te laten doen.

Stimuleren netwerk Inclusief Midden-Gelderland

Wij stimuleren dat inclusieve werkgevers elkaar en ondersteunende organisaties ontmoeten tijdens bijeenkomsten van het inclusief werkgeversnetwerk 'Samen voor een Baan'. En kennis nemen van hun nieuwsbrieven en andere publicaties. Om inspiratie op te doen, onderlinge samenwerking te stimuleren of kennis over wet- en regelgeving en stimuleringsmaatregelen en - instrumenten te vergroten. Met als uiteindelijk doel dat werkgevers (meer) arbeidsplaatsen bieden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Arnhem zet zich in als ambassadeur en verbinder voor dit netwerk.

Herijking Social Return On Investment-aanpak (SROI)

Regionaal is het steunpunt social return opgericht. De adviseurs vanuit het Steunpunt ontzorgen de gemeenten in Midden Gelderland bij de uitvoering van de SROI verplichting zoals opgenomen in de gemeentelijke opdrachten. Binnen Arnhem is de aanpak lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen nog in ontwikkeling.

Dit maakt dat social return nog niet altijd als voorwaarde meegenomen wordt in een aanbesteding. Bij subsidies zijn we dit jaar op kleine schaal gestart om te kijken hoe we social return hier effectief kunnen toepassen.

Gemeente Arnhem als inclusieve werkgever

Zie de toelichting in het programma S08 'Welzijn en Inclusie', Inclusief Arnhem, 4. Inclusieve gemeentelijke organisatie.

Samen sterk

Om de haalbaarheid en realiseerbaarheid van onze lokale doelen en ambities vergroten werken we samen. Dit doen we regionaal en waar nodig (boven)regionaal op thema's die invloed hebben op het arbeidsmarktbeleid. Samenwerkingspartners zijn andere programma's binnen de gemeente, werkgevers, werknemers, onderwijs en regiogemeenten. Succesvolle samenwerking is er bijvoorbeeld geweest rondom het Actieplan Jeugdwerkloosheid en het opzetten van een crisisaanpak met een nieuw Regionaal Mobiliteits Team (RMT).

Gezamenlijke lobby

De afgelopen periode is ingezet op een intensieve samenwerking regionaal en bovenregionaal op het arbeidsmarktbeleid. Vanuit de Groene Metropool regio en The Economic board is een human capital agenda opgesteld. Door het opzetten van een human capital agenda verstevigen we onze positie en lobby naar het Rijk. Het doel is om gezamenlijk te werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod goed op elkaar aansluit, zodat we de (economische) potentie van deze regio ten volle benutten.

Ontwikkelen en uitvoeren Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland

De ambities van de gemeente Arnhem voor haar stad zijn groot. We leggen de lat graag hoog om met partners optimaal samen te werken voor onze inwoners en werkgevers. We werken lokaal waar nodig en (boven) regionaal om onze ambities te versterken en voor gezamenlijke positionering. Met onze netwerkpartners werken we in de arbeidsmarktregio samen op basis van een strategische agenda. Het afgelopen half jaar zijn er positieve resultaten geboekt op verschillende onderdelen.

Het regionaal mobiliteitsteam wordt, dankzij diverse voorlichtingssessies, steeds beter gevonden door inwoners en partners, de voorbereidingen voor de aanvraag van een nieuwe periode Gelrepact worden getroffen en het regionaal steunpunt social return heeft inmiddels 84 contracten in beheer. Door capaciteitsproblemen zijn enkele projecten niet volledig, moeilijk of niet van de grond gekomen en benutten we nog niet alle gerealiseerde middelen. Er wordt regionaal gewerkt aan een voorstel om te kijken hoe zaken dit jaar alsnog gerealiseerd kunnen worden.

Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam

Armoede en schulden voorkomen

Zie voor de toelichting de inspanning 'Doorontwikkeling gelijke kansen kinderen en jongeren'

Doorontwikkeling gelijke kansen kinderen en jongeren

Naar aanleiding van het rapport duurzame aanpak hebben de teams Leefomgeving alle activiteiten uit het Kansrijk Opgroeien programma geïnventariseerd en getoetst aan de werkzame elementen die jongeren helpen in de ontwikkeling van hun vaardigheden om op latere (leeftijd) financiële kwetsbaarheid te voorkomen. Door deze uiteenzetting is gebleken waarop geïntensiveerd kan worden en deze constatering wordt meegenomen bij de aankomende uitvraag aan subsidiepartners. Een van de constateringen is de intensivering van het 0 - 4 jaar aanbod. Een cruciale leeftijdscategorie bij het voorkomen van financiële kwetsbaarheid op latere leeftijd.

Verder is de afgelopen periode onderzocht op welke manier de culturele sector kan bijdragen aan de duurzame aanpak kinderarmoede. Met een tweetal cultuurorganisaties wordt onderzocht hoe zij in hun programmering (stedelijk dan wel in de wijk) hieraan kunnen bijdragen. Met diverse scholen (- en bestuurders) is een eerste contact gelegd om de werkzame elementen te integreren in hun werkwijze. We zoeken hierin de samenwerking met de plannen rondom Nieuw Arnhem-Zuid, De pedagogische wijk, de verlengde leertijd op om dubbelingen te voorkomen en samenwerking met het onderwijs en de andere partners in de wijk te verstevigen. Een mooi voorbeeld is de jeugdtafel in Malburgen waar diverse organisaties samen aan tafel zitten om hun aanbod op elkaar af te stemmen en te versterken met als doel de opgave in het gebied te realiseren.

Invoeren andere werkwijze tegemoetkoming schoolkosten

De schoolkostenregeling is met ingang van schooljaar 2022/2023 beëindigd. Daarvoor in de plaats ontvangen leerlingen die in het bezit zijn van een Gelrepass een tegemoetkoming schoolkosten op de Gelrepass. Dit is een geormerkt tegoed voor schoolkosten. Het kan conform de nieuwe wet ouderbijdrage ingezet worden voor zogenaamde categorie 2 kosten. Het gaat hierbij om kosten voor voorgeschreven persoonsgebonden materialen die langer dan een jaar meegaan. Hieronder vallen bijvoorbeeld een atlas, woordenboek, agenda, rekenmachine, schriften, schrijfgerei, passer, multomap, gereedschap, sportkleding voor de gymles en praktijkkleding.

Doorgaande lijn preventief aanbod

Eind maart is de Week van het Geld georganiseerd in Arnhem. Scholen in Arnhem zijn geënthousiasmeerd om hieraan mee te doen en konden hiervoor lespakketten (kosteloos) gebruiken van Wijzer in Geldzaken. Ook is er in Arnhem een winactie opgezet waarbij er verschillende gastlessen zijn georganiseerd die scholen konden winnen. Daarnaast werden er gastlessen in de stad en op scholen georganiseerd over dit onderwerp.

Dit jaar zijn we ook met de pilot 'Hoe word je Rijk' van start gegaan. Dit lesprogramma richt zich op leerlingen van 15 tot en met 18 jaar in het voortgezet onderwijs. Aan de hand van onderwerpen worden leerlingen kennis en vaardigheden meegegeven om niet in de schulden te komen vóór en ook na hun 18e verjaardag. Schulden kunnen op deze manier op jonge leeftijd al voorkomen worden.

Verder is er veel aandacht voor de kwikstartapp. Een app voor jongeren met alle (financiële) informatie over wat er gaat spelen als je achttien wordt. In deze app wordt ook duidelijke inzichtelijk gemaakt waar de jongeren terecht kunnen aangaande deze onderwerpen.

Daarnaast is er veel aandacht voor de duurzame ontwikkeling om kinderen kansrijk op te laten groeien.

Op tijd erbij; vroeg-signalering en vroeghulp

Vanaf 2022 hebben we een vernieuwde structurele werkwijze voor vroegsignalering. Daarbij ondernemen we actie op alle signalen over betalingsachterstanden die we ontvangen van schuldeisers inzake energie, zorg, water en huur. Arnhem neemt deel aan een aantal landelijke experimenten inzake vroegsignalering rondom hypotheekachterstanden en vanaf 2023 belastingschulden. We benaderen inwoners hierbij op de meest passende wijze (huisbezoek, telefonisch benadering of via email/brief). Daarnaast zetten we in op signalen vanuit de CAK-lijsten (zorgkostenachterstanden) en via de rechtbank en Rijn IJssel. Ook benaderen we via Werk en Inkomen inwoners met geldzorgen pro actief.

Inzet inkomensondersteuning

- Het traject gericht op structurele verbetering van onze dienstverlening inkomensondersteuning is gestart, echter vertraagd door de acute acties die nodig waren rondom corona en energiearmoede.
- We hebben de Bijzondere Bijstand voor jong meerderjarigen tot 21 jaar met terugwerkende kracht aangepast.
- In 2022 hebben we veel huishoudens kunnen voorzien van een energietoeslag.
- Voor toegang tot de Individuele Inkomensvoet (IIV) is de inkomensgrens voor gezinnen met kinderen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar verhoogd van 105% naar 110% van de bijstandsnorm. Hiermee geven we uitvoering aan amendement 21A33 Perspectief voor gezinnen met kinderen in Armoede.
- We zijn gestart met een brede evaluatie van de nieuwe Gelrepas. Hiertoe maken we gebruik van een klantvervalsingsonderzoek (inwoners en aanbieders) en voeren we gesprekken met diverse betrokkenen. het aanbod sport, cultuur en recreatie wordt continu uitgebreid en geactualiseerd. Inmiddels is het aanbod van andere voorzieningen verbonden aan de Gelrepas uitgebreid. Binnen de Gelrepas is nu ook een tegemoetkoming voor schoolkosten, een tegemoetkoming voor kleding voor kinderen en een korting op de ID kaart georganiseerd. Ook is aandacht voor de budgetcheck bij Rijnstad (overgenomen motie 21M104).

Inzet energiearmoede

Zie voor de toelichting het programma Klimaat en Energie de inspanning '2.500 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2023'.

Beter benutten van vindplaatsen

Vooral in de huidige tijd waarin steeds meer inwoners door stijgende energie en andere lasten steeds moeilijker rond kunnen komen, vinden we het belangrijk om inwoners met geldzorgen sneller te bereiken en hulp te bieden.

We maken al gebruik van veel verschillende vindplaatsen zoals Rechtbank, huisartsen en scholen en blijven de samenwerking met de betrokken ketenpartners doorontwikkelen. Daarnaast zoeken we voortdurend naar nieuwe vindplaatsen zoals ook de aansluiting met de Nederlandse Schuldhulprouwe (NSR) ons biedt via bijvoorbeeld banken. Ook ontwikkelen we samen met Rijnstad de Goed Geregeld Arnhem loketten door waar inwoner terecht kunnen met financiële vragen.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) biedt kansen om inwoners met geldzorgen eerder te bereiken. We hebben inmiddels een werkwijze voor vroegsignalering ontwikkeld via de pilots die in 2021 hebben plaatsgevonden. Hierin vormen Vroeg Erop Af en Erop Af de basis. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om meer signalen over inwoners met geldzorgen te ontvangen, zoals hypotheekachterstanden.

Huisvesting armoede-initiatieven

Het gezamenlijk initiatief van Voedselbank, kledingbank en 2 Switch om, met steun van de Arnhemse fondsen, tot nieuwe huisvesting te komen, is door het niet beschikbaar zijn van de gewenste locatie vertraagd. Gekeken wordt naar nieuwe kansen om nieuwe gezamenlijke huisvesting te realiseren. Met Ecovrede wordt samengewerkt aan een oplossing voor hun huisvestingsvraagstuk.

Financieel perspectief vergroten

We maken ons sterk voor meer perspectief voor inwoners op financiële zelfredzaamheid en het doorbreken van (langdurige) armoede. We geven inwoners toegang tot noodzakelijke hulpbronnen (zoals opleiding, vaardigheden en een kansrijk netwerk). De afgelopen periode zijn er in de schuldhulpverlening problemen overwonnen, de uitvoering loopt nu weer naar behoren. De verbetering van (toegang tot) de inkomensregelingen krijgt op dit moment extra urgentie en versnelling door de koopkrachtcrisis. Rondom de schulddienstverlening aan jongeren en ondernemers zijn alle voorgenomen acties afgerond.

Regie op integraal werken (gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak)

Voor de ontwikkelingen over samenwerking tussen Sociale wijkteams, teams Leefomgeving en Werk & Inkomen en de gebiedsagenda's verwijzen we naar de inspanning 'Gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak'.

Inkomensondersteuning gericht op perspectief en activering

Het traject gericht op een meer fundamentele versterking en actualisatie van de Arnhemse inkomensregelingen heeft vertraging opgelopen door de acute acties die nodig waren in verband met corona en het vraagstuk energiearmoede. Inmiddels is het project van start gegaan met een brede verkenning. We verwachten in de loop van 2023 voorstellen te kunnen doen.

Om de zichtbaarheid van onder andere de inkomensregelingen te verbeteren is een communicatiecampagne gestart met zowel wijkgerichte als stadsbrede acties middels diverse communicatiekanalen. Ook is uitgebreid gecommuniceerd over de Gelrepass. Er is binnen het communicatiebeleid van de gemeente inmiddels meer ruimte om in andere talen te communiceren. Daar gaan we mee aan de slag.

Doorontwikkeling Mobility Mentoring

We hebben onderzocht hoe de methode van Mobility Mentoring structureel en gemeentebreed kan worden gepositioneerd en ingezet. Er is besloten dat de werkwijze wordt voortgezet en organisatorisch belegd wordt bij de Sociale wijkteams. Gelijktijdig aan de implementatie van Mobility Mentoring wordt ook het stress sensitieve werken binnen Werk en Inkomen en de Sociale wijkteams versterkt.

Problematische schulden aanpakken

In 2022 hebben we een vernieuwde werkwijze voor schulddienstverlening aan jongeren ontwikkeld. Alle jongeren met schulden krijgen desgewenst trajectbegeleiding, en ook jongeren die geen of onvoldoende aflosruimte hebben, komen in aanmerking voor een schuldregeling. Zij betalen hun aflosverplichting (deels) af in natura door maatschappelijke dienstverlening. We continueren de succesvolle werkwijze van Oprécht en nemen de financiering vanuit de Dullertstichting over.

De pilot Geldzaken en Ondernemers is in 2022 succesvol afgesloten en een structurele werkwijze wordt geïmplementeerd.

De schulddienstverlening voor particulieren ondervond vanaf de zomer van 2021 problemen door achterstanden bij de huidige aanbieder. We hebben gestuurd op het wegwerken van achterstanden en het herstellen van de kwaliteit van dienstverlening. We zetten in op een dienstverlening waarin stress sensitief werken en aansluiten bij het 'doenvermogen' van de inwoner centraal staat, waarbij maatwerk mogelijk is. We verkennen de mogelijkheden om vroegsignalering, schulddienstverlening en bewindvoering zelf te gaan uitvoeren. De Arnhem Oost Aanpak biedt kansen om mensen met schulden op een innovatieve manier te helpen. Hierbij kunnen schulden eventueel opgekocht worden, in ruil voor het samen met de inwoner stappen zetten richting activering, (verslavings/psychische)problemen oplossen en/of (betaald)werk. Hiervoor wordt met meerdere (externe) partijen een plan voor opgesteld.

Via het convenant 'Samen sterker' blijven we inzetten op een optimale samenwerking met bewindvoerders om inwoners in schuldenbewind sneller door te verwijzen naar een schuldregeling en uitstroom naar meer zelfredzaamheid te bevorderen. De uitstroom en de daarbij behorende nazorg doen we samen met de Sociale Wijkteams.

Terugval voorkomen

Nazorg bij de uitstroom naar betaald werk is belegd bij Werk & Inkomen. Om duurzame uitstroom te bevorderen bieden we iedere inwoner die uitstroomt uit de Algemene Bijstand een nazorgtraject aan. Het traject is voornamelijk gericht op inkomensstabiliteit. Iedere inwoner die uitstroomt krijgt een nazorgtraject aangeboden. Deelname is vrijwillig, niet alle inwoners maken er gebruik van.

Nazorg na een schuldhulptraject is belegd bij de Sociale wijkteams. Zij schakelen steunstructuur in (familie, vrienden en ketenpartners) als dat nodig is. We blijven hierop investeren. Daarnaast blijft het voor inwoners zonder schulden met een laag inkomen mogelijk om gebruik te maken van Budget Ondersteuning op Maat (BooM).

Het instrumentarium is ontwikkeld en beschikbaar, maar de toepassing daarvan blijft nog achter bij wat wenselijk is.

Doorontwikkelen nazorg bij uitstroom

Nazorg en de hieraan verbonden maatwerkvoorziening zijn geïmplementeerd.

Een belangrijk onderdeel van de nazorg is WerkLoont. Een applicatie waarmee de regisseur samen met de inwoner bekijkt wat het effect is van uitstroom uit de uitkering. Gekoppeld hieraan is ondersteuning op maat. In het geval een armoedeval geconstateerd wordt, kan maatwerk tijdelijk ingezet worden om een armoedeval te ondervangen.

De pilot Surplus is geëvalueerd. Surplus is manier van werken waarbij inkomen uit werk door gemeente wordt verrekend met uitkering. De werkwijze bleek onvoldoende ondersteunend voor de professional en inwoner. Op dit moment loopt er een landelijke pilot met het Inlichtenbureau die betere mogelijkheden lijkt te bieden voor automatische verrekening van inkomsten voor inwoners die naast de bijstand werken. Hier richten we ons nu op.

Nazorg na een schuldhulptraject

Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Nazorg na een schuldhulptraject is belegd bij de Sociale wijkteams. Zij schakelen steunstructuur in (familie, vrienden en ketenpartners) als dat nodig is. We blijven hierop investeren. Daarnaast blijft het voor inwoners zonder schulden met een laag inkomen mogelijk om gebruik te maken van Budget Ondersteuning op Maat (BooM).

Slim monitoren en sturen

We hebben een monitor en ingebodde werkwijze in de organisatie die sturingsvragen van beleid, politiek en uitvoeringsorganisatie Werk & Inkomen kan beantwoorden. Een belangrijk punt was dat we meer inzicht wilden in de mogelijkheden van de inwoners in de bijstand. Dit begint steeds beter te worden. Daarmee kunnen we onze eigen inzet en die van onze ketenpartners beter hierop afstemmen.

Inrichten monitor programma Doorbraak Naar Werk

Er is een monitor voor de beleidsterreinen Armoede schulden, werk en inkomen die informatie ontsluit over onze inwoners en de mate waarin zij gebruik maken van onze dienstverlening. De monitor is in ontwikkeling, een vast team van data-analisten en ontwikkelaars werkt wekelijks samen met beleid en uitvoering om steeds breder informatie te ontsluiten.

Doorontwikkelen prestatie-indicatoren

Op belangrijke indicatoren zoals gerealiseerde uitstroom naar werk of aantal inwoners dat werkt met ondersteuning zoals loonkostensubsidie zijn dashboards ontwikkeld. De belangrijkste indicatoren worden toegevoegd aan de begroting of zijn terug te zien in de bestuursrapportage. Informatie is ook per gebiedsteam inzichtelijk.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	173.570	940	174.510
Baten	119.491	340	119.831
Saldo lasten en baten	-54.079	-600	-54.679
Toevoegingen aan reserves	554	0	554
Onttrekkingen aan reserves	5.947	739	6.686
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	5.393	739	6.132
Prognose resultaat	-48.686	139	-48.547

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	940	N					
Werk en Inkomen	1.640	N	Verhoging ESF subsidie	N	I	BR	J
Werk en Inkomen	1.483	N	Afronding re-organisatie en overig uitvoeringskosten W&I	N	I	BR	J
Werk en Inkomen	869	N	DU crisisdienstverlening	N	S	AR	J
Werk en Inkomen	200	N	Budgetneutrale verschuiving actieplan werk	N	I	AR	J
Werk en Inkomen	195	N	Aanpassing afstemmingsverordening (BUIG)	J	I	AR	J
Werk en Inkomen	-332	V	Voordeel WSW	J	I	AR	J
Werk en Inkomen	-571	V	Actualisatie BUIG	N	S	AR	J
Werk en Inkomen	-744	V	Vrijval ESF subsidie ten gunste van W&I	N	I	AR	J
Werk en Inkomen	-1.800	V	Vrijval ESF subsidie naar Preventie met gezag en AR	N	I	AR	J
Baten	340	V					
Werk en Inkomen	1.640	V	Verhoging ESF subsidie	N	I	BR	J
Werk en Inkomen	-1.300	N	Actualisatie BUIG	J	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	739	V					
Werk en Inkomen	739	V	Vervroegde afronding reorganisatie W&I	N	I	BR	J

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Verhoging ESF subsidie

Het bedrag dat we in 2022 aan ESF-subsidie ontvangen is onlangs verhoogd. Het gaat om € 1,6 miljoen voor de gehele regio. Dit verwerken we zowel aan de lasten- als de baten kant in de begroting. In totaal ontvangen we hiermee in 2022 een ESF-subsidie van € 5,8 miljoen waarvan ruim € 2,5 miljoen beschikbaar is voor de gemeente Arnhem (de rest is voor de regiogemeenten). De lasten die we hier opvoeren zijn reeds gedekt in de huidige begroting waardoor het subsidiebedrag op een andere manier kan worden ingezet. Dit doen we door in te zetten op W&I en Preventie met gezag (Begroting 2023). Het restant valt vrij naar de algemene reserve. Zie voor nadere toelichting 'Afronding reorganisatie en overig uitvoeringskosten' en 'Vrijval ESF-subsidie naar Preventie met gezag en AR'.

Afronding re-organisatie en overig uitvoeringskosten Werk & Inkomen

Na de reorganisatie, die in 2020 is gestart, is er veel meer ingezet op het in beeld krijgen van het totale bestand aan onze inwoners die een uitkering ontvangen. Om dit doel te bereiken is de capaciteit aan regisseurs aanzienlijk vergroot.

Om het doel te realiseren is meer gebruik gemaakt van inhuur dan vooraf was voorzien. De reorganisatie is wel in 2022 afgerond in plaats van in 2023. Dit jaar is het nodig om extra in te huren omdat de formatie in de loop van het jaar pas gestart is. Tegelijkertijd is de werkwijze en aanpak zo veranderd dat veel tijd nodig is om op te leiden en in te werken. Het doel van de reorganisatie wordt wel nagenoeg gehaald. Het grootste deel van de inwoners is eind van dit jaar in beeld.

Om in beeld te blijven is regelmatig opvolging nodig van inwoners met begeleiding. Ziekte en uitval in combinatie met onervarenheid en nieuwe werkwijzes leiden er toe dat langer een beroep wordt gedaan op de inhuur dan vooraf is gepland.

Dit jaar betekent dit extra personeelskosten van € 1.483.000. De afspraak is nu wel gemaakt dat de inhuur tot maximaal einde 2022 aangehouden wordt. Tegelijkertijd wordt kritisch gekeken of een verlenging of nieuwe inhuur wel nodig is.

De extra kosten die zijn gemaakt kunnen in 2022 worden gedekt uit

- het naar voren halen van de bestemmingsreserve (€ 739.000)
- het verhoogde subsidiebedrag voor ESF (€ 744.000: zie ook vrijval ESF subsidie ten gunste van W&I).

DU Crisisdienstverlening

In juli 2021 heeft het ministerie van SZW en OCW samen met verschillende partijen uit het onderwijs en arbeidsmarktveld afspraken vastgelegd in een Landelijke Werkagenda Aanpak Jeugdwerkloosheid naar aanleiding van de coronacrisis.

Om jeugdwerkloosheid ten gevolge van de crisis te bestrijden en voorkomen is een Aanpak Jeugdwerkloosheid Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland 2022-2024 opgesteld. Deze aanpak is gebaseerd op zowel de ter beschikking gestelde middelen middels de decembercirculaire 2020 als de nieuwe DU Crisisdienstverlening zoals opgenomen in de meicirculaire 2022. Arnhem ontvangt € 869.000 in 2022.

Budgetneutrale verschuiving Actieplan Werk

Het Actieplan Werk is op 11 mei 2021 door het college vastgesteld als uitwerking van een deel van de Herstelagenda Corona uit 2020. In dit plan staat beschreven hoe meer Arnhemmers richting betaald werk te ondersteunen, zelfstandige ondernemers worden ondersteund die door corona zijn geraakt (voucherregeling), samenwerking tussen instanties / partijen te stimuleren (Ondernemersplein), de interne en externe communicatie richting ondernemers te verbeteren en het versterken van dienstverlening (MKB-toets en frontoffice).

Uitvoering van dit plan vindt plaats binnen 2 programma's, te weten Economie en Werk & Inkomen. Over deze twee programma's zijn ook de voor dit plan beschikbare middelen verdeeld.

Inmiddels loopt het plan alweer ruim een jaar en blijkt de verdeling over de twee programma's veranderd. De uitgaven binnen W&I zijn hoger, dit wordt gecompenseerd door lagere uitgaven binnen Economie. De hogere kosten bij W&I komen doordat het contract met Scalabor voor Jobhunting hoger uitvalt dan vooraf ingeschat en daarbij vallen de kosten voor de pilot Werkbrigade ook hoger uit dan vooraf ingeschat. bij Economie blijft o.a. de voucheractie achter bij de verwachtingen, waardoor daar middelen overblijven.

Zie ook programma [S03 Economie](#).

Aanpassing afstemmingsverordening

Op basis van recente jurisprudentie moeten alle sancties die staan op het niet voldoen aan de arbeidsverplichting gelijk getrokken worden. Dit betekent een hersteloperatie met terugwerkende kracht vanaf 2015. Het bedrag bestaat uit incidentele kosten voor het terugbetalen van de ingehouden uitkeringen inclusief uitvoeringskosten.

Voordeel WSW

De module werkgeverschap SW is de module van de MGR die belast is met het formeel werkgeverschap voor de ruim 2.000 SW medewerkers. Negen gemeenten nemen deel aan de module Werkgeverschap SW van de MGR SDCG. Daarvoor heeft de MGR een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Scalabor gesloten.

Voor de loonkosten van de SW medewerkers ontvangt Scalabor een subsidie (via de MGR).

Jaarlijks wordt het subsidiebedrag vergeleken met de daadwerkelijke loonsom. In 2021 is € 332.000 teveel aan subsidie ontvangen doordat er meer uitstroom was van SW-ers. Dit voordeel op SW wordt in 2022 terugbetaald.

Actualisatie BUIG

Het financieel beeld van het coalitie akkoord toont een neerwaartse bijstelling van het BUIG budget door met name de wijziging in de financieringssystematiek LKS. In mei 2022 is het nader voorlopig budget bekend geworden voor de BUIG middelen. De bijstellingen hebben geleid tot een daling van verwachte inkomsten uit BUIG van € 1.300.000. Daar tegenover staat een daling van de lasten van € 571.000. Per saldo wordt het BUIG budget naar beneden bijgesteld € 730.000 miljoen.

Vrijval ESF subsidie ten gunste van W&I

We gebruiken een deel van de aanvullende ESF-subsidie voor 2022 voor de extra personele kosten binnen Werk en Inkomen (zie ook de toelichting bij 'Afronding reorganisatie en overig uitvoeringskosten').

Vrijval ESF subsidie naar Preventie met gezag en AR

Voor het actieplan Werk zijn voor de jaren 2021-2023 naast extra rijksmiddelen ook algemene middelen ingezet ter dekking. We gaven toen aan dat we nog zouden kijken naar aanvullende Europese middelen en dat deze bij vrijval worden ingezet voor de Arnhem Oost aanpak. Er is gekozen om € 1.600.000 in te zetten voor Preventie met gezag (Begroting 2023). De overige € 200.000 valt vrij ten gunste van de algemene middelen.

Vervroegde afronding re-organisatie W&I

We halen het resterende bedrag (€ 739.000) van de bestemmingsreserve voor de reorganisatie van W&I naar voren van 2023 naar 2022 (zie ook de toelichting bij 'Afronding reorganisatie en overig uitvoeringskosten').

S07 Zorg

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis

In 2020 zijn beleidsregels in werking getreden, waardoor duidelijker is geworden wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders zijn via de aanbesteding en met hogere kwaliteitseisen opnieuw geselecteerd om vanaf 1 juli 2020 zorg te mogen verlenen. Binnen deze kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. Vanuit de inwonerservaringsonderzoeken blijkt dat deze zorg helpt om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren en dat de ingezette zorg gewaardeerd wordt.

We versterken de (veer)kracht van onze inwoners thuis en in instellingen met een integrale aanpak

Bij de inzet van passende zorg wordt beter gekeken of deze er toe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Ook in de nieuwe aanbestedingseisen en beleidsregels staat deze aanpak centraal. Sociale wijkteams gaan meer begeleiding zelf uitvoeren, waardoor deze begeleiding niet versnipperd over veel verschillende aanbieders, maar door wijkcoaches zelf wordt gedaan, die veel kennis hebben van de sociale netwerken en algemene voorzieningen in de eigen wijk. In 2022 zijn de pilots in Malburgen en Schuytgraaf voor de jeugdzorg en in Spijkerkwartier en Kronenburg voor de Wmo voortgezet en is de aanpak, waarin wijkcoaches zelf begeleiding bieden, doorontwikkeld.

Daarnaast wordt in complexe (veelal multiprobleem-) situaties samen met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) de doorbraakmethode toegepast. Waar nodig wordt via onorthodoxe maatwerkoplossingen ervoor gezorgd dat inwoners weer stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling. We doen ervaring op met deze aanpak en hebben inmiddels veel inwoners geholpen.

Ook hebben we dit jaar weer Arnhemmers ondersteund die door fysieke problematieken hinder ondervonden in het leiden van een zelfstandig leven. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een hulpmiddel, een aanpassing aan hun woning of ondersteuning/advisering te bieden aan mensen die doorstromen richting een andere woning die beter past bij hun fysieke welzijn.

We versterken de zorgtoewijzing

De beleidsregels voor zorg zijn vastgesteld en Sociale wijkteams zijn hierover geïnformeerd en werken met behulp van deze beleidsregels. Ook aanbieders zijn geïnformeerd over de nieuwe aanbestedingseisen, waarin de kwaliteit en gewenste transformatie van zorg is verduidelijkt. In periodieke contractgesprekken wordt besproken welke stappen aanbieders hierin kunnen zetten. De gemeente Arnhem voert deze gesprekken samen met de regionale inkooporganisatie. Ook worden Sociale wijkteams ondersteund in de zorgtoewijzing. Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt ook de basis voor de periodieke bestuursrapportage.

In 2021 hebben de Sociale wijkteams in afstemming met de gemeente Arnhem een aanpassing van de organisatie doorgevoerd. Naast Sociale wijkteams met generalistische wijkcoaches zijn nu ook stadsteams ingesteld, waarin een aantal specifieke zorgtaken zijn ondergebracht. De coaches in deze stadsteams houden zich bezig met het uitvoeren en toewijzen van deze zorgtaken. Er zijn stadsteams op het gebied van Wonen-rollen-vervoer-huishoudelijke ondersteuning; onderwijs; veiligheid en beschermd wonen. Daarnaast is de aansturing van de Sociale wijkteams vereenvoudigd door het aanstellen van onder andere 1 directeur/bestuurder.

We sturen op kwaliteit en resultaat

Per 1 juli 2020 is de nieuwe aanbesteding ingegaan en zijn alle ingeschreven aanbieders getoetst aan de hogere kwaliteitseisen. Het aantal gecontracteerde aanbieders is sterk verminderd en de overgebleven aanbieders voldoen aan de hogere kwaliteitseisen. In de aanbesteding zijn ook de eisen bij de verschillende zorgvormen verduidelijkt en aangescherpt. Bijvoorbeeld via periodieke contractgesprekken monitoren we of aanbieders hieraan voldoen en spreken we hen hierop aan. We blijven kwaliteits- en rechtmatigheidscontroles uitvoeren, zowel door de VGGM (kwaliteit) als door onze afdeling Handhaving. Daarbij werken we niet alleen signaalgestuurd, maar voeren we ook steekproefsgewijze controles uit. In de raadsbrief d.d. 9 november 2021 is uitgebreid gerapporteerd over het intensiveren van het toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van de Wmo- en jeugdzorg.

We vergroten het inzicht of passende zorg wordt ingezet (monitoring)

De raad ontvangt periodiek een bestuursrapportage over de ontwikkelingen in het sociale domein. Op wijkniveau is een dashboard beschikbaar waarin we de zorg(kosten) tot op detail kunnen monitoren. Zogenaamde Analyse en Actieteams (A2-teams) werken met deze data (bijvoorbeeld volumes, producten, duur, kosten, aanbieders, zorgpaden en verwijzers). Het team is samengesteld vanuit verschillende disciplines (inhoudelijk, financieel en data-analisten) en zij gaan op wijkniveau of per zorgvorm in gesprek met het Sociale wijkteam over de data. Daarbij wordt gekeken naar de resultaten en ontwikkelingen in de wijk en de stad en wordt actie ondernomen als dat nodig is.

We ontschotten zorgsystemen en verkrijgen toereikend rijksbudget

Het ontschotten van zorgsystemen en het verkrijgen van toereikende rijksbudgetten is een zaak van lange adem, waarbij goed samengewerkt moet worden met andere gemeenten, de VNG en de G40. In 2020 bleek uit onderzoek van het AEF dat de rijksmiddelen voor jeugdzorg tekortschoten en gemeenten structureel extra middelen zouden moeten krijgen om de jeugdzorg goed uit te kunnen voeren. Dit werd bevestigd middels een bindende uitspraak van een commissie van wijzen die hiervoor door het Rijk en de VNG is ingesteld.

Op basis daarvan heeft het Rijk voor de jaren 2021, 2022 en 2023 inmiddels extra middelen toegekend en voor latere jaren wordt verwacht dat het nieuwe kabinet nog extra middelen beschikbaar zal stellen. Ondertussen is in het kader van de hervomingsagenda door het Rijk en VNG gewerkt aan het ontwerpen en toetsen van mogelijk kostenbesparende maatregelen in de jeugdzorg. De rijksmiddelen zullen daarop in de komende jaren worden aangepast.

Het zorglandschap is nog steeds versnipperd over Wmo/jeugdzorg, Zorgverzekeringswet en Wet Langdurige Zorg, waarbij in de jeugdzorg een discussie gaande is over verdere regionalisering van een deel van de taken. Via het ontwikkelen van een Norm voor opdrachtgeverschap zijn we bezig om tot een werkbaar aanpak te komen. Inmiddels is de Regiovisie samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo en Beschermd wonen in Centraal-Gelderland vastgesteld.

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij

Er wordt in de participatieketen steeds beter samengewerkt ter ondersteuning van de inwoners die willen werken. Ontwikkeling van de inwoner staat centraal. Waar mogelijk is dit gericht op een stapje verder op de Participatieladder en op doorstroom of uitstroom naar een vorm van betaald werk. Met de introductie van de basisbanen is er een extra mogelijkheid gekomen om de stap van Activerend Werk naar betaald werk te maken. Bij de inwoners waarbij doorstroom of uitstroom niet mogelijk is gaat het om het versterken of stabiliseren van de mate van participatie: meedoen naar vermogen. Er is voldoende passend aanbod.

Een rendementsmeting Activerend Werk laat zien dat deelnemers van een traject Activerend Werk (zowel nieuwe als die al bezig waren met Activerend Werk) in 1 jaar tijd gemiddeld 1, 2 trede zijn gestegen op de participatieladder. En van deze groep is 16% begeleid naar een vorm van betaald werk. Zie voor meer informatie hierover het figuur onderaan deze paragraaf.

In de afgelopen periode is het aantal inwoners dat actief aan de slag is met Activerend Werk (AW) zich aan het stabiliseren. De verwachting is dat dit aantal enigszins zal dalen omdat er, gezien de huidige arbeidsmarkt, meer mogelijkheden zijn om met ondersteuning betaald werk te verrichten. Hiervoor wordt intensief samen gewerkt met diverse organisaties in de participatieketen. Daarnaast wordt er nauw samengewerkt op het grensvlak Onderwijs en Activerend werk om kwetsbare jongeren de juiste ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Zie de inspanningen benoemd bij het doel 'Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis'

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven

- We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Bijvoorbeeld op school, bij de sport- of cultuurvereniging. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn een voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdzorg in.
- We hebben afspraken over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (JBO). Deze afspraken zijn opgesteld in afstemming met de Samenwerkingsverbanden voor Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. We onderzoeken of het nodig is om hierover beleidsregels voor de Sociale wijkteams op te stellen.
- We zijn een regionaal project gestart om de inzet van jeugdhulp op Lichtenbeek (speciaal onderwijs) op een andere manier te organiseren.
- Door de vele individuele hulp per leerling is het te druk in de klas. Het doel van het project is om de inzet van JBO efficiënter en effectiever te organiseren, zodat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen.
- Naar aanleiding van raadsbijeenkomsten over hoogbegaafdheid onderzoeken we of meer/ander aanbod moet worden ontwikkeld voor deze groep kinderen, in nauwe samenwerking met het onderwijs.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen

In 2021 zijn we gestart met de inzet van steungezinnen, waarbij ouders een kind tijdelijk opvangen zodat de biologische ouders op adem kunnen komen. Momenteel worden 28 gezinnen op deze manier begeleid en worden nieuwe steunouders geworven om meer matches te maken. Sinds dit jaar is er een samenwerking tussen Steunouder Arnhem en de pleegzorgaanbieders om gezamenlijke steun- en pleegouders te werven.

We zien dat de aansluiting tussen onderwijs en Jeugdhulp beter moet. Op dit moment vallen nog te veel kinderen tussen wal en schip, omdat niet duidelijk is wie verantwoordelijk is voor de hulp aan het kind. Door samen met onderwijs en de samenwerkingsverbanden nieuwe samenwerkingsafspraken te maken, moeten kinderen tijdig de juiste ondersteuning krijgen zodat zij zich kunnen blijven ontwikkelen binnen en buiten onderwijs.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

In de afgelopen twee jaar is het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf licht afgenomen. We boeken resultaat met de maatregelen inzet van jeugdbescherming en verblijf moeten voorkomen. Het verbeteren en versnellen van het veiligheidsnetwerk vergt een lange adem.

- We versnellen en verbeteren het veiligheidsnetwerk: Veilig Thuis, Sociale wijkteams, jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Zodat kinderen en hun ouders sneller passend hulpaanbod krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen. De afspraken vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming zijn op 1 april 2022 doorgevoerd, waardoor de samenwerking een nieuwe impuls heeft gekregen. Een kwartiermaker is gestart om een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming in de regio voor te bereiden. Daarnaast hebben we aan Veilig Thuis de opdracht gegeven om de naamsbekendheid en het imago van Veilig Thuis te verbeteren, zodat professionals en inwoners beter de routes begrijpen en weten wat ze van Veilig Thuis mogen verwachten bij een adviesvraag of melding.
- We zetten de doorbraakmethode in om te werken aan een beter perspectief voor gezinnen met complexe, meervoudige problemen in een onveilige situatie. Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. In 2021 zijn 121 jeugdigen in het RET besproken waarvan voor 117 jeugdigen een passende plek is gevonden.
- We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. De evaluatie over kalenderjaar 2021 laat zien dat door de inzet van VAV bij 16 gezinnen zwaardere vormen van zorg en uithuisplaatsingen worden voorkomen. Naast de mooie maatschappelijke resultaten brengt dit een financiële besparing van €382.320 met zich mee in kalenderjaar 2021.
- We werven ouders voor pleegzorg en zetten groepswonen in als alternatieven voor jeugdhulp met verblijf. In samenwerking met de pleegzorgaanbieders en Steunouder Arnhem is een regionaal campagneplan opgesteld dat nu wordt uitgevoerd. Met als doel het werven van meer pleegouders en steunouders, zodat kinderen in onveiligheid zo thuis mogelijk kunnen opgroeien.
- Sinds de lancering van het Digitaal Scheidingsloket op 1 maart 2021 hebben 214 inwoners en professionals in de regio Centraal Gelderland eens of vaker contact gehad met het loket om vragen te stellen of hulp te krijgen. Door vroegtijdig informatie en hulp te bieden is het doel om complexe scheidingen te voorkomen.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

Zie voor de toelichting het programma Welzijn en Inclusie de inspanning 'regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling'.

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

Als kinderen vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, dan ontvangen zij passende hulp. Hiervoor kijken we eerst met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. Een kind mag zijn wie het is, ook als het afwijkt van de norm. Bijvoorbeeld omdat een kind druk is of moeite heeft met leren. We stoppen met onnodig problematiseren van gedrag en normaliseren het gebruik van zorg. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien.

We zorgen voor een wijknetwerk met algemene voorzieningen en zorgaanbod dat aansluit bij de problemen van kinderen en jongeren

In het afgelopen jaar zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.

- In de wijken Malburgen en Schuytgraaf bieden wijkcoaches zelf begeleiding aan gezinnen en kinderen. Hierdoor organiseren we de hulp dichtbij in de omgeving van het gezin. In het derde kwartaal 2022 wordt besloten of we doorgaan met het zelf bieden van begeleiding en hoe we dat eventueel kunnen verbreden.
- Het aantal huisartspraktijken dat samenwerkt met een Praktijkondersteuner Jeugd is inmiddels uitgebreid tot 12 groepspraktijken met 30 praktijkhouders. Daarmee worden in totaal 51 van de huisartsen bereikt. 27% van de kinderen die bij de Praktijkondersteuner kwam werd verwezen naar specialistische zorg. De rest van de kinderen is geholpen door de praktijkondersteuner of is doorverwezen naar een algemene voorziening.
- De zorgaccounthouder is in februari 2022 gestart voor een half jaar met als doel: bemiddelen bij de zorgvraag van kinderen op de wachtlijst (behandeling/GGZ), zodat zij sneller kunnen starten met hun zorgtraject. Vanaf februari 2022 is in ongeveer 30 casussen bemiddeld. In veel casussen hebben wij een alternatief aanbod beschikbaar waar geen wachtlijst is of waar de wachtlijst korter is. Daarnaast gaat de zorgaccounthouder zich ook richten op bemiddelingsvragen omtrent uitstroom bij de aanbieders. Door uitstroom uit behandeling te realiseren, ontstaat plek om kinderen die op de wachtlijst staan te helpen.
- In februari 2022 hebben we samen met vier zorgaanbieders bijeenkomsten ontwikkeld voor ouders en hun kinderen die op de wachtlijst staan. Tot op heden zijn er nog geen aanmeldingen. Eén aanbieder biedt deze groepsbijeenkomsten standaard aan bij de aanmelding van de jeugdigen.
- Samen met de wijkteams hebben we een aantal acties ondernomen met als doel: inzet van de juiste wet (Jeugdwet, Verlengde Jeugdwet of Wet Langdurige Zorg). We hebben ruim 40 casussen onder de loep genomen waar bij 20 casussen bleek dat een andere wet toegepast moest worden. Verder hebben we ingezet op deskundigheidsbevordering van de sociale wijkteams over inzet van de Jeugdwet.
- Wij zijn nog niet gestart met wijknetwerken van wijkgerichte jeugdhulpaanbieders. Bij de evaluatie van de pilot begeleiden door wijkcoaches zelf kijken we of en hoe we deze netwerken vorm kunnen gaan geven. Wel verwachten wij van de jeugdhulpaanbieders dat zij de wijken kennen en samenwerken met professionals in de wijken.

Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers

Zie de toelichting bij de inspanning hieronder 'We koppelen zorg(behoefte) aan wonen'.

We koppelen zorg(behoefte) aan wonen

In nauwe samenwerking met vier woningbouwcorporaties stromen iedere maand cliënten uit naar een zelfstandige woning. Deze zogenaamde convenantroute is speciaal bedoeld voor cliënten in beschermd wonen of de maatschappelijke opvang die klaar zijn voor een volgende stap, maar via de reguliere routes niet aan een woning kunnen komen.

In de eerste helft van 2022 zijn 39 aanvragen behandeld:

- 25 akkoord
- 10 afgewezen
- 2 door zorgorganisatie ingetrokken
- 2 aangehouden voor een later moment

De laatste maanden is de druk op de convenantroute toegenomen doordat de krapte van de (huur)woningmarkt ook gevolgen heeft voor andere zorgvormen, vooral WLZ doet een steeds groter beroep op deze convenantroute. Om de uitstroom vanuit de intramurale zorg te bevorderen is een groter woningaanbod nodig, met name de vraag naar eenpersoonsstudio's is veel hoger dan het aanbod. Dit betekent dat cliënten regelmatig nog maanden zijn aangewezen op een duurbetaalde zorgplek totdat een studio beschikbaar is. De gemiddelde wachttijd voor een studio bedraagt 3 tot 6 maanden, langer als een cliënt vanwege een belast verleden wordt uitgesloten van een aantal wijken.

Zorggerelateerde woonoverlast wordt minder

Bij het meldpunt woonoverlast kan ook zorggerelateerde overlast worden gemeld. Als er meldingen zijn, worden deze met de betreffende zorgaanbieder besproken om passende maatregelen te treffen.

In 2020 is het casusoverleg 'complexe casuïstiek beschermd wonen' gestart en is een werkwijze afgesproken. Naast de primaire bedoeling, het invullen van de zorg voor mensen met een intensieve en complexe zorgvraag, heeft het meerwaarde voor aanbieders, doordat zij meer onderling afstemmen. Regelmatig vindt afstemming over zorgoverlast plaats tussen de gemeente, het Zorgkantoor en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Hierbij worden signalen van zorgoverlast gedeeld met het verzoek deze op te pakken om maatregelen te laten treffen.

Meer bewoners met een kwetsbaarheid kunnen in grotere mate in hun eigen woonomgeving zelfstandig (begeleid) wonen

De gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland, waarmee ook de gemeente Arnhem, sturen samen met Inkoop SDCG op deze transformatie, waarbij een belangrijke ontwikkelopdracht bij de gecontracteerde zorgaanbieders ligt. De eerste slag hierin is gemaakt met de nieuwe inkoopronde die is ingegaan op 1-7-2020. Daarnaast werkt iedere gemeente aan de lokale basisinfrastructuur en zorgt voor voldoende geschikte woningen om de doorstroom mogelijk te maken en stimuleert wooninnovatie: voldoende diversiteit aan woonvoorzieningen die niet locatie-gebonden zijn (wonen-zorg losgekoppeld). In de praktijk is het 'omklappen' van woningen nog niet altijd mogelijk en moet de inwoner bij afschaling verhuizen. Voldoende geschikte woningen en een gevarieerd aanbod in Arnhem en de regio zijn hiervoor noodzakelijk. Dit blijft een belangrijk aandachts- en ontwikkelpunt de komende jaren en is een belangrijk onderdeel van de nieuwe regionale samenwerkingsafspraken.

We ontwikkelen meer preventieve activiteiten

De Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) biedt verspreid over de stad de voorziening 'buurtcirkels' aan, dit zijn samenkomsten van zorgcliënten die gezamenlijk elkaar ondersteunen in de issues waar zij in het dagelijks leven tegenaan lopen. Dit onder supervisie van een zorgprofessional. Door de buurtcirkels wordt de zelf- en samenredzaamheid vergroot en wordt bijgedragen aan een verantwoorde afschaling van zorg met een verkleinde kans op terugval. In 2022/2023 zetten we in op een doorontwikkeling van de buurtcirkels door samenwerking met partijen in de welzijnssector te verstevigen.

Er zijn regionaal sluitende afspraken Beschermd Thuis

Vanaf 1-1-2022 is gestart met de inhoudelijke doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Dit houdt in dat alle gemeenten zich volledig gaan inzetten voor inwoners die in aanmerking komen voor beschermd wonen en daarvoor regionale samenwerkingsafspraken maken.

Alle gemeenten in de regio Centraal Gelderland hebben begin van dit jaar de Kadernota voor de doordecentralisatie vastgesteld (de vervolgkoers op het Transformatieplan) en er wordt gewerkt aan een regionaal uitvoeringsplan en lokale plannen.

De financiële doordecentralisatie is echter weer uitgesteld. Het is nu de verwachting dat deze met ingang van 1-1-2024 gaat plaatsvinden. Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen, hiervoor ontvangt elke gemeente dan ook de middelen.

De financiële afspraken voor de komende jaren moeten nog worden gemaakt. Er wordt toegewerkt naar een convenant waarin afspraken worden vastgelegd over de financiën, de regionale besluitvorming hierover, de toegang, contractering, toezicht, de lokale basisvoorzieningen, monitoring en woonafspraken. Hiermee geven we ook invulling aan de van rijkswege vastgelegde Norm voor Opdrachtgeverschap voor Beschermd Wonen.

Er is een integrale aanpak voor mensen met verward gedrag

In 2021 is bemoeizorg in de gemeente Arnhem uitgebreid. Naast de al bestaande mogelijkheden die de Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) biedt voor (dreigend) dak- en thuislozen, zijn het Leger des Heils en Siza gestart met bemoeizorg voor een bredere doelgroep. We zijn aan het onderzoeken of we deze vormen van bemoeizorg kunnen samenvoegen tot een breed bemoeizorgteam.

De pilot 'Welkom in je wijk!' is afgerond. De bewustwordingsbijeenkomsten van deze pilot, hadden tot doel stigma van onbegrepen gedrag tegen te gaan en buurtbewoners meer begrip voor psychische kwetsbaarheden te geven. Er zijn weinig mensen bereikt met deze bewustwordingsbijeenkomsten, wellicht mede door de coronacrisis.

De pilot 'Noodbed voor mensen met verward gedrag' is in oktober 2021 van start gegaan. De partners hebben met elkaar afgesproken gedurende 2022 deze pilot te laten lopen. Tot op heden wordt er bijna geen gebruik gemaakt van het noodbed. Begin 2023 evalueren we deze pilot.

Onze bestuurders hebben op landelijk niveau aandacht gevraagd voor de uitvoeringsproblemen die we tegen komen in de Wet zorg en dwang. Met onze partners voeren we overleg om op lokaal en regionaal niveau tot verbeteringen te komen.

Met politie, VGGM, Sociaal wijkteam en de Overlast en Zorgoverleg-coördinatoren en IrisZorg werken we preventiever, door politiemeldingen over verward gedrag (waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd) te laten landen in het sociaal domein. Doordat de meldingen bekend zijn bij zorgpartners, kan zorg worden geïntensiveerd. Waar geen zorg wordt geboden kan onderzocht worden of hier een vraag om ondersteuning ligt.

Onderstaand figuur hoort bij bovenstaande inspanning 'Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij'

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			

Bedragen x € 1.000

Middelen			
Lasten	75.805	-2.779	73.026
Baten	17.493	0	17.493
Saldo lasten en baten	-58.312	2.779	-55.533
Toevoegingen aan reserves	12.530	3.857	16.387
Onttrekkingen aan reserves	893	0	893
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-11.637	-3.857	-15.494
Prognose resultaat	-69.949	-1.078	-71.027

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-2.779	V					
Jeugd /Jeugdzorg	911	N	Stijging kosten jeugd (tariefstijging en volumestijging)	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	424	N	Stijging kosten HO door vergrijzing en tariefstijgingen	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	300	N	Overige nadelen (geen maatwerkvoorziening)	N	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-33	V	Voordeel binnen zorgbegroting - doelgroepenvervoer	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-524	V	Voordeel binnen zorgbegroting - WMO begeleiding	J	I	AR	J
WMO en sociale wijkteams	-3.857	V	Beschermd wonen WLZ uitname	N	I	BR	N
Baten	0						

Toevoegingen aan reserves	3.857	N						
WMO en sociale wijkteams	3.857	N	Beschermde wonen WLZ uitname			N	I	BR N

Onttrekkingen aan reserves 0

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Binnen Zorg is er een totaal voordeel van € 7,1 miljoen waarvan € 2,8 miljoen op het programma S07 Zorg is vermeld en € 4,3 miljoen binnen de wijkprogramma's is vermeld. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Stijging kosten jeugd (tariefstijging en volumestijging)

Het verwachte nadeel is € 4,4 miljoen waarvan € 0,9 miljoen op het programma S07 Zorg is vermeld en € 3,5 miljoen is vermeld in de wijkprogramma's. Van de € 4,4 miljoen heeft € 2,6 miljoen betrekking op de volume- en prijsstijging. Zoals eerder aangegeven zijn in de laatste kwartalen van 2021 de jeugdzorgkosten opgelopen. Zoals verwacht zet deze trend zich in 2022 door. Bij diverse vormen van jeugdzorg is sprake van verwachte tariefstijgingen, onder andere Jeugdzorgplus (gesloten jeugdzorg) en dagbehandeling. Deze tarieven zijn onderwerp geweest van (bestuurlijke) besprekingen en onderhandelingen op bovenregionaal en regionaal niveau en zijn daarmee onvermijdelijk. Bovendien wordt verwacht dat de toenemende krapte op de arbeidsmarkt in het algemeen invloed zal hebben op de zorg en zorgtarieven. Volume- en kostenstijgingen onder andere in de GGZ en verblijfszorg hangen mogelijk samen met corona en het effect van de coronamaatregelen.

De overige € 1,8 miljoen heeft betrekking op het per 1 januari 2022 ingevoerde nieuwe Woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet. Hierdoor zijn per saldo meer jeugdigen onder de zorgverantwoordelijkheid van de gemeente komen te vallen. Het Rijk heeft ons hiervoor op basis van CBS-berekeningen eerder via het Gemeentefonds een (structurele) compensatie van € 2,6 miljoen verstrekt. Daarmee is het jeugdzorgbudget in de begroting 2022 overeenkomstig structureel verhoogd. Tegelijkertijd hebben we in de risicoparagraaf van de Begroting 2022 een risico opgenomen voor mogelijke extra kosten voor het Woonplaatsbeginsel.

Op basis van de Arnhemse cijfers Woonplaatsbeginsel zien we een extra nadeel van circa € 1,8 miljoen ontstaan, bovenop de bovengenoemde € 2,6 miljoen. Vooralsnog schatten we deze extra last als eenmalig voor 2022 en 2023 in, omdat we op dit moment geen zekerheid hebben of het Rijk voor de gemeenten nog met aanvullende herberekeningen en compensatie gaat komen. Verder is op dit moment onduidelijk of de extra kosten als gevolg van het Woonplaatsbeginsel incidenteel of structureel van aard zijn. Volgend jaar bij de voorbereiding van de Perspectiefnota 2024-2027, zullen we beoordelen of het hier een structureel hogere last betreft.

Stijging kosten HO door vergrijzing en tariefstijgingen

Het totale nadeel huishoudelijke ondersteuning van € 424.000 is vermeld binnen het programma S07 Zorg. De toenemende vergrijzing zorgt voor een grotere vraag naar huishoudelijke ondersteuning. Ook staan de zorgtarieven onder druk, mede als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt.

Overige nadelen (geen maatwerkvoorziening)

Voor de uitvoering van een aantal activiteiten zijn geen middelen toegekend, maar deze worden vanuit het voordeel van programma S07 Zorg gedekt. Dit betreft onder meer de uitvoering van de motie "22M17 Kinderen met een beperking moeten kunnen fietsen" en opzetten van de sociale kaart Arnhem.

Voordeel binnen zorgbegroting

Binnen de totale zorgbegroting worden naast nadelen op Jeugdzorg ook voordelen op WMO verwacht. Het voordeel is als volgt opgebouwd:

Wmo – begeleiding

het totale voordeel bij Wmo begeleiding is € 5,0 miljoen, waarvan € 0,5 miljoen op programma S07 Zorg + is vermeld en € 4,5 miljoen is vermeld in de wijkprogramma's. De kosten voor Wmo-begeleiding blijven vooralsnog afnemen. Dit komt door een combinatie van factoren. Zo heeft de inkoop 2020, waarbij de inzet van lichtere begeleiding aantrekkelijker is gemaakt ten opzichte van zwaardere begeleiding, een blijvend effect. Daarnaast

heeft de aanpak van zorgfraude als gevolg dat zorg doelmatiger wordt ingezet. Ook heeft de openstelling van de Wlz zoals benoemd bij beschermd wonen ook een effect op de kosten voor Wmo-begeleiding.

Wmo – activerend werk en groepsbegeleiding

Het totale voordeel bij activerend werk en groepsbegeleiding is € 2,0 miljoen, waarvan het voordeel volledig op de wijkprogramma's is vermeld. Als gevolg van de coronacrisis is het aantal mensen dat gebruik maakt van activerend werk en groepsbegeleiding teruggelopen. Vooralsnog zijn de aantallen niet naar het oude niveau teruggekeerd. We verwachten dat dit op termijn wel gebeurt.

Wmo – doelgroepenvervoer (€ 1,659 miljoen)

Bij doelgroepenvervoer is door corona het gebruik afgenomen. Bovendien zijn in 2020 nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld en is een nieuwe verordening leerlingenvoer aangenomen. Dit alles heeft geleid tot een positief resultaat doelgroepenvervoer in 2021, met effect naar 2022. Tevens is in het eerste kwartaal 2022 zichtbaar dat met de dan geldende corona maatregelen het gebruik niet het begrotingsniveau heeft gehaald en er een aanvullend positief resultaat van € 179.000 te melden is ten opzichte van Turap 1. Het voordeel van € 1,6 miljoen staat op de wijken en het resterende voordeel van € 33.000 staat op S07 Zorg.

Beschermd wonen WLZ uitname

Het verwachte voordeel van € 3,9 miljoen is vermeld bij het programma S07 Zorg. Dit voordeel is ontstaan, doordat vanaf 2021 de Wet Langdurige Zorg (Wlz) is opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen hadden, is doorgestroomd naar de Wlz. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de Integratieuitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget, dit effect werkt door in 2022. Voorgesteld wordt om het verwachte positieve resultaat bij de jaarrekening 2022 op het onderdeel beschermd wonen van € 3,9 miljoen toe te voegen aan de BR WMO en Jeugdzorg en daarmee beschikbaar te houden voor dekking van de kosten van Beschermd Wonen in de toekomst.

S08 Welzijn en inclusie

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad		
Opvoeden en opgroeien		
<p>Het Jeugdbeleidsplan 2021-2025 is onlangs opgeleverd. In dit plan is uitgesproken dat jonge Arnhemmers dezelfde kansen op persoonlijke ontwikkeling hebben, een stabiele basis hebben en in veiligheid en vrijheid kunnen leven, waarbij de uitgangspunten om deze doelen te bereiken zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebiedsgericht, • preventie voorop • sterk in maatwerk. <p>Hier geven we invulling aan door onder andere te werken met de Pedagogische Wijkaanpak. In een 'pedagogische wijk' werkt iedereen samen om kinderen een goede en veilige opvoeding te geven. Deze langdurige en structurele aanpak is inmiddels goed op gang gekomen. We zorgen ervoor dat de jeugd die opgroeit in Arnhemse achterstandswijken een optimale kans heeft hun talenten te ontwikkelen. Een breed samengesteld team is bezig met het invoeren van vernieuwende interventies zoals de 'rijke schooldag', jongerenwerk op school, optimale toeleiding naar de kinderopvang en werkgelegenheid voor kansarme jeugd.</p>		
Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering		
<p>Met het aanbod gezinsprogramma's (Homestart, Spel aan Huis, Speelmorgens) worden ouders met jonge kinderen ondersteund bij vragen over opvoeden en de (taal)ontwikkeling van hun kind. Dit aanbod is van belang voor vroegsignalering en preventie en leidt toe naar het aanbod peuteropvang dat voor alle kinderen vanaf 2 jaar beschikbaar is.</p> <p>In het voortgezet onderwijs is er onlangs een samenwerkingsovereenkomst schoolveiligheid getekend tussen scholen, de gemeente en de politieteams. Hierdoor werken we met kernteams Veilig In en Om school (VIOS) die bestaan uit partners die actief zijn op school en in de wijk. De pedagogische driehoek staat daarin centraal: school, thuis, straat. Om deze verbinding goed te kunnen maken worden jongerenwerkers ook ingezet op school. Door op deze manier te werken zijn de lijnen kort, is de informatievoorziening zo actueel en nauwkeurig als mogelijk en worden signalen vroegtijdig opgepakt. Ook andere partners op jeugd- en jongerenwerk, sport, onderwijs, en jeugd(gezondheids)zorg werken goed samen en kunnen elkaar steeds beter vinden, maar dit blijft om aandacht vragen.</p>		
Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen		
<p>We vinden het belangrijk om passende ondersteuning te leveren aan onze inwoners, zo licht en dichtbij mogelijk. Daarvoor (door)ontwikkelen we aanbod in het kader van afschalen of het voorkomen van zwaardere zorg. Daar speelt vroegsignalering en doorverwijzing een belangrijk rol in. Hierin trekken we samen op met het programma Zorg. Dit doen we via diverse projecten en pilots die zijn gestart en worden doorontwikkeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welzijn op recept: in 2023 werken Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad toe naar een stedelijke dekking van deze pilot. Het doel is om psychosociale problemen op te pakken en het voorkomen van inzet van een psycholoog of huisarts, doordat de inwoner door een welzijnsprofessional wordt begeleid naar een passende oplossing in het voorliggende veld. • In het kader van afschaling zien wij ook kansen bij twee projecten van SWOA. Wij verwachten dat zij de voorliggende voorzieningen Elden met Elkaar en de Thuyng evalueren: wat zijn de resultaten, draagt het bij aan preventie van zorg?		
Maatschappelijke verbindingen		
<p>In het voorjaar van 2022 is het convenant met de samenwerkende buurthuizen afgesloten. Op basis van dit convenant wordt nu in co-creatie door de gemeente en de buurthuizen gewerkt aan een visie. Op basis van deze visie worden stappen gezet om de buurthuizen in Arnhem een duurzame toekomst te geven. Ook zijn de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden in 2022 doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken in Arnhem financieel ondersteund worden. Door deze financiële steun kan ontmoeting in de wijk worden gestimuleerd.</p>		

Netwerkaanpak eenzaamheid

In 2020 is gestart met de netwerkaanpak eenzaamheid in de wijken Malburgen en Elderveld. Hiervoor werken we samen met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en met de organisaties en initiatieven in de wijken. Ontmoeten maakt ook deel uit van de aanpak eenzaamheid. De aanpak is ook opgenomen in opdrachten aan de welzijnspartners.

Het eindrapport van de wijkmakers in Malburgen en Elderveld (coalitie eenzaamheid) is in het voorjaar 2022 afgerond. Wij verwachten hiervan een doorontwikkeling richting andere wijken, inclusief een borging in Malburgen en Elderveld. Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad vervullen hierbij een trekkersrol.

Zelf- en samenredzaamheid

Er is een herijking welzijn geweest en er is een kadernota opgesteld: 'samen werken aan een sterke sociale basis'. De uitwerking daarvan is ten dele uitgevoerd. Zo zijn al wel een integraal jeugdpreventieplan Arnhem-Zuid en een opzet voor het Subsidiehuis opgesteld maar vraagt de nota sociale basis om een brede concrete uitwerking de thema's verbinden en ontmoeten, opgroeien en opvoeden en zelf- en samenredzaamheid. We zijn in gesprek gegaan met de belangrijkste subsidieontvangers over de ontwikkeling van het subsidiehuis.

De Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) is in 2021 gestart met gebiedsteams. Deze benadering ondersteunen wij om dat dit de herkenbaarheid versterkt voor de bewoners. Vanwege corona heeft SWOA in dat jaar minder activiteiten kunnen uitvoeren.

Ondersteuning mantelzorgers

Tijdens de coronacrisis is gebleken hoe cruciaal informele zorg is, dat mensen naar elkaar omkijken. Wij constateren met genoegen dat de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) zich steeds meer als expertisecentrum Mantelzorg ontwikkelt: het bereik bij andere professionele organisaties is vergroot en MVT biedt meer collectieve ondersteuning in plaats van individuele ondersteuning.

De resultaten van het Mantelzorgonderzoek (naar aanleiding van een motie hierover medio 2021) worden in 2022 aan het college en de raad aangeboden. Aansluitend zullen deze onderzoeksresultaten worden besproken met de deelnemers van het Mantelzorgakkoord. Doel hiervan is te komen tot een uitvoeringsagenda 2023.

Duurzame inburgering

Zodra een statushouder aan de gemeente Arnhem wordt toegewezen, krijgt deze statushouder een regisseur Inburgering toegewezen. Er wordt, vaak al in het AZC, een brede intake afgenomen op 13 leefgebieden. Hierdoor krijgen wij een goed beeld van de statushouder en wordt er samen met de statushouder een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Aan de hand van dit plan wordt de best passende leerroute, zorg en ondersteuning ingezet. Deze persoonlijke, cultuursensitieve aanpak bevordert de inburgering en draagt bij aan het zo snel mogelijk, naar eigen kunnen, mee doen in de Nederlandse maatschappij.

Nieuwkomers doen mee

Er is een pilot gedraaid waarin, vooruitlopend op de Wet Inburgering 2021, statushouders aangemeld konden worden voor duale trajecten. In deze trajecten stonden het verwerven van taal, werk-/leerervaring opdoen (en waar mogelijk uitstromen naar een betaalde baan) en leren participeren in de Nederlandse maatschappij centraal. Op dit moment zijn er verschillende leerroutes aanbesteed waarin deze verschillende componenten zijn opgenomen en centraal staan. Door vanaf het moment van de koppeling aan de gemeente Arnhem in te kunnen zetten op duale trajecten merken we dat de statushouders niet stil komt te staan. De duale aanpak draagt succesvol bij aan het verder participeren in de Nederlandse maatschappij.

Nieuwkomers voelen zich thuis

Nieuwkomers staan centraal in de gemeentelijke aanpak. De regisseurs Inburgering spreken zelf meerdere talen en zijn vaak ervaringsdeskundigen. Zij fungeren als cultuurtolken. Via een cultuursensitieve benadering wordt er, samen met de nieuwkomer, een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Samen beslissen is hierin van belang. De keten is inzichtelijk voor de nieuwkomers, waardoor zij de weg sneller weten te vinden in de Nederlandse samenleving.

Een passend vangnet

Niemand hoeft op straat te slapen of in een onveilige thuissituatie te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt ingezet door onder meer het intensiveren van de ketensamenwerking, de inzet van ervaringsdeskundigen en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.

Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing dakloosheid'.

Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren

Het actieprogramma is per 1 januari 2022 beëindigd. De uitgangspunten en opbrengsten zijn ondergebracht bij Een (t)huis, een toekomst). Arnhem was een van de 14 pilotgemeentes, zie de inspanning 'Aanpak terugdringing dakloosheid'.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

In het afgelopen half jaar zijn er doorlopend contacten geweest met de regiogemeenten waarin bestpractices worden gedeeld, vragen gesteld, ideeën over andere/ nieuwe ontwikkelingen worden besproken en afspraken worden gemaakt over regionale aangelegenheden. We zijn actief betrokken bij (landelijke) ontwikkelingen en beleid. Deze doorlopende contacten zijn er eveneens met Veilig Thuis, Moviera en Centra Seksueel geweld. Hierin vindt afstemming plaats over het aanbod, de impact van corona en de ontwikkelingen van diverse pilots. Wij nemen deel aan de Pilot PION van Moviera, een aanbod voor mannen die relationeel geweld hebben gebruikt. Dit aanbod betreft onder andere een lotgenotengroep, supportgroep, trainingen voor professionals vanwege de beeldvorming over/ van plegers van geweld en een individueel aanbod voor deze groep mannen. PION behoeft nog meer aandacht in Arnhem en omgeving. Tevens zijn we gestart met de Pilot Maatje Achter de Voordeur, waarin ervaringsdeskundigen maatje zijn voor mannen en vrouwen die te maken hebben gehad met huiselijk geweld.

Als gemeenten nemen we deel aan het online platform trauma, ook bekend als De Drakentemmers. Dit betreft een platform voor professionals die gespecialiseerd zijn in het bieden van trauma- en hersteltherapie aan personen en kinderen die slachtoffer zijn van HGKM. Op dit platform kunnen zij gevonden worden door slachtoffers en plegers. De Drakentemmers krijgen trainingen aanvullend op hun kennis en ervaring als trauma- hersteltherapeut. Voor regio Arnhem doen er vijf professionals mee aan dit platform. En werven we voor meer deelnemers.

Voorgaande jaren hebben we in het kader van preventieve activiteiten altijd subsidie verstrekt aan enkele ketenpartners. Met de subsidieregeling Preventie is het voor een groter aantal ketenpartners mogelijk gemaakt, om zich in te schrijven voor het uitvoeren van preventie-activiteiten. Hiermee sluit het aanbod (nog) beter aan op wat nodig is.

De regiovisie Samen Veilig 2019-2022 geeft nog meer actiepunten en vergt een doorlopende prioritering.

Versterken ketensamenwerking OGGz-partners

De uitdagingen waarvoor de opvang zich gesteld zag door de voortdurende coronapandemie heeft geleid tot (nog) kortere lijnen en (nog) betere samenwerking tussen alle betrokken partijen. Met de oprichting van het daklozenloket is deze ketensamenwerking verder geïntensiveerd. Professionals treffen elkaar en leren elkaar beter kennen, waarmee integraal werken nog meer bevorderd wordt. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van een passend vangnet wordt sterk gevoeld.

Aanpak terugdringing dakloosheid

Ingezet is op het terugdringen van dakloosheid langs de drie sporen:

- Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

Het daklozenloket wordt na een succesvolle pilotperiode structureel gecontinueerd. Hiermee wordt onder meer blijvend ingezet op het voorkomen van dakloosheid. Daarnaast is ingezet op het maximaal benutten van de regelruimte, waaronder het niet meer toepassen van de kostendelersnorm in de Participatiewet, het inzetten op vroegsignalering en het voorkomen van huisuitzettingen.

- Vernieuwing van de opvang: corona is versneller geweest slaapzalen maar in één- of tweepersoonskamers.

De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden, omdat er onvoldoende woonplekken beschikbaar zijn, door krapte op de woningmarkt. Dit heeft als gevolg dat de maatschappelijke opvang niet kan worden afgebouwd. Daarbij hebben de wooncrisis en de coronacrisis geleid tot een toename in de instroom van de Maatschappelijke opvang, hierdoor is er sprake van een tijdelijk uitbreiding van de opvang. Immers 'Niemand verblijft onvrijwillig op straat'.

- Zelfstandig wonen (eventueel met begeleiding)

De beweging van opvang naar wonen is in 2021 verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave 'Voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen'.

Met de woningcorporaties wordt gewerkt aan projecten voor uitstroom uit de Maatschappelijke Opvang.

Inclusief Arnhem

Het programma Inclusief Arnhem werkt sinds 2020 met vijf focuspunten: 1. voorkomen en tegengaan van discriminatie; 2. positie inwoners met een beperking versterken; 3. diversiteit in organisaties; 4. inclusieve gemeentelijke organisatie; 5. inclusieve gemeentelijke communicatie. Op alle vijf focuspunten zijn veel inspanningen verricht. Hieronder lichten we per focuspunt de voortgang van de inspanningen toe. In de eerste helft van 2023 gaan we het uitvoeringsplan voor Inclusief Arnhem actualiseren. Een aantal punten lopen in de uitvoering achter, zoals hieronder te zien. Daarom zal bij de nota Budgetoverhevelingen het voorstel worden gedaan de daarvoor beschikbare gelden, zover nog niet besteedt, over te hevelen naar 2023.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

Het Actieplan '[Vrij zijn in Arnhem](#)', is begin 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Aan de hand van dit plan stellen we het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem' op. Hierin beschrijven we de acties die we oppakken in de periode 2022 - 2023. De acties hebben als doel, om samen met de stad te strijden tegen discriminatie en racisme en dit in de toekomst te voorkomen. Het is een integraal plan, het gaat over veel (levens)domeinen, zoals wijken, sport, wonen, onderwijs, economie en evenementen. Met het uitvoeringsplan geven we uitvoering aan de [motie 'Vrij zijn in Arnhem is niet vrijblijvend' \(21M295\)](#). Hierbij werken we nauw samen met de antidiscriminatievoorziening Vizier. Het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem' leggen we najaar 2022 (in plaats van voorjaar 2022) aan de gemeenteraad voor.

Ondertussen zijn we al bezig met het uitvoeren van een aantal acties uit het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem', zoals:

- Opdracht geven voor onderzoek sporen slavernijverleden in Arnhem;
- Uitvoeren acties naar aanleiding van onderzoek naar discriminatie op de woningmarkt in Arnhem;
- Voorbereiden campagne voor het vergroten van de meldingsbereidheid van discriminatie;
- Voorbereiden stadsgesprek over discriminatie.

Bestendigen regenboogaanpak

De [Regenboogagenda 2020-2022](#) loopt dit jaar af. Deze gaan we in de eerste helft van 2023 evalueren en herijken met partners uit de stad. Daarin houden we rekening met de uitkomsten van de evaluatie van het programma regenboogsteden door het ministerie. Het ministerie neemt rond oktober een besluit over de voortzetting van het programma en de invulling daarvan.

Naast de regenboogagenda nemen we ook in het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem' acties op voor de LHBTIQ+ gemeenschap. Dat betreft o.a. het uitbreiden van scholennetwerken van InDifferent op VO-scholen. Binnen twee jaar moet elke VO-school een netwerk hebben. De uitbreiding van die netwerken heeft wat onvoorziene uitdagingen en loopt daardoor niet zoals verwacht. Kort na de zomer gaan we met InDifferent en VO-scholen bepalen wat scholen nodig hebben om de ambitie alsnog te realiseren en hoe InDifferent en de gemeente de scholen daarbij kunnen ondersteunen. Verder heeft het COC Midden-Gelderland diverse activiteiten georganiseerd voor de LHBTIQ+ gemeenschap. Daarnaast worden door verschillende partners in de stad activiteiten uitgevoerd in de week van Coming Out Day 2022.

Voor de [motie 20M268 'Homogeneering in kaart brengen en actief tegengaan'](#) zijn verkennende gesprekken gevoerd, zowel intern als extern, om de juiste aanvliegroute en ingangen te bepalen. We willen een open, eerlijk en constructief gesprek voeren, waarin gevoeligheden op een juiste manier ter tafel komen. Dit jaar is vooral ingezet op het verbeteren en versterken van de samenwerking op het sociaal domein met de moskeeën. Specifieke gesprekken op thema's zoals inclusie volgen later. Voor kerken is een presentatie gegeven aan de Raad van Kerken en is er een gesprek geweest met de Koepelkerk. Na de zomer pakken we dit verder op.

Positie inwoners met een beperking versterken

Begin 2022 hebben we de [Arnhemse inclusie-agenda VN-verdrag Handicap 2021-2024](#) met de gemeenteraad gedeeld. Dit is een agenda die samen met partijen uit de stad is uitgewerkt. Mede op basis hiervan stellen we het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap 2022-2024 op. We laten met het uitvoeringsplan zien welke stappen we zetten om de positie van inwoners met een beperking te versterken en waartoe deze stappen leiden. De klankbordgroep VN-verdrag Handicap en de belangenorganisaties Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem hebben feedback gegeven op het uitvoeringsplan. Het is een integraal plan, het gaat over veel levensdomeinen, zoals wonen, onderwijs, zorg en werk & inkomen. De planning voor het opstellen van het uitvoeringsplan is door de integrale aanpak uitgelopen en dat geldt dan ook voor het starten en in gang zetten van een aantal acties. Najaar 2022 leggen we het uitvoeringsplan aan de gemeenteraad voor, in plaats van voorjaar 2022 zoals gepland.

We zijn ondertussen gestart met het uitvoeren van acties die staan in het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap, zoals:

- Invoering Arnhemse Standaard toegankelijkheid (AST) bij evenementen door uitvoering plan van aanpak met koplopersgroep van acht organisatoren.
- Schouwen van enkele hoofdlooproutes en gemeentelijke panden door ervaringsdeskundigen van het Apcg.
- Starten met pilots voor het inclusief maken van speeltuinen.
- Werken aan bewustwording over VN-verdrag Handicap binnen de gemeentelijke organisatie.
- Inrichten gemeentelijke beeldbank met inclusieve beeldvorming (foto's) inwoners met een beperking.

Diversiteit in organisaties

We blijven Arnhemse organisaties stimuleren om met diversiteit en inclusie aan de slag te gaan of waar dat al gebeurt te blijven doen. Er is een Arnhems diversiteitsnetwerk 'Diversiteitsreis' dat wij faciliteren. Daar nemen nu veertien (waaronder ook nieuwe) organisaties aan deel. Hier wisselen we kennis en ervaringen uit op het gebied van diversiteit en inclusie (D&I). Het gaat om: Rabobank, Volkshuisvesting, HAN, Dirkszager, Rozet, Politie Gelderland-Midden, Flores Onderwijs, Provincie Gelderland, Rechtbank Gelderland, Musis en Stadstheater Arnhem, Scalabor, Focus Filmtheater, Rijnstad en gemeente Arnhem. Ook zijn partners met kennis en expertise uit de stad betrokken: Presikhaaf University, AM-Supportteam, Empowering Nisa en Stichting Sancofa.

We hebben bijeenkomsten voor het netwerk georganiseerd en gefaciliteerd om organisaties te stimuleren en inspireren op het vlak van D&I en aan elkaar te verbinden. We verkennen samen met de deelnemende organisaties hoe we het netwerk verder kunnen brengen en professionaliseren. We gaan o.a. D&I-vraagstukken van deelnemende organisaties koppelen aan experts die ze daarbij kunnen helpen.

Daarnaast verzoeken we gesubsidieerde partijen en verbonden partijen waar dat nog niet gebeurt, aan de slag te gaan met diversiteit en inclusie en dit op te nemen in hun jaarplannen. Voor gesubsidieerde partijen doen we dat via de [Algemene subsidieverordering Arnhem](#). Daarin is in artikel 13, lid 8, een 'kanbepaling' opgenomen die we kunnen toepassen. Hiermee vragen we de partij om de inclusie, diversiteit en toegankelijkheid van de gesubsidieerde activiteiten te vergroten. Verbonden partijen hebben een brief ontvangen waarin we ze vragen mee te bouwen aan een inclusieve en diverse stad. Dat kunnen ze doen door te kijken naar de samenstelling van hun personeelsbestand, de bedrijfsvoering en de dienstverlening. We vragen de partijen aan te geven wat ze al doen, welke ervaringen ze hebben, wat ze nog meer willen bereiken en wat ze daarvoor willen gaan doen. Ook zijn ze uitgenodigd zich aan te sluiten bij het diversiteitsnetwerk 'Diversiteitsreis'. De reacties verwachten wij najaar 2022.

Inclusieve gemeentelijke organisatie

Naar aanleiding van de bestuursopdracht is in maart 2022 het uitvoeringsplan 'Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie' vastgesteld. In dit plan zijn vijf ambities voor komende jaren geformuleerd.

1. Inclusie: we werken aan een open organisatiecultuur, die door iedereen als inclusief wordt ervaren. Voor de mate van inclusiviteit willen we minimaal gelijk en bij voorkeur hoger scoren dan de NIM-scan score van zomer 2021 (53,5%)
2. Wet Banenafpraak: we willen minimaal 5 nieuwe banen in periode 2022-2023 creëren op verschillende schaalniveaus.
3. Culturele Diversiteit: we willen een betere representatie van medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond afgezet tegen de Arnhemse beroepsbevolking. We zetten in op dat we in de periode 2022-2026 ieder jaar minimaal één procentpunt stijgen op deze vertegenwoordiging in de totale organisatie, ook expliciet gelet op schalen 11 en hoger.
4. Gender: Momenteel is er een nagenoeg gelijke verdeling van mannen en vrouwen binnen de gehele gemeentelijke organisatie. Dit evenwicht willen we vasthouden en blijven we monitoren.
5. Leeftijd: we streven naar een meer evenwichtige verhouding om toekomstbestendig te kunnen zijn. Momenteel hebben we relatief veel medewerkers in de leeftijdsgroep 45 jaar en ouder. Dit gaan wij doen door middel van ons aannamebeleid en het werken aan behoud van medewerkers.

Om deze vijf ambities te kunnen behalen zijn verschillende concrete acties benoemd in het uitvoeringsplan waarbij we een ABC-lijn hanteren. Day wil zeggen focus op het Aantrekken, het Behouden van medewerkers en het periodiek Checken of de gestelde ambities ook worden behaald. Veel acties zijn inmiddels gestart. Denk aan inclusief werven en selecteren, het opzetten van een gemeentepool en de samenhang met de organisatieontwikkelingen (Lekker Werken aan de ambities van Arnhem). Ook is een begin gemaakt met maatwerk per cluster in de zogeheten clusteractieplannen. We verwachten dat de nieuwe verandermanager kort na de zomer start.

Eind juli 2022 is (het proces naar) dit uitvoeringsplan naar aanleiding van een agenderingverzoek besproken in de gemeenteraad. Mede daarom gaan we najaar 2022 onder meer het uitvoeringsplan 'Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie' actualiseren en op onderdelen ambitieuzer maken ([toezegging 1176](#)).

Inclusieve gemeentelijke communicatie

Als gemeente gaan we voor communicatie die begrijpelijk is en waarbij iedereen zich gezien en begrepen voelt. Dat doen we langs de volgende lijnen:

Schrijven in voor iedereen begrijpelijke taal

Begin 2021 ondertekende de gemeente Arnhem de Direct Duidelijk Deal en verbond zich aan het communiceren in begrijpelijke taal. Dat doen we op drie manieren: Schrijftrainingen voor medewerkers die veel brieven schrijven, het voorleggen van teksten aan een Lezerspanel en het herschrijven van brieven. Op alle drie die terreinen is voortgang geboekt.

- 136 medewerkers zijn getraind in het schrijven op B1-niveau. In de 2e helft 2022 nog eens 52.
- Het Lezerspanel (ruim 100 Arnhemmers) gaf tussen oktober 2021 en april 2022 feedback op 29 teksten.
- Er zijn tientallen brieven herschreven en enkele grootschalige herschrijf-trajecten uitgevoerd.
- Er is gestart met een pilot Beeldbrief en een pilot met de taaltool Textmetrics.

Verder verbeteren toegankelijkheid websites

Op dit moment worden 25 websites/apps van of namens de gemeente Arnhem onafhankelijk getoetst. Aan de hand van de toets heeft de beheerder van een website of app enkele maanden om verbeteringen door te voeren. Hierna volgt de definitieve afronding van de toegankelijkheidstoets en de publicatie van de toegankelijkheidsverklaring. Verder zijn samenwerkingspartners die met regelmaat content produceren voor op gemeentelijke websites aangeschreven om hen te attenderen op de verplichtingen die vanuit Digitale toegankelijkheid ook voor deze organisaties gelden; is er een plan gemaakt om digitale toegankelijkheid structureel te borgen en is een eerste training digitale toegankelijkheid gegeven.

Communicatie waarin alle Arnhemmers zich herkennen

We lieten het Verwey-Jonker Instituut onderzoeken wat inclusieve communicatie is, hoe inclusief onze communicatie is naar Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTQI+ identiteit en een beperking, wat we al goed doen, wat beter kan en hoe we dat kunnen doen. Het onderzoek is afgerond en aangeboden aan de raad. Conclusie: Onze (publieks)communicatie laat aanzetten zien van inclusieve communicatie. De buitenwereld merkt dat en ziet dat we lerend zijn. Maar duidelijk is ook dat er nog veel verbeterd kan worden. Wat en hoe? Dat gaan we met vertegenwoordigers van de drie bovenstaande groepen uitwerken.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli 2022	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	26.566	13.287	39.853
Baten	1.987	10.420	12.407
Saldo lasten en baten	-24.579	-2.867	-27.446
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	2.272	0	2.272
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.272	0	2.272
Prognose resultaat	-22.307	-2.867	-25.174

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	13.287	N					
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	11.120	N	Kosten opvang Oekraïne	N	I	AR	J
Welzijn	1.374	N	DU brede aanpak dak- en thuislozen	N	I	AR	J
Vrouwenopvang en huiselijk geweld	733	N	DU vrouwenopvang	N	S	AR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	51	N	IU Inburgering leefbaarheidstoets	N	S	AR	J
Welzijn	42	N	DU uitstapprogramma prostituees	N	I	AR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	27	N	DU einde lening inburgeringsplichten	N	I	AR	J
Inclusie en integratie	-59	V	Burgerparticipatie	N	I	BR	J
Baten	10.420	V					
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	10.420	V	Baten opvang Oekraïne	N	I	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Opvang Oekraïne

Sinds donderdag 10 maart worden in Arnhem Oekraïense vluchtelingen opgevangen op twee riviercruiseschepen aan de Rijnkade. Gedurende het jaar zullen meer opvangplekken gerealiseerd moeten worden en hiervoor worden diverse kosten gemaakt. De uitgaven binnen het Oekraïneproject bestaan enerzijds

uit exploitatielasten, bijvoorbeeld de huur van de schepen, catering, beveiliging, onderwijs en het verstrekken van leefgeld en anderzijds uit investeringen die gedaan worden om huisvesting op het vaste land te realiseren.

Het Rijk heeft toegezegd de kosten die gemaakt worden te dekken. Hiervoor ontvangt de gemeente vooralsnog €100 euro per opvangplek per dag. Dit normbedrag kan door het Rijk in de toekomst worden bijgesteld. Van dit normbedrag dekken we de lasten die in 2022 op de exploitatie drukken. Op dit moment is de verwachting dat de lasten hoger zullen zijn dan de dekking vanuit het Rijk. Wij zijn nog met het Rijk in gesprek over de dekking van de extra kosten. Voorzichtigheidshalve nemen we in deze Turap daarom een nadelig saldo op van € 700.000. Dat is het saldo van € 11,1 miljoen aan lasten en € 10,4 miljoen aan baten.

DU brede aanpak dak- en thuislozen

Het kabinet zet in op het voorkomen van dakloosheid, om- en afbouw van de maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze jongeren en volwassenen. Het kabinet stelt daarvoor structureel € 65 miljoen beschikbaar. Hiervan wordt in 2022 een bedrag van € 61,9 miljoen verstrekt aan centrumgemeenten maatschappelijke opvang/beschermde wonen. De overige € 3,1 miljoen blijft op de VWS-begroting en wordt gebruikt voor landelijke subsidies, monitoring, opdrachten en APK kosten. Arnhem ontvangt in 2022 € 1,4 miljoen. De brede aanpak dak- en thuisloosheid zet in op om- en afbouw van maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning. De middelen 2022 zijn in Arnhem nodig voor tijdelijke uitbreiding van de opvang van jongeren en van gezinnen, in afwachting van resultaten van projecten in het kader van wonen voor aandachtsgroepen. Tevens zijn de middelen nodig ten behoeve van een pilot beschutte opvang volwassenen (draaideurcliënten). Deze middelen zijn voorlopig alleen voor 2022 toegekend, en de inzet van deze middelen zijn onderdeel van de structurele inzet op de brede aanpak dak- en thuisloosheid.

DU vrouwenopvang

Aan de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang wordt in 2022 een bedrag van € 21 miljoen en over de periode 2023-2025 jaarlijks een bedrag van € 20 miljoen toegevoegd in het kader van kind- en gezinsbescherming. Arnhem ontvangt voor deze jaren circa € 700.000.

IU Inburgering leefbaarheidstoets

De leerbaarheidstoets is onderdeel van de brede intake in de Wet inburgering. De leerbaarheidstoets heeft als doel om inzicht te geven in het niveau van de Nederlandse taal dat een inburgeringsplichtige kan bereiken gedurende de inburgeringstermijn. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding bij de afname van de leerbaarheidstoets. Concreet betekent dit dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het inplannen van de afspraken met de kandidaten voor de afname van de leerbaarheidstoets, het beschikbaar stellen van afnamelocaties en de begeleiding van de afname van de toets. Gemeenten hebben geen rol bij de verwerking of beoordeling van de leerbaarheidstoets. Arnhem ontvangt hiervoor vanaf 2022 circa € 51.000 ter dekking van deze kosten.

DU uitstapprogramma prostituees

Het kabinet stelt sinds 2021 geld beschikbaar voor een landelijk dekkend netwerk van uitstapprogramma's om mensen die de prostitutie willen verlaten, hierbij te ondersteunen.

In de septembercirculaire 2020 zijn meerjarig middelen toegevoegd voor het uitstapprogramma voor prostituees. Voor 2022 komt naast de structurele € 3 miljoen eenmalig € 1 miljoen extra beschikbaar. Een uitstapprogramma is een programma waarbinnen begeleiding van prostituees plaatsvindt bij het vinden van werk of overige dagbesteding buiten de prostitutie. De programma's hebben nadrukkelijk als doel om de stap naar ander werk dan prostitutie te vergemakkelijken en daarin ondersteuning te bieden. Arnhem ontvangt een bedrag van € 42.265.

DU einde lening inburgeringsplichten (ELIPS)

In 2022 ontvangen gemeenten € 2,625 miljoen voor de ondersteuning van ELIPs. Deze afspraken zijn gemaakt in het bestuurlijk overleg van april 2020 tussen het ministerie van SZW en de VNG over het ondersteunen van de zogenaamde Einde lening inburgeringsplichtig (ELIPs). Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering (vrijwel) volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn. Gemeenten kunnen inburgeraars die tot deze doelgroep behoren begeleiden. Via een decentralisatie-uitkering worden hiertoe middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld voor begeleiding en het in een beperkt aantal gevallen financieel ondersteunen van ELIPs bij het betalen van extra cursussen of examengelden. De ELIPs-groep is in praktijk afgebakend als:

“inburgeringsplichtige asielmigranten onder de Wet inburgering 2013 die nog niet aan de inburgeringsplicht hebben voldaan maar wel:

- € 9.500 hebben verbruikt van hun lening (ongeacht de termijn) of;
- € 7.500 hebben verbruikt van hun lening en waarvan de inburgeringstermijn binnen 12 maanden afloopt.”

Arnhem ontvangt hiervoor in 2022 een bedrag van € 26.923.

Meerkosten Corona Maatschappelijke Opvang

In januari en februari 2022 waren coronamaatregelen van kracht, waardoor meerkosten zijn gemaakt binnen de Maatschappelijke opvang. In de meicirculaire 2022 is aangegeven dat een raming van de meerkosten corona is opgenomen in de Voorjaarsnota 2022. Deze raming wordt geactualiseerd in de Najaarsnota en bij de decembercirculaire 2022 uitgekeerd aan gemeenten. Daarom zal in de jaarrekening 2022 de meerkosten Corona in de baten en lasten verwerkt worden.

Burgerparticipatie

Voor Burgerparticipatie was € 125.000 voor zowel 2021 als 2022 begroot. De uitvoering daarvan bleek in 2021 al niet realistisch, omdat eerst een plan diende te worden gemaakt voor het gehele programma. Dit programma is in het voorjaar 2022 inclusief budgettering voor de jaren 2022 en 2023 aan de raad aangeboden, middels raadsbrief ‘Samen maken we Arnhem en het Arnheems Stappenplan Participatie’, zaaknr. 647601, 22 maart 2022. In de brief is uitgegaan van € 165.000 lasten voor zowel 2022 als 2023. Omdat de verwachte werkelijke lasten op € 66.000 uit zullen komen, is dat € 99.000 minder dan de begrote € 125.000. Echter omdat we in de brief uit zijn gegaan van een onderbouwd budget van € 165.000, verklaren we de afwijking van € 99.000 (€ 165.000 - € 66.000).

De opbouw van de € 165.000 in 2022 heeft betrekking op:

- € 70.000 e-learning module
- € 30.000 betrokkenheidsprofielen
- € 30.000 voor de nieuwe inspraak en participatieverordening voor
- € 35.000 overige uitgaven, waaronder 10.000 voor de kinderburgemeester.

De forecast 2022 geeft een gematigde inzet van de begrote lasten weer, namelijk € 99.000 minder dan de begrote € 165.000. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- De gereserveerde € 70.000 voor e-learning zal in 2022 niet worden gebruikt. In plaats van inhuur voor het samenstellen van de e-learning is gekozen voor fysieke trainingen uitgevoerd door bestaande formatie. De basis training Burgerparticipatie zal uiteindelijk geborgd worden in collectief aanbod (opleidingen gemeentebreed).
- De € 30.000 voor de nieuwe inspraak en participatieverordening zal zijn inzet pas in 2023 gaan krijgen, omdat nu nog geen besluit over deze landelijke verordening heeft plaatsgevonden.

S09 Gezondheid en sport

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Arnhemmers gezonder en fitter

Gezonde levensstijl

Het aantal leefstijltrajecten is uitgebreid. JOGG en GO zijn uitgebreid naar meer wijken. Er zijn extra buurtsportcoaches aangesteld (onder andere in De Laar) en vanuit de GIDS-middelen zijn we aanjager van verschillende (preventieve) initiatieven. De inzet op 'Kansrijke Start' wordt voortgezet. Zowel aan de 'software' kant (stimulering) als aan de 'hardware' kant (beweegvoorzieningen) blijven we ontwikkelen. Zo wordt de skatevoorziening bij Rosorum vernieuwd, zijn we bezig met een nieuwe inrichting van 't Lange Water en worden er binnenkort extra watertappunten gerealiseerd.

De eerste stappen zijn gezet op een aanpak betreffende de mentale gezondheid van onze inwoners (vooral gericht op jongeren). In oktober organiseren we wederom een gezondheidsmaand. Hierbij is ook aandacht voor de mentale gezondheid van volwassen mannen, in het kader van suïcide preventie.

De GGD staat in 2022 nog steeds onder druk met betrekking tot personele bezetting en extra taken die uitgevoerd moeten worden (Oekraïne en corona). We zorgen ervoor dat het effect hiervan op de publieke gezondheidszorg minimaal is.

Kinderen hebben rond en na hun geboorte een kansrijke start

De inzet op Kansrijke Start is ook in 2022 voortgezet. De professionals vinden elkaar goed en dit leidt tot betere samenwerking, waardevolle verbeteringen en nieuwe initiatieven. Het verbeteren van de samenwerking, met name de aansluiting van het medische op het sociale domein, het beter signaleren van kwetsbaarheid en sociale regievoering zijn belangrijke thema's die op dit moment uitgewerkt worden. Met de huidige personeelskrapte, en de aankondiging onlangs dat de GGD zich ertoe genoodzaakt ziet haar taken op het vlak van de jeugdgezondheidszorg deels af te schalen, blijft het een continue zoektocht hoe we met elkaar (de deelnemende organisaties) de ruimte blijven creëren om samen te werken. We zien erop toe dat de effecten van de door de GGD getroffen maatregelen voor de kwetsbare kinderen en ouders zo gering mogelijk zullen zijn. We onderzoeken hoe we de samenwerking in het kader van Kansrijke Start ook na 2022 borgen.

Minder inwoners hebben overgewicht

Het programma GO! draait nu volledig in de vijf Arnhem-Oost wijken. Steeds meer kinderen nemen deel aan dit programma en worden samen met het gezin begeleid naar een gezondere leefstijl. We maken ons wel zorgen over de impact van de coronacrisis op de gezondheid van Arnhemmers, zeker als het gaat om het thema overgewicht. Ook in 2021 was de impact groot door de lockdowns en de daarmee gepaard gaande sluiting van sportvoorzieningen.

Het programma JOGG draait op volle toeren. Steeds meer sportkantines worden gezond, en de extra watertappunten worden binnenkort gerealiseerd bij scholen en sport- en speelplekken. Ook heeft de gemeente dit vorig jaar het convenant gezonde sportevenementen getekend en de overeenkomst met JOGG-Nederland voor onbepaalde tijd verlengd. Hiermee is de JOGG-aanpak in Arnhem voor de lange termijn zeker gesteld.

Vanaf september start er een 'aanvalsplan COVID' onder andere in samenwerking met de Arnhemse Sportfederatie, de Arnhemse voetbalfederatie en het Sportbedrijf Arnhem. Dit plan is erop gericht om de inwoners die tijdens corona zijn afgehaakt wat betreft gezonde leefstijl weer terug te winnen. Het bevat acties op de korte en lange termijn, waaronder een 'gezondheidsmaand' in oktober waar brede aandacht is voor een gezonde leefstijl en tal van initiatieven georganiseerd worden die laagdrempelig toegankelijk zijn voor onze inwoners.

Meer (jonge) Arnhemmers voldoen aan de beweegnorm

Het 2+1+2 concept (5 uur bewegen op en rondom school) breidt zich nog steeds uit en vindt inmiddels elders in het land ook navolging. Steeds meer scholen doen mee en steeds meer scholen voldoen ook aan de 2 uur bewegingsonderwijs per week.

De urban sports voorzieningen in de stad worden nog steeds zeer goed gebruikt. Intussen zijn we ook bezig met het realiseren van een nieuw skatepark bij Rosorum en wordt een ontwerp gemaakt voor een groene / urban invulling rondom 't Lange Water. Ook zijn we in samenwerking met de tennisverenigingen en het Sportbedrijf volop bezig om padelbanen te realiseren op verschillende locaties. De eerste vier banen zullen op sportpark Valkenhuizen opgeleverd worden (nu in aanbouw).

We zien dat in Arnhem nog steeds weinig mensen lid zijn van een vereniging. Daarom zetten we stappen om onze sportparken anders te gebruiken (beter te benutten). Met name op sportpark de Bakenhof zijn stappen gezet om het sportpark veel meer een centrale ontmoetingsplek van de wijk te maken. Dit sluit goed aan bij de Arnhem-Oost aanpak. We zetten dus enerzijds in op het versterken van verenigingen waar dat kan, en anderzijds op aanvullend (op verenigingsgebruik) gebruik van de sportparken door de wijk, welzijnspartijen en het onderwijs. Het streven is een centrale ontmoetingsplek voor de wijk, waarbij de vereniging een verbindende rol kan spelen. Dit heeft er al toe geleid dat er zes extra voetbalteams spelen op Sportpark Bakenhof (onder begeleiding van AM Support).

Voor ouderen is het aanbod op niveau gehouden, er zijn weer meer wandelgroepen opgericht en verschillende interventies lopen door, zoals soople (cursus om weer te starten met bewegen) en valpreventie.

De status staat op 'gedeeltelijk op koers', omdat we wel stappen zetten, maar de terugval door corona nog niet teniet gedaan is.

Problematisch alcohol- en druggebruik terugdringen/ Kinderen en jongeren kunnen rookvrij opgroeien

Wij zetten mooie stappen richting een rookvrije generatie. De scholen en sportverenigingen zijn inmiddels rookvrij. In 2021 zijn ook de speeltuinen in Arnhem ingericht als rookvrije zone. Daarnaast zijn sinds januari 2021 de bushaltes voor het ziekenhuis Rijnstate een rookvrije zone. Deze bushalte is het begin van een beweging naar rookvrije zones bij/op alle bushaltes in de gemeente.

Voor de zomer is het preventieakkoord 'Een leven lang Gezond & Fit in Arnhem' ondertekend door gemeente en partners zoals onder andere VGGM, Sportbedrijf Arnhem, IrisZorg, Menzis en het ziekenhuis Rijnstate. Met dit akkoord is nogmaals aandacht gevraagd voor een rookvrije generatie en stoppen met roken. Dit akkoord fungeert tevens als een convenant Rookvrij en resulteerde in een gezamenlijke aanpak Stoppen met Roken. Onder andere Menzis, Rijnstate, VGGM, OnzeHuisartsen en de gemeente Arnhem werken hierbij samen om Arnhemmers te stimuleren en te ondersteunen bij het stoppen met roken.

Alcoholgebruik en mentale gezondheid bij onder andere jongeren zijn ook belangrijke thema's in het preventieakkoord. Daarnaast is er samen met de scholen, IrisZorg en veel andere partijen een aanpak tegen drugsgebruik op school opgestart. Hiermee hebben wij in 2021 ingezet op zowel het tegengaan van drugsgebruik alsmede het aanpakken van mogelijke onderliggende (mentale) problemen. Wij bouwen hier in 2022 op voort.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli 2022	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
--	---------------------------------	----------------------	---------------------

Bedragen x € 1.000

Middelen			
Lasten	23.440	44	23.484
Baten	3.501	0	3.501
Saldo lasten en baten	-19.939	-44	-19.983
Toevoegingen aan reserves	433	0	433
Onttrekkingen aan reserves	983	0	983
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	550	0	550
Prognose resultaat	-19.389	-44	-19.433

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	44	N					
Publieke gezondheid en GGD	44	N	DU Gezond in de stad	N	I	AR	J

Baten 0

Toevoegingen aan reserves 0

Onttrekkingen aan reserves 0

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

DU gezond in de stad

In de meicirculaire wordt het landelijke bedrag voor Gezond in de Stad verhoogd met € 4,6 miljoen. In het kader van het actieprogramma Kansrijke Start van 12 september 2018 zijn in 3 tranches middelen via de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad aan het gemeentefonds toegevoegd voor gemeenten die een lokale coalitie willen vormen rondom de eerste 1000 dagen van kinderen. Bij deze meicirculaire worden middelen voor een extra 4e jaar Kansrijke Start toegevoegd. Arnhem ontvangt hiervoor in 2022 € 43.782.

S10 Klimaat en energie

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
In 2030 61% CO2-reductie t.o.v. 2017, dit is 572 kT CO2, verdeeld: 130 kT autonome ontwikkelingen, 191 kT (in)direct binnen actieprogramma NemiA, 5 kT (in)direct binnen andere programma's Arnhem en 246 kT buiten de gemeentegrens (in de regio)		
Gebouwde omgeving: 77 kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017		
	Deze doelstelling valt uiteen in de eerder genoemde doelstellingen (15% energiebesparing in de gebouwde omgeving, 6.500 woningen aardgasvrij etc.). We verwijzen naar de voortgang op de doelstellingen.	
Uitvoeringsplan per wijk opstellen (8 jaar voor aardgasvrij)		
	In de kansrijke buurt Kronenburg wordt momenteel succesvol draagvlak opgehaald onder de huurders van een complex van Volkshuisvesting en Vivare voor de aansluiting op het warmtenet van Smart Polder. Het betreft hier geen hele wijk of buurt en alleen corporatiebezit en Vereniging van Eigenaren (VvE) waarvoor geen uitvoeringsplan voorgelegd hoeft te worden aan de raad. Voor de buurt Elderveld-Noord leggen wij op dit moment de laatste hand aan het opstellen van de businesscase de warmtelevering. Parallel hieraan brengen wij de kosten voor Isolatie voor de 100 woningeigenaren in beeld. Hiernaast brengen wij de verschillende subsidies in beeld. Het wijkuitvoeringsplan wordt naar verwachting pas in 2023 verwacht. Voor Hoogkamp zijn wij nog op zoek naar subsidie voor de onrendabele top. Tot die tijd kunnen wij geen betaalbaar aanbod doen aan bewoners.	
15% energiebesparing in gebouwde omgeving in 2030		
	De meest recente data over energiegebruik betreffen 2020. Het energiegebruik in de gebouwde omgeving laat een dalende trend zien. In 2020 is 3,2% minder energie verbruikt dan in 2017. Het is op dit moment nog niet duidelijk of dit doel gehaald kan worden. Wel zetten we vol in op energiebesparing in alle wijken van Arnhem, we maken afspraken met de woningcorporaties, ondersteunen VvE's en particuliere woningeigenaren bij het verduurzamen van hun woning. Waar mogelijk in samenwerking met wijkinitiatieven. In het najaar 2022 zullen we een Arnhemse isolatieprogramma opzetten, om een flinke impuls te geven aan de isolatie van bestaande woningen en andere gebouwen.	
250.000 zonnepanelen op daken in 2030		
	Eind 2021 lagen er naar schatting 145.000 zonnepanelen op woningen en publieke gebouwen. Voor bedrijven en instellingen is een aparte doelstelling geformuleerd. Verwachting is dat het doel van 2023 (150.000 zonnepanelen) en 2030 (250.000 zonnepanelen) wordt gehaald, deels via autonome ontwikkelingen, deels door extra stimulering via collectieve inkoopacties.	
6.500 woningen en publieke gebouwen aardgasvrij in 2030		
	Sinds 2018 zijn er 371 bestaande woningen aardgasvrij gemaakt. In 2023 komen daar circa 400 woningen bij in Immerloo (appartementen Volkshuisvesting). In Kronenburg verwachten wij eind 2022 bij circa 400-550 woningeigenaren draagvlak opgehaald te hebben voor aansluiten op het warmtenet Smart Polder. Aansluiten is echter pas na 2023, maar voor 2030. Met nog een aantal particulieren die individueel de overstap gaan maken verwachten we dat in 2023 circa 800 bestaande woningen aardgasvrij zijn, in plaats van 1.500. Voor 2030 ligt er een concrete kans om 800 woningen in Elderveld-Noord aardgasvrij te maken en een deel van Malburgen Oost (4.100 woningen). Voor Malburgen Oost is recent subsidie aan Vattenfall toegekend en maakt dat we een betaalbaar aanbod kunnen doen aan onze bewoners. Hiermee zou het doel 6.500 woningen voor 2030 gehaald kunnen worden. De gesprekken met Vattenfall over de voorwaarden vanuit de gemeente vinden op dit moment plaats.	
2.500 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2023		
	Er hebben zich ruim 450 huishoudens aangemeld voor een energiecoach, er zijn 50 energiecoaches actief en er worden 20 energiecoaches opgeleid (stand van zaken juli 2022). Mede dankzij extra budget van het Rijk intensiveren we de aanpak energiearmoede. Naast energiecoaches, zetten we ook in op energiebesparende maatregelen door klusteamen en zijn we in overleg met de corporaties om grotere energiebesparende maatregelen te versnellen. Er hebben zich ruim 450 huishoudens aangemeld voor een energiecoach, er zijn 50 energiecoaches actief en er worden 20 energiecoaches opgeleid (stand van zaken juli 2022). Zie verder raadsbrief 19 april 2022.	

10 Arnhemse innovaties in wijken getest in 2030

We onderzoeken de bruikbaarheid van innovaties op het gebied van aquathermie, restwarmte uit industrie, een buurtenergie systeem, een buurtbatterij en zonnefolie, die in ontwikkeling zijn.

Bedrijven en Industrie: 38kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017

We stimuleren bedrijven om energie te besparen, zonnepanelen op dak te realiseren via een gebiedsgerichte aanpak op werklocaties Gelderse Poort, IJsseloord I en Nieuwe Haven en een sectorgerichte aanpak op kantoren. Daarnaast blijven we energiecontroles uitvoeren.

Communicatie en bewustwording intensiveren: 100% van bedrijven bekend met verduurzamingsmaatregelen in 2030

We hebben de website Arnhemaan voor ondernemers gevuld met actuele informatie over het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed, het verduurzamen van kantoren en een oproep om de energieprognose van Liander in te vullen. We hebben 5 maatwerkgesprekken gevoerd met ondernemers. Een zakelijk Energycafé is gehouden over het verduurzamen van kantoren.

Energiebesparing bevorderen: 15% energiebesparing bij bedrijven en industrie in 2030

We hebben begin 2022 alle adressen die nog niet voldoen aan de verplichte energielabel C voor kantoren een brief gestuurd. Hierop hebben we 11 reacties ontvangen en 48 eigenaren en gebruikers van kantoren persoonlijk verder kunnen helpen. Ook hebben we een zakelijk Energycafé georganiseerd over dit onderwerp. Hierbij waren ongeveer 30 ondernemers aanwezig. Hier hebben we ook de green deal Gelderse Poort ondertekend waarin afspraken staan over de verduurzaming van de kantoren op kantorenpark Gelderse Poort.

Tot dusverre zijn er in 2022 55 energiecontroles door de ODRA opgestart. Hiervan zijn er inmiddels 11 afgerond. Ook zijn er 8 energiescans subsidies aangevraagd. Hiervan zijn er drie inmiddels uitbetaald.

Opwek en hergebruik van energie bevorderen: 75.000 zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie en 2 pilots met gebruik restwarmte in 2030

Een aantal kantoren op de Gelderse Poort is als onderdeel van de Green deal aan het onderzoeken of zij zonnepanelen op hun daken kunnen realiseren of een zonnecarport op hun parkeerplaats. Daarnaast bekijken we of in samenwerking met een ondernemer en de StAB een gebiedsgerichte aanpak voor onder meer zon op dak kunnen starten op bedrijventerrein IJsseloord I. Ook hebben bedrijven zon op dak projecten gerealiseerd, zoals bijvoorbeeld Bunzl op bedrijventerrein IJsseloord II die in totaal 3.567 zonnepanelen op dak heeft gerealiseerd. Een aantal van dergelijke goede voorbeelden hebben wij tijdens de actieweek 'Arnhem Aan de zon' in het zonnetje gezet.

Meer bedrijven en industrie aardgasvrij maken: 500 extra bedrijven aardgasvrij in 2030

We zijn ons aan het oriënteren op een aanpak om bedrijven aardgasvrij te maken naar aanleiding van de vastgestelde transitievisie warmte.

Duurzame mobiliteit: reductie van 42 kT CO2 in 2030

Van de doelstellingen voor duurzame mobiliteit liggen er enkele goed op koers: met name de laadinfrastructuur, deelvervoer en doelgroepenvervoer. Andere doelen zijn iets naar achteren geschoven zoals werkgeversaanpak, elektrische taxi's. Nulemissie OV en stadsdistributie liggen deels op koers, maar zijn ook afhankelijk van externe factoren

Werkgevers-aanpak modalshift: doelstelling voor 2023 25% minder autogebruik bij 10 bedrijven

Door een gebrek aan capaciteit is alleen bij de Gelderse Poort is een eHub beschikbaar gekomen in 2022.

Uitbreiden gebruik zero emissie deelmobiliteit: in 2030 1000 deelauto's en 2000 deelfietsen

Naar aanleiding van het eHubs-project (EU project) zijn er in Arnhem een viertal locaties gerealiseerd waar deelvoertuigen worden gecombineerd (elektrische deelauto's 8, elektrische deelbakfietsen 8 en elektrische deelfietsen 24). Dit komt bovenop de initiatieven in de wijken en van aanbieders door de hele stad (zoals Greenwheels, Mywheels, Buurtauto en We Drive Solar) totaal nu rond de 100 deelauto's. Er is een beleidskader deelvervoer vastgesteld (februari 2022) en er wordt nu gewerkt aan beleidsregels en een vergunningstelsel.

Vergroten aandeel elektrische voertuigen: in 2023 1000 laadpunten en 20 snelladers

Op dit moment zijn er in Arnhem tussen de 600 - 700 laadpunten en circa 10 snelladers (op 6 locaties). In 2021 is het Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem vastgesteld door het college, waarmee het startsein voor een versnelde invoer van laadvoorzieningen gegeven is.

Verduurzamen/verminderen mobiliteitsbewegingen stadslogistiek: doel 2025 100% zero emissie bestelvoertuigen in de binnenstad en 25% minder stadslogistieke bewegingen.

Deze doelstelling valt samen met de doelstelling uit de Luchtagenda: de zero emissiezone. De bedoeling was om deze zone in 2025 in te voeren. Nu er middelen voor vrijgemaakt worden kan de volgende stap gezet worden richting een zero emissie zone in 2026. Voor deze doelstelling zijn al activiteiten richting de ondernemers in de binnenstad ontplooid.

Taxibeleid verduurzamen: doel 2030 is 100% zero emissie taxi's in de binnenstad

De taxiverordening wordt geïmplementeerd. Daarna gaan we aan de slag met de verduurzaming van de taxibranche.

Zero emissie concessie doelgroepenvervoer: doel in 2030 is 100% zero emissie doelgroepenvervoer

In 2022 wordt in gesprek met de aanbieders een stap gemaakt naar zero emissie doelgroepenvervoer. De aanbieders moeten met een plan voor deze transitie komen, terwijl de gemeente (in samenwerking met alle gemeenten in onze regio) zorgt dat de laadvoorzieningen op orde zijn.

Vergroten aandeel zero emissie voertuigen leveranciers gemeente: doel 2023 is 100% van nieuw in te zetten bestel- en personenauto's moet zero emissie zijn.

Deze doelstelling is opgenomen in het Klimaatplan van de organisatie.

Zero emissie openbaar vervoer concessie: doel in 2023 is een volledig zero emissie OV concessie

Nieuwe concessie start in 2026 en deze is 100 % zero emissie.

Stimulering waterstofmobiliteit: in 2022 80 waterstof-elektrische personenwagens in Arnhem

Afgelopen jaar hebben 80 verschillende waterstofvoertuigen bij het station in Arnhem getankt.

Grootschalige opwek: 34 KT CO2-reductie in 2030

De drie windmolens op gemeentegrond die in het eerste kwartaal 2022 in exploitatie zijn gegaan leveren jaarlijks 9,75 kT CO2 reductie/vermeden CO2.

De reeds gerealiseerde zonnevelden Drielsedijk Koningspleij noord leveren jaarlijks ruim 5,7 kT CO2 reductie/vermeden CO2.

Samen is dit ruim 15,4 kT, iets minder dan de helft van de doelstelling van 2030.

Zodra de vierde windmolen eind 2022 in exploitatie gaat, levert dit nog 3,25 kT extra vermeden CO2.

Voor het zonnenveld op de bult IJsseloord 2 is een omgevingsvergunning verleend. Er loopt een subsidieaanvraag.

De binnenstedelijke zonnenveldlocaties waarmee we het overige deel van de CO2 reductie-doelstelling willen invullen, zijn alle relatief klein. Het betreffen locaties met meervoudig ruimtegebruik (carports) of op water en met verschillende betrokken partijen. Het kost daardoor veel tijd en er zijn maatschappelijke middelen nodig om de businesscase sluitend te krijgen. Het is daarom nog onzeker of de doelstelling van 2030 gehaald kan worden.

5 windmolens in Arnhem in 2030 gerealiseerd

In het eerste kwartaal 2022 zijn 3 van de 4 windmolens van windpark Koningspleij noord in bedrijf genomen. De 3 windmolens staan op gemeentegrond. Rijn en IJssel Energie Coöperatie is samen met 566 inwoners en bedrijven uit Arnhem en omgeving voor 67% eigenaar van deze drie windmolens, Prowind heeft de andere 33% in eigendom. De vierde molen wordt in 2022 gebouwd door Raedthuys Pure Energie, op het terrein van IPKW. Het burgeraandeel in het windpark is dus 50%. De 4 windmolens hebben een totaal maximaal vermogen van circa 17 MW en gaan stroom opwekken vergelijkbaar met de elektriciteitsbehoefte van 11.000 huishoudens.

De voorbereiding van de windmolen Drielsedijk is opgeschort, vanwege de uitkomsten van het onderzoek Wind boven Veluwe, dat in het kader van de Regionale energiestrategie is uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er in een straal van 8 km rondom de Veluwe door het voorkomen van de beschermd wespandief vrijwel geen ruimte is voor extra windmolens. Planontwikkelingen voor windmolens rondom de Veluwe, die in een vergevorderd stadium zijn, gaan vóór deze Arnhemse locatie. De provincie zal eerst meerjarig nader onderzoek doen naar het voorkomen van de wespandief en zal haar windbeleid herijken. Het kunnen ontwikkelen van een windmolen op de locatie Drielsedijk is afhankelijk van de resultaten van het provinciale onderzoek en herijkte beleid. Dit zal op zijn vroegst in 2023 duidelijk zijn.

42 MWp (circa 45 ha) zonnenvelden gerealiseerd

- In het tweede kwartaal van 2022 is zonnenveld Koningspleij noord in bedrijf genomen. Het heeft een totaal opgesteld vermogen van 11 MWp. Het zonnenveld heeft 181 lokale en regionale mede-investeerders. De zonnepanelen gaan stroom opwekken vergelijkbaar met de elektriciteitsbehoefte van 4.000 huishoudens.
- Een vergunning voor een zonnepark op de bult IJsseloord 2 is verleend en een SDE++ subsidie is aangevraagd. Als die toegekend is, zal de initiatiefnemer de businesscase sluitend proberen te maken. De locatie is 4 ha groot en heeft een verwacht opgesteld vermogen van 6 MWp. De zonnepanelen zullen stroom leveren aan bedrijventerrein IJsseloord 2.
- Deze 2 locaties leveren ruim 17 MWp, bijna de helft van het beoogde opgesteld vermogen. De binnenstedelijke zonnenveldlocaties waarmee we het overige deel van de doelstelling willen invullen zijn alle relatief klein. Het betreffen relatief complexe locaties met meervoudig ruimtegebruik of op water en met verschillende betrokken partijen. Het kost daardoor veel tijd en er zijn maatschappelijke middelen nodig om de businesscase sluitend te krijgen en deze te realiseren.
- Voorbeeld hiervan zijn de locaties voor zonnecarports bij Gelredome en Nederlands Openluchtmuseum. Deze zijn samen 3 hectare, circa 3,2 MWp). Door de carportconstructie, grote prijsstijgingen van materialen die daarvoor nodig zijn (onder andere staal), transport en tekort aan bouw personeel, zijn de businesscases van deze projecten op dit moment niet sluitend te krijgen. Het is daarom nog onzeker of de doelstelling van 2030 gehaald kan worden.
- Zoekgebied zonnenveld Deelen wordt in samenhang met andere opgaven in buitengebied noord opgepakt: revitaliseren en verduurzamen van de Oranjekazerne, het vergroten van de biodiversiteit, het maken van ecologische verbindingen, onder andere door het weghalen van hekken, de transitie naar natuurinclusieve landbouw en zonering van de recreatiedruk. Dit alles met betrokken stakeholders waaronder Rijksvastgoedbedrijf, agrariërs, natuurorganisaties, gemeente Ede en provincie Gelderland. De voorbereiding zal nog enkele jaren in beslag nemen. Het is nog onzeker of een grootschalig zonnenveld (minimaal 15 ha) in het zoekgebied bij vliegbasis Deelen op Arnhems grondgebied haalbaar is. Indien dit wel zo is, dan kan hier circa 22 MWp aan vermogen worden opgesteld.

Meer bewustwording en gedragsverandering

De communicatiecampagne Arnhem Aan loopt door. Hierbij is aandacht voor verschillende doelgroepen.

Voortzetten communicatiecampagne Arnhem AAN

Arnhem Aan is de communicatie-campagne voor het programma New energy made in Arnhem. Via de website ArnhemAan, het energieloket en inzet van social media en De koerier worden alle Arnhemmer geïnformeerd over wat zij zelf kunnen doen aan energiebesparing, het aanbod aan ondersteuning van de gemeente en van lokale organisaties en over voorbeelden van energiebesparing in de stad. Begin juli is met de actie ArnhemAandezon zichtbaar gemaakt op welke daken al zonnepanelen liggen. In het najaar volgt een grote actie gericht op energie besparen. In alle wijken gaan we in gesprek met de wijkbewoners, zoveel door mogelijk aan te sluiten bij bestaande activiteiten, zoals een wijkavond of een groenmarkt. Bij alle thema's van het programma New energy made in Arnhem (gebouwde omgeving, duurzame mobiliteit, bedrijven en industrie, en grootschalige opwek) zijn communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd.

Financiële afwijkingen

	Begroting	Afwijking	Prognose
	Stand Juli	Turap 2	Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	10.186	903	11.089
Baten	4.306	0	4.306
Saldo lasten en baten	-5.880	-903	-6.783
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	3.232	0	3.232
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.232	0	3.232
Prognose resultaat	-2.648	-903	-3.551

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	903	N					
Duurzaamheid incl energietransitie	887	N	DU uitvoeringskosten klimaatakkoord	N	I	AR	J
Duurzaamheid incl energietransitie	16	N	Taakmutatie Toezicht en handhaving voor EPBD III	N	I	AR	J
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

DU uitvoeringskosten klimaatakkoord

Vanaf 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten meer uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid. Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten, ontvangen gemeenten in 2022 een overbruggingsbudget van € 40 miljoen. Dat is onvoldoende om de reeds in 2022 gewenste versnelling teweeg te brengen. Daarom wordt van de toekomstige uitvoeringsmiddelen € 74,331 miljoen naar 2022 verschoven. Deze € 74,331 miljoen wordt aan de gemeenten uitgekeerd door ophoging van de decentralisatie-uitkering. Over de resterende middelen die in het Coalitieakkoord zijn gereserveerd voor de uitvoeringskosten van medeoverheden voor het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats tussen onder andere VNG, IPO en het Rijk. Arnhem ontvangt voor 2022 een bijdrage van € 886.687.

Taakmutatie Toezicht en handhaving voor EPBD III

De algemene uitkering wordt in 2022 met € 1,797 miljoen verhoogd in verband met de tweede herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III). De regeling is op 10 maart 2020 geïmplementeerd en heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren. Naar aanleiding van EPBD III is er een verplichting geïntroduceerd voor documenteren van de energieprestatie van een installatie, voor het installeren van zelfregulerende apparatuur per verblijfsruimte en voor laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Ook zijn de eisen voor de energieprestatie van technische bouwsystemen en de keuring van verwarmingsinstallaties en airconditioningssystemen aangepast. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving. Informatie over de jaren 2023 en verder volgt in een volgende circulaire. Arnhem krijgt hiervoor in 2022 € 15.872 ter dekking van deze kosten van de ODRA.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
Voor een stad die ruimte geeft aan nieuwe initiatieven en waarden in stand houdt of verbetert		
Arnhem geeft richting		
Deze doelstelling is op koers. Zie de toelichting bij de inspanning hieronder 'Doorwerking Omgevingsvisie'.		
Doorwerking omgevingsvisie		
Het college verwacht de definitieve omgevingsvisie eind 2022 of beging 2023 voor te leggen aan de gemeenteraad voor definitieve vaststelling. Het voorontwerp van de omgevingsvisie is op inhoud al door de vorige raad vastgesteld. We gaan dan ook door met het ontwikkelen van diverse beleidsuitwerkingen die volgen uit de omgevingsvisie voor de verschillende thema's zoals mobiliteit, gezonde en veilige leefomgeving en een visie op hoogbouw en verdichting. Daarnaast gaan we verder met de gebiedsuitwerkingen voor spoorzone Arnhem Oost, Kronenburg en Centrum.		
Arnhem is fysiek op orde		
De gemeentelijke inspanningen liggen op koers. Zie de toelichting bij de inspanning hieronder.		
Toewerken naar integraal omgevingsplan		
De gemeentelijke inspanningen liggen op koers. De mate waarin het Arnhemse Omgevingsplan straks bijdraagt aan onze dienstverlening is echter grotendeels afhankelijk van de functionaliteiten die het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) straks biedt. In oktober of november 2022 besluit de Eerste Kamer definitief of het DSO voldoende stabiel is en geen belemmering meer vormt voor inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2023. De verwachting is echter dat de functionaliteiten beperkt zijn. Dit kan in de beginperiode van de inwerkingtreding gevolgen hebben voor onze (digitale) dienstverlening. Om de eventuele gevolgen zoveel mogelijk te verzachten gebruiken we 2022 en 2023 om het grootste deel van onze bestemmingsplannen vast om te zetten in een omgevingsplan zodat we als gemeente zelf in ieder geval beschikken over een goede basis. Daarnaast zorgen we ervoor dat we extra mensen beschikbaar hebben die inwoners, ondernemers en andere betrokkenen te helpen met hun vragen over het omgevingsplan.		
De benodigde raadsbesluiten zoals delegatiebesluit en het besluit Bindend Adviesrecht zijn inmiddels genomen. In het vierde kwartaal legt het college de aangepaste legesverordening ter besluitvorming voor aan de raad.		
Arnhem maakt mogelijk		
Met dit programmadoel werken we stapsgewijs aan de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven als het gaat om het toetsen en vergunnen van hun ruimtelijke initiatief. Dit doen we enerzijds door het inrichten van een digitaal loket waarin alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving goed vindbaar, betrouwbaar en volledig is. Anderzijds door het doorontwikkelen van het initiatievenberaad in zogenaamde initiatief- en omgevingstafels waarin initiatieven op integrale wijze getoetst en vergund kunnen worden. We werken hierin nauw samen met de ODRA en de inspanningen liggen op koers.		
Inrichting van de aansluiting op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet		
Inmiddels is de inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet verschoven naar 1 januari 2023. De reden is dat de minister wil dat de Omgevingswet op een verantwoorde manier wordt ingevoerd. Door het uitstel is er meer tijd is om goed te oefenen met de nieuwe ICT-systemen (Digitaal Stelsel Omgevingswet DSO). Het goed kunnen werken met de digitale systemen van het Rijk is essentieel voor onze dienstverlening. Het DSO is echter nog niet stabiel wat het oefenen belemmert. Op dit moment is het ook nog onzeker hoe het DSO gaat functioneren. Arnhem is in ieder geval klaar om aan te sluiten op het DSO. Daarnaast bereidt het Rijk momenteel alternatieve maatregelen voor om te voorkomen dat planvorming onaanvaardbare vertraging oploopt bij de invoering van de Omgevingswet. Vanwege de onduidelijkheid over het digitaal stelsel kunnen we niet uitsluiten dat de digitale dienstverlening na 1 januari 2023 verslechterd. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen zorgen we voor actuele informatie op de websites van de gemeente en ODRA en zorgen we voor meer capaciteit bij het klantcontact.		
Milieubeheer en -handhaving leveren een bijdrage aan gezonde leefbare wijken en openbare ruimte		
Zie de toelichtingen bij de hieronder benoemde inspanningen.		

Activiteiten energie, duurzaamheid en luchtkwaliteit uitvoeren

In 2021 is de milieuzone uitgebreid met bestelvoertuigen (maart). Begin 2022 is de toelatingseis voor vrachtwagens verscherpt naar emissieklasse 6.

De ontwikkeling van de luchtkwaliteit laat zien dat we inmiddels onder de grenswaarden van de EU zitten. De inspanningen zijn er nu op gericht om de oude WHO-normen voor fijnstof (PM10 en PM2,5) te halen. De nieuwe (2021) normen zijn dermate laag, dat deze alleen met zeer vergaande maatregelen te halen zijn.

De focus ligt daarbij op het voorkomen van hinder door houtstook, het continueren van een Burgermeetnet en het voorbereiden van zero emissie zone binnenstad (2025).

Binnen het landelijke Schone Lucht Akkoord zijn we actief deelnemer binnen de themagroep Mobilele Werktuigen, de themagroep particuliere Houtstook en de themagroep Participatie en Citizen science.

Activiteiten bodem en ondergrond uitvoeren

De aanpak van locaties met een milieurisico ligt op koers. Halverwege 2022 zijn er nog 17 (voormalige) bedrijfslocaties waar een (meerjarige) sanering loopt. Hierbij is geen sprake van gezondheidsrisico's maar vanwege een te grote verontreiniging in het grondwater (verspreidingsrisico) is er een saneringsplicht. Vanwege de actuele loodproblematiek is in 2019 gestart met de sanering van tuinen waar al een gezondheidsrisico bekend was, dit is in 2021 afgerond. Begin 2021 is gestart met de vervolgfase: door middel van nieuw onderzoek brengen we de verontreinigingssituatie in beeld van tuinen in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. Dit project loopt door tot in 2023-2024. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 30-60 tuinen).

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van risicovolle activiteiten. Indien nodig wordt afgestemd met de VGGM/brandweer als onderdeel van de verantwoording van de risico's. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van risicovolle activiteiten. Indien nodig wordt afgestemd met de VGGM/brandweer als onderdeel van de verantwoording van de risico's.

Activiteiten geluidshinder uitvoeren

Dit jaar is het Actieplan Omgevingslawaaï 2021-2023 vastgesteld op basis waarvan voor een aantal belangrijke gemeentelijke wegen stil asfalt wordt toegepast. Hierdoor zal het aantal geluidgehinderden langs gemeentelijke wegen afnemen.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren

De geactualiseerde toezichtstrategie 2022-2025 voor milieutoezicht bij bedrijven is vastgesteld en in werking.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
2022			
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	47.310	-158	47.152
Baten	38.795	-58	38.737
Saldo lasten en baten	-8.515	99	-8.416
Toevoegingen aan reserves	-109	250	141
Onttrekkingen aan reserves	3.595	0	3.595
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.704	-250	3.454
Prognose resultaat	-4.811	-151	-4.962

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-158	V					
Grondzaken	92	N	Suppletie-uitkering bommenregeling	N	I	AR	J
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	-250	V	Stedelijke ontwikkeling	N	I	BR	J
Grondzaken	pm		Jaarresultaat grondbedrijf 2022	N	I	AR	N
Baten	-58	N					
Grondzaken	-58	N	Actualisatie begroting erfpacht	N	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	250	N					
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	250	N	Stedelijke ontwikkeling	N	I	BR	J
Onttrekkingen aan reserves	0						

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap 2 toegelicht.

Suppletie-uitkering bommenregeling

Gemeenten kunnen in aanmerking komen voor een bijdrage in de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Op basis van de ingediende aanvraag ontvangt Arnhem in 2022 een bedrag van € 92.211 voor dekking van deze kosten.

Stedelijke ontwikkeling

Vanwege de fluctuaties in de uitgaven voor de stedelijke ontwikkeling verwachten we in 2022 een onderbesteding van € 250.000 op het budget. Deze middelen zullen in 2023 e.v. nodig zijn voor de stedelijke ontwikkeling. We stellen voor de verwachte onderbesteding toe te voegen aan de bij de Begroting 2023-2026 ingestelde egalisereserve plankosten stedelijke ontwikkeling.

Bij de Begroting 2023-2026 is voorgesteld om een bestemmingsreserve in te stellen ter egalisatie van de plankosten stedelijke ontwikkeling.

Om de uitvoering van de woningbouwplannen mogelijk te maken is in de begroting een budget voor stedelijke ontwikkeling opgenomen. Het betreft een structureel jaarlijks budget van € 1,25 miljoen. Daarnaast zijn in 2023 nog incidentele middelen beschikbaar. Voor een deel worden deze middelen ingezet om de personele capaciteit van de organisatie hiervoor te versterken. Daarnaast zijn deze middelen noodzakelijk om opdrachten te kunnen verstrekken aan gespecialiseerde bureaus die met hun expertise een belangrijke bijdrage leveren aan de planontwikkeling. Deze opdrachten zijn vaak omvangrijk en daardoor ook kostbaar. Doordat deze opdrachten onregelmatig in de tijd plaatsvinden is er vaak sprake van een mismatch met het jaarlijks gelijkblijvende budget. Door gebruik te maken van een egalisereserve kunnen de pieken en dalen in het uitgavenpatroon worden opgevangen.

Jaarresultaat grondbedrijf 2022

De forse prijsstijging in de bouwkosten zullen een negatief effect hebben op het resultaat grondbedrijf. Dit effect is tweeledig. Enerzijds leidt de prijsstijging tot meerkosten in de grex voor de kosten van bouw- en woonrijp maken. Daarnaast hebben de prijsstijgingen een effect op de residuele grondprijzen. Bij de bepaling van de residuele grondprijzen staan zowel de kosten als de opbrengsten onder druk. De kosten door de stijgende prijzen en de opbrengsten (VON-prijzen) door de stijgende rente.

Wat de impact van de huidige situatie op het jaarresultaat Grondbedrijf zal zijn, is nog niet aan te geven, maar op basis van de huidige inzichten zal bijvoorbeeld de winstverwachting van Schuytgraaf aanzienlijk naar beneden moeten worden bijgesteld. Het uiteindelijke effect op het jaarresultaat grondbedrijf 2022 is afhankelijk van de

herziening van de grexen op basis van de prijs en de rente ontwikkeling over geheel 2022 en de herijking van de risico's per 31-12-2022.

Actualisatie begroting erfpacht

Als gevolg van verkopen van erfpachtpercelen, conform het bestaand beleid toegestaan als erfpachters daar om verzoeken, dalen de jaarlijkse canon opbrengsten elk jaar. Dit wordt deels opgevangen door stijgingen van de baten als gevolg van indexeringen en ingroeieregelingen, maar dat is onvoldoende. De begroting is al lange tijd niet hierop aangepast. De raming van de jaarlijkse canon dient daarom met € 200.000 te worden verlaagd. Hier kan een stijging van de baten uit verkoop tegen over worden gezet van € 50.000 per jaar. De derde aanpassing is de raming van de jaarlijkse vrijval van het jaardeel van de afgekochte erfpachtcanons voor een bedrag van € 92.000. Per saldo resteert een aandeel van € 58.000.

S12 Wonen en leefomgeving

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's	Doelen	Inspanningen
---------	--------	--------------

Arnhem biedt woonruimte

Beschikbare en betaalbare woningen

In Arnhem liggen we op koers in onze woningbouwopgave. De afgelopen jaren werden telkens meer dan 1000 woningen toegevoegd. Sinds 3 jaar sturen we nadrukkelijker op de bouw van sociale corporatiehuurwoningen en woningen in het betaalbare segment. Zie hiervoor ook onderstaande inspanning over 'versnellen en doorprogrammeren'. Het aantal woningen in de plancapaciteit is op dit moment voldoende voor de berekende woonbehoefte tot 2030. Wel maken wij ons zorgen over vertraging door stijgende kosten en schaarste aan materialen en personeel.

Conform het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling wordt voor nieuwe projecten minimaal 30% sociale huur afgesproken. De sociale huurwoningen in deze nieuwe plannen worden bij voorkeur verhuurd door een woningcorporatie. Sociale koop tot € 200.000 of iets daarboven wordt door de markt momenteel niet opgepakt, wat overigens voor de hele regio Arnhem-Nijmegen geldt. De opgave voor koopwoningen in het middensegment ('betaalbare koop' tot € 325.000) wordt wel in voldoende mate opgepakt.

Ondanks de flinke toevoegingen de afgelopen jaren, zien we dat de woningmarkt onder grote druk staat en dat het voor sommige, voornamelijk kwetsbare, doelgroepen moeilijk blijft om aan geschikte huisvesting te komen.

Omdat betaalbare woningen 'schaars' zijn, hebben we maatregelen getroffen om op een rechtvaardige en transparante manier om te gaan met de verdeling van sociale huurwoningen. Maatregelen hierover zijn vastgelegd in een huisvestingsverordening. Via deze verordening zijn we in staat om woningzoekenden een eerlijke kans op een woning te geven, waarbij we zowel oog hebben voor de huisvestingskansen van starters en doorstromers, maar ook nadrukkelijk voor personen behorende tot aandachtsgroepen, zoals statushouders en personen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang of instellingen.

Met het invoeren van de opkoopbescherming worden sinds begin dit jaar goedkope koopwoningen beschermd, zodat de voorraad goedkope koopwoningen bereikbaar blijft voor starters en mensen met een kleinere portemonnee.

Versnellen en doorprogrammeren van (betaalbare) woningen

We zien dat de woningvoorraad sinds 2018 sterk is gestegen, met ieder jaar ten minste 1.100 woningtoevoegingen. In 2021 zijn er 1.226 woningen netto toegevoegd. Dit betreft het hoogste aantal toevoegingen sinds 2011. Hiermee lopen we voor op de gestelde ambitie. Het aantal woningen in de plancapaciteit is op dit moment voldoende voor de berekende woonbehoefte tot 2030. Wel maken wij ons zorgen over vertraging door stijgende kosten en schaarste aan materialen en personeel. De ontwikkeling is zodanig dat diverse partijen die betrokken zijn via het stadsakkoord bij de realisatie van woningen in Arnhem (ontwikkelaars, corporaties, gemeente) verwachten dat er mogelijk vertraging in woningbouwprojecten gaat optreden. De komende tijd zullen we dit met onze partners blijven monitoren en waar nodig in gesprek gaan om haalbaarheid, betaalbaarheid en snelheid in de woningbouwproductie zoveel mogelijk te behouden. Afgezien daarvan proberen wij ook projecten te versnellen of te verdichten (extra woningen toevoegen).

Ondanks het hoge aantal toevoegingen, ligt er (ook) in Arnhem nog een opgave om ervoor te zorgen dat iedereen betaalbaar kan wonen. Conform het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling wordt voor nieuwe projecten minimaal 30% sociale huur afgesproken. Bij plannen die de afgelopen jaren 'hard' werden, is er daardoor steeds meer aandacht voor betaalbaarheid. In bestemmingsplannen en anterieure overeenkomsten die we afsluiten met ontwikkelaars maken we hierover concrete afspraken.

Bij lopende 'harde' plannen is het moeilijk om nog te sturen op het vergroten van het aandeel sociale huur en het in positie brengen van corporaties. Wel merken wij dat de invoering van de 'doelgroepenverordening' leidt tot hernieuwde gesprekken tussen ontwikkelaars en corporaties. Het aandeel sociale huurwoningen in de harde plancapaciteit ligt lager dan 30%, het aandeel sociale huurwoningen in de zachte plancapaciteit daarentegen ligt hoger dan 30%.

Verder zien we dat met het toevoegen van woningen de differentiatie van wijken moeizaam van de grond komt. Corporaties hebben met name posities in de kwetsbare wijken en in veerkrachtige wijken komen beperkt ontwikkellocaties vrij. Er zijn maar weinig toevoegingen van woningen voor lage inkomens in wijken met mensen met relatief hoge inkomens

Doorstroming bevorderen

Voor doorstroming in het corporatiebezit heeft de gemeente in samenwerking met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. De verhuiscoach voert momenteel de eerste gesprekken met (senioren) inwoners van onze stad. De verhuiscoach begeleidt deze (potentiële) groep verhuizende senioren nu al naar een (nieuwe) woning.

Doorstromingen in het sociale segment bevorderen we ook omdat op Entree woningen worden aangeboden die zijn bedoeld voor 55+-ers en alleen voor die doelgroep beschikbaar zijn.

In nieuwbouwprojecten geven we in toenemende ruimte voor woonvormen voor senioren.

Voldoende woningen voor alle Arnhemmers/ voor bijzondere doelgroepen

Met woningcorporaties maken we afspraken over de huisvesting van personen behorende tot aandachtsgroepen. Ook dit jaar reserveren we weer 120 sociale huurwoningen voor personen die uitstromen uit instellingen en opvang. Hoewel we aan het begin dit jaar achterliepen op de taakstelling voor de huisvesting van statushouders, lopen we nu weer op koers.

Ondanks deze afspraken zijn er nog altijd spoedzoekers die geen woning kunnen vinden. Om de huisvestingskansen te vergroten van personen behorende tot aandachtsgroepen, wordt momenteel verkend hoe we flexwoonprojecten mogelijk kunnen maken.

Om ook in de (nabije) toekomst voldoende woningen beschikbaar te hebben voor bijzondere doelgroepen bereiden we een woon-zorgnota voor. Door personele problemen is het opstellen van de woonzorgvisie vertraagd, de verwachting is dat we deze in het najaar aan de raad aanbieden.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen

In de stad zien we een grote behoefte aan zelfbouwmogelijkheden en collectieve woonvormen. De Witte Wilgen in Schuytgraaf is momenteel in ontwikkeling en voor Gaardenhage en een CPO-project in Coehoorn worden voorbereidingen getroffen. Momenteel wordt binnen enkele concrete 'zachte' projecten bekeken óf en hoe we CPO-projecten mogelijk kunnen maken, hierbij bekijken we ook hoe we collectieve wooninitiatieven door middel van informatieavonden en via beleid en ruimtelijk instrumentarium kunnen stimuleren.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op dit moment lopen gesprekken voor de realisatie van flexibele woonvormen op het Merwedeterrein en worden andere locaties verkend. Voor het Merwedeterrein is een substantiële subsidie van het Rijk beschikbaar gesteld.

Uitbreiden woonwagenlocaties

Er is gestart met de pilotlocatie Gelderse Rooslaan. Afgesproken is omde pilotlocaties na elkaar op te pakken om de ervaring uit de eerste pilot te gebruiken. Helaas duurt het bij de Gelderse Rooslaan allemaal wat langer, waardoor de Frieslandsingel nog niet is opgepakt. Daarnaast wordt opnieuw in een compact proces onderzocht of een herinrichting en uitbreiding op de Bethanienstraat kan worden gerealiseerd.

Binnenkort gaat een voorstel naar het college over de toewijzingsregels. Bij instemming van het college is het nieuwe toewijzingssysteem vastgesteld.

Daarnaast wordt er gewerkt aan een voorstel om mogelijk te maken dat woonwagenstandplaats in erfpacht kunnen worden uitgegeven. Tot slot is een voorstel in de maak om de huidige ruimtelijke visie op woonwagenlocaties te herijken en aan te passen naar de eisen van deze tijd.

Huisvesting arbeidsmigranten

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan één specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in de regio op.

Afgelopen jaar is in opdracht van de Groene Metropoolregio een beleidskader opgesteld. Hoewel dit beleidskader handige aanknopingspunten biedt om lokaal beleid op te stellen, vonden wij het stuk onvoldoende concreet om ter behandeling en vaststelling aan uw raad aan te bieden. Ook andere gemeenten buigen zich over de status van het stuk. Hierbij zal nog onderzocht moeten worden waar in de regio kwalitatief hoogwaardige huisvesting voor arbeidsmigranten kan worden gerealiseerd. Wij informeren u in 2022 per brief over de voortgang van het proces. In 2023 volgt het kader naar de raad.

In de tussentijd is door het 'facetbestemmingsplan verkamering en woningsplitsing' al geregeld dat panden niet meer verkamerd kunnen worden ten behoeve van het kortdurende verblijf van internationale werknemers. Op die wijze proberen we te voorkomen dat in woonwijken verschillende bewoners samenwonen met zeer conflicterende woon- en leefritmes.

Studentenhuisvesting en starters

In Arnhem hebben we blijvende aandacht voor de positie van starters en studenten.

In samenwerking met de SSH& werken wij toe naar het uitbreiden van het aantal studentenwoningen in Arnhem. De SSH& heeft recentelijk kamers aan de Bergstraat en de Steenstraat toegevoegd aan hun vastgoedportefeuille. In totaal beschikt de SSH& nu over 724 kamers in de gemeente Arnhem. In lijn met de meerjarige afspraken met de SSH& wordt het aantal kamers in de gemeente Arnhem ook in de toekomst verder uitgebreid.

Bij sociale huurwoningen heeft de gemeenteraad via de Huisvestingsverordening gemeente Arnhem 2020 een systeem vastgelegd waarbij de huisvestingskansen van starters zo groot als mogelijk zijn. Dat komt met name omdat de systematiek waarbij meettijd wordt behouden als beste verhuisketens op gang brengt en daardoor woningen vrijkomen voor starters. Ook in het koopsegment zijn dit jaar de huisvestingskansen van starters vergroot. Door de opkoopbescherming komen starters eerder in aanmerking voor een koopwoning, omdat zij nu minder concurrentie hebben van beleggers.

Daarnaast zetten wij bij zowel de bestaande woningvoorraad als bij nieuwbouwwoningen in op de realisatie van woningen voor kleinere huishoudens. Voor de bestaande woningvoorraad geldt dat splitsingen en verkameringen onder voorwaarden mogelijk zijn. Hierbij gaan wij uit van het facetbestemmingsplan en de eisen van het bouwbesluit. Hierdoor realiseren wij kwalitatieve toevoegingen aan onze woningvoorraad.

Doelgroepenverordening

In februari 2022 is een nieuwe doelgroepenverordening door uw raad vastgesteld. Doel van deze verordening is om een 'stok achter de deur' te hebben om het gewenste woningbouwprogramma af te dwingen. Voorheen lukte dat moeilijk, omdat woningcorporaties bij projecten van derden moeilijk in positie kwamen om sociale corporatiehuurwoningen te exploiteren. Sinds de invoering van de doelgroepenverordening merken we dat ontwikkelaars en corporaties sneller tot afspraken komen voor de sociale huurdelen binnen ontwikkelingen.

Ook voor de woningbouwcategorieën 'middenhuur' en 'sociale koop' biedt de verordening een duidelijk kader en duidelijke spelregels.

Beleid op splitsen en verkameren

In het Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing zijn zes acties opgenomen. Al deze acties zijn uitgevoerd of in uitvoering genomen. Zo is er een facetbestemmingsplan vastgesteld waarin regels over nieuwe verkameringen en splitsingen zijn verankerd. Daarnaast zijn regels over het beheer van kamerverhuurbedrijven opgenomen in de APV. Ook werken we samen met huurders, verhuurders en de omgevingsdienst aan een aanpak 'goed verhuurderschap'; We merken dat vanuit het Rijk steeds meer instrumenten en mogelijkheden ter beschikking worden gesteld om te sturen op de woningvoorraad en malafide verhuurderschap. De komende jaren zullen we deze nieuwe instrumenten afwegen tegen bestaand instrumentarium en de bestaande inzet.

Discriminatie op de woningmarkt

Om in Arnhem discriminatie op de woningmarkt in kaart te brengen zijn in 2021 praktijktesten uitgevoerd in de vorm van mystery calls en mystery mails. Hoewel dit soort onderzoeken een preventieve werking hebben, bleek hieruit helaas ook dat discriminatie in onze gemeente veelvuldig voorkomt. We zullen door middel van mystery calls en mystery mails dit onderzoek periodiek herhalen. Zo houden we verhuurders en verhuurmakelaars alert. Ook geven we voorlichting aan woningzoekenden om de meldingsbereidheid te vergroten. We geven ook uitvoering aan het plan 'Vrij zijn in Arnhem'.

Kwalitatieve en toekomstbestendige woningvoorraad

Met woningcorporaties maken we afspraken over verduurzamen van woningen en het aansluiten bij de aanpak van de wijkgerichte energietransitie. Voor gestapelde nieuwbouw streven we naar levensloopgeschiktheid. Met corporaties en andere stakeholders zijn we bezig vocht- en schimmelproblemen aan te pakken.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken

De wetgever heeft via het Bouwbesluit geregeld dat alle nieuwbouwwoningen tot op zekere hoogte levensloopbestendig moeten zijn.

Conform de Arnhemse Woonprincipes houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als 'levensloopgeschikt' of 'rolstoeltoegankelijk'. Met corporaties en huurdersorganisaties bekijken we continue hoe we een geschikte match kunnen maken tussen woningen en mensen in verschillende levensfasen.

Doorstroming in de verhuisketen voor senioren blijft wel een aandachtspunt in onze gemeente. Een verhuiscoach is sinds kort actief in de gemeente Arnhem om deze doorstroming teweeg te brengen. Het toevoegen van voldoende levensloopgeschikte betaalbare (huur)woningen voor senioren inwoners vergt extra aandacht. Er zijn wel steeds meer projecten in voorbereiding (bijvoorbeeld de Hes en Het Dorp) waarbij we inzetten op woningen voor senioren. Hierbij bestuderen we ook nauwlettend of de hele omgeving geschikt is voor rolstoel en/of rollator.

Daarbij voeren wij met de corporaties en huurdersorganisaties gesprekken over flexibiliteit binnen het woningaanbod van levensloopgeschikt wonen. Door inventief naar ons aanbod corporatiewoningen te kijken zijn mogelijk meer woningen in te zetten als levensloopgeschikt (light)

Gezond binnenklimaat

Het aanpakken van vocht en schimmel heeft voor ons prioriteit. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. Waar mogelijk, maken we hierover harde afspraken.

Om huurders met vocht- en schimmelproblemen te helpen, hebben we een stappenplan gepubliceerd op onze website. Huurders kunnen met hun klachten terecht bij het Huurdershuis. Het Huurdershuis ontvangt een gemeentelijke subsidie voor de ondersteuning en advisering van huurders. Mede door het stappenplan hebben in het eerste halfjaar van 2022 zich al meer huurders bij het Huurdershuis gemeld, dan over geheel 2021. Het Huurdershuis fungeert als bemiddelende partij tussen huurder en verhuurder en neemt juridische stappen als dat mogelijk is.

In samenwerking met alle stakeholders hebben we een beter beeld gekregen van de impact van de verschillende aspecten van een gezond binnenklimaat. Vivare, Portaal en Volkshuisvesting hebben inspanningen geleverd om inzicht te krijgen in de problematiek en de vele meldingen. Deze inzichten vormen een goede basis voor een gezamenlijke aanpak. Met deze corporaties zijn we op dit moment bezig met het opstellen van een plan om vocht- en schimmelproblemen aan te pakken. Onderdeel van dit plan is de inzet van een onafhankelijke vocht- en schimmel-expert. Besluitvorming over dit plan dient in het najaar van 2022 plaats te vinden. Ook in de prestatieafspraken die we dit jaar zullen maken met corporaties, zal dit onderdeel zeker terugkomen. We verwachten van de corporaties dat zij serieuze inspanningen leveren om vocht- en schimmelproblemen aan te pakken.

Handhaving minimale woonkwaliteit (amendement 21A58 Minimale woonkwaliteit in begroting)

Aan de ODRA is de opdracht gegeven om nadrukkelijker toe te zien op de woonkwaliteit en regels uit het Bouwbesluit bij bestaande woningen. Omdat in de meeste gevallen de kwaliteit van een woning niet dusdanig slecht is dat de ODRA überhaupt de bevoegdheid heeft om in te grijpen, verkennen we hoe we het mogelijk kunnen maken op een gemakkelijke manier melding te doen, waarbij geen te grote druk wordt gelegd op de capaciteit van de ODRA. Op de website van Arnhem hebben we daarom al wel stappenplannen gepubliceerd over waar bewoners terecht kunnen bij (bijvoorbeeld) problemen met ongezonde woningen of slecht onderhouden woningen.

Woningen verduurzamen

De transitievisie warmte is in 2021 opgesteld in samenwerking met de corporaties en begin 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. De renovaties die door de corporaties worden uitgevoerd leiden tot betere energiekwaliteit van de woningen. Dit wordt na afloop van het jaar gemonitord. De urgentie om woningen te verduurzamen wordt steeds hoger, door de enorme stijging van de gasprijzen. Daarom hebben de corporaties en de gemeente in mei 2022 afgesproken om een versnellingsplan verduurzamen bestaande woningen te ontwikkelen. De uitvoering van het project verbeteren particuliere woningen ArnhemOost (gefinancierd vanuit het Volkshuisvestingsfonds) is gestart met collectieve en individuele aanpak (SEWA regeling).

Leefbare woonomgeving

Prestatieafspraken met corporaties

Uit de samenwerkingservaring met corporaties en zorgpartijen blijkt dat de vitaliteit en leefbaarheid van wooncomplexen in belangrijke mate wordt bepaald door een goede mix van bewoners. Met corporaties werken wij verder samen aan de toepassing van de vrije toewijzingsruimte als de situatie in een wijk of buurt daar aanleiding toe geeft. Vrije toewijzingsruimte is essentieel voor goede leefbaarheid. Hiermee kunnen wooncomplexen en de leefomgeving waarbij de leefbaarheid onder druk staat, weer vitaal worden gemaakt. Daarnaast werken we met corporaties aan wijk schetsen en instrumenten om de leefbaarheid en veerkracht van wijken te vergroten.

Nieuwbouw

Bij de woningbouwplannen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de leefbaarheid in bepaalde wijken en het realiseren van een gevarieerd wijk aanbod. Recente voorbeelden hiervan zijn de gebiedsvisie (Kronenburg) en de inspanningen voor het Ontwikkelperspectief Presikhaaf-3. Nieuwbouw draagt hierbij aan sociale cohesie, veiligheid, verduurzaming en vergroening van de openbare ruimte in de wijk.

Aanpak goed verhuurderschap

Zie inspanning 'goed verhuurderschap'

Uitvoering Plan van Aanpak Verkamering en Woning splitsing

Door het verkameringsbeleid zorgen we dat voorkomen wordt dat hierdoor extra druk op de leefbaarheid ontstaat. We maximeren bijvoorbeeld het aantal personen dat in een woning mag wonen. Zie verder de inspanning 'beleid op splitsen en verkameren'.

Goed verhuurderschap

We geven uitvoering aan een Arnhemse aanpak 'goed verhuurderschap' om excessen op de huurmarkt te voorkomen en de veiligheid en leefbaarheid in de wijken te beschermen. Het Huurdershuis geven we jaarlijks een subsidie om huurders bij te staan bij hun woon- en huurproblemen. De afgelopen jaren hebben we bedragen incidenteel verhoogd, om de hulpverlening te verbeteren om zo de positie van huurders te versterken.

Eind 2021 is daarnaast een samenwerking met stichting KKV tot stand gekomen. Elke particuliere verhuurder mag gedurende 2 jaren gratis gebruik maken van de KKV applicatie. Medewerkers van Stichting KKV informeren en begeleiden verhuurders in Arnhem in het gebruik van de KKV applicatie om op die wijze te voldoen aan de uitgangspunten van Goed verhuurderschap. De gemeente Arnhem subsidieert deze activiteiten van Stichting KKV gedurende deze 2 jaren. De hierbij geformuleerde doelstelling is dat het aantal geregistreerde Arnhemse verhuurpanden, die voldoen aan de uitgangspunten van Goed verhuurderschap, gedurende deze 2 jaren substantieel toeneemt van circa 200 (eind 2021) naar circa 500 (eind 2023). In november 2021 is dit project van start gegaan en loopt momenteel volop. In de eerste helft van 2022 betreft dit circa 350 verhuurpanden.

Opkoopbescherming

Dit jaar was Arnhem een van de eerste gemeenten die de opkoopbescherming invoerde. Doel van de maatregel is het beschermen van koopwoningen in het goedkope en middeldure segment tegen opkoopgedrag door particuliere investeerders, die de woning niet gebruiken om zelf te bewonen, maar om rendement te behalen. Daardoor beschermen we in Arnhem goedkopere koopwoningen, zodat ook starters en mensen met een kleinere portemonnee kans maken op een dergelijke woning.

Arnhem-Oost

Doelen Arnhem-Oost

Zie voor de toelichting hieronder de inspanning 'vier ontwikkelijnen' en de toelichting binnen diverse andere programma's.

Vier ontwikkellijnen

De Arnhem-Oost-aanpak is vertaald in 4 ontwikkellijnen die tezamen een integraal perspectief vormen op de uitdagingen in de vijf wijken van Arnhem en die alle ten goede komen aan meer kansen en perspectief voor een nieuwe generatie. De nadruk ligt in deze wijkaanpak op de combinatie tussen sociaal en fysiek. De ontwikkellijnen vormen samen met de wijkanalyses en andere analyses een leidraad om te komen tot de ambities over 18 jaar. De doelen en bijbehorende indicatoren voor de komende vier jaar worden opgenomen in de wijkuitvoeringsplannen. De ontwikkellijnen zijn niet alleen een doel om naartoe te werken, maar zijn iets waar wij elke dag in de buurt mee bezig willen zijn. De vier ontwikkellijnen zijn:

1. Bewoners voelen zich vrij, veilig en verbonden met elkaar in hun wijk, waar zij trots op zijn.
2. Alle jongeren kunnen zich ontwikkelen in een cultuur waarin de persoonlijke ontwikkeling centraal staat en alle bewoners zijn aan het werk als ze dat kunnen of ze doen mee.
3. Iedere bewoner kan rondkomen, en leeft gezond, zowel fysiek als mentaal.
4. Ieder kan opgroeien en leven in kwalitatief goede woningen in een prettige en veilige openbare ruimte.

In maart 2022 is in lijn met deze doelen de uitvoeringsagenda Arnhem-Oost vastgesteld. Ook is in april 2022 gestart met de uitvoering van het Volkshuisvestingsfonds (SEWA-subsidie) met als doel om woningeigenaren van woningen met een laag energielabel in Arnhem-Oost hun woning te verduurzamen. Onze aanpak voor de Rijke Schooldag en Preventie met gezag zetten we door: er lopen op dit moment twee subsidieaanvraagtrajecten richting het Rijk.

Een schone, groene én klimaatbestendige openbare ruimte

Naar een klimaatadaptieve stad

De uitvoeringsagenda klimaatadaptatie vormt de leidraad voor de planning en prioritering van maatregelen.

Stimuleren en faciliteren

Er wordt veel gebruik gemaakt van de (uitgebreide) subsidiemogelijkheden door bewoners en bedrijven. Initiatiefnemers worden ondersteund met kennis en een financiële bijdrage wanneer ze hun eigen terrein vergroenen of geschikt maken voor infiltratie van hemelwater.

Klimaattoets

De voorbereidingen voor het opzetten van de klimaattoets lopen. Een eerste operationele versie verwachten we voorjaar 2023.

Gebiedsgerichte maatregelen

Op diverse plekken in Arnhem worden projecten uitgevoerd waarmee de klimaatbestendigheid wordt vergroot. Ook wordt er gewerkt aan plannen voor toekomstige projecten waarmee we Arnhem meer klimaatadaptief maken.

Minder verharding

Er is inmiddels een monitoringssysteem ontwikkeld waarmee we kunnen volgen hoe de hoeveelheid verharding zich in Arnhem ontwikkeld. Met ingang van 2023 kunnen we hiermee volgen of in welke mate de hoeveelheid verharding vermindert als gevolg van diverse maatregelen.

Arnhem als koploper

De samenwerking met de onderwijsinstellingen levert ons bruikbare resultaten zoals bijvoorbeeld de studie "Arnhem 2120" en de Arnhemse hittekaart die najaar 2022 zal zijn geactualiseerd

Arnhems groen versterken

Op diverse fronten werken we aan de versterking van het Arnhemse groen. De groenvisie vormt daarbij onze leidraad.

Herkenbare stad: Alle (verpachte) agrarische gronden in eigendom van gemeente Arnhem kennen biologische landbouw / veeteelt, met een SKAL certificering

Op regelmatige basis hebben wij gesprekken met onze pachters en met stichting ARK. We onderzoeken gezamenlijk welke mogelijkheden er zijn binnen de pachtcontracten over te stappen naar een duurzame vorm van landbouw. Dit proces verloopt in kleine stappen en vraagt veel afstemming en overleg.

Herkenbare stad: Vergroten groenmassa bomen en bos in Arnhem

Het aanplanten van extra bomen en bos loopt voorspoedig. Op diverse hittegebieden in de stad zijn extra bomen geplant zoals aan de Jansbuitensingel en in de Steenstraat. Het wijkklimaatbosje in Presikhaaf is aangeplant samen met schoolkinderen uit de wijk. Het verzorgen van de groeiplaatsen van oudere park- en stadsbomen loopt conform planning. We betrekken het Boom Kwaliteitsteam Arnhem en de Arnhemse Bomenbond om te komen tot een beheerplan voor de Beukenlaan. Het streven 10.000 extra bomen te planten ligt op schema

Herkenbare stad: In stand houden van gezonde bossen en parken

In 2022 zijn extra medewerkers in dienst getreden zodat er volop gewekt kan worden aan het uitvoeren van noodzakelijke kwaliteitsverbeteringen. We werken aan betere bosbodems waar water wordt vastgehouden, stikstof wordt gebufferd en er voldoende licht op de bodems komt om een kruiden en struiklaag van diverse soorten te ontwikkelen. Komend najaar worden soorten met rijker strooisel (loofsoorten) aangeplant in Sonsbeek, Koningsheide en Kemperheide. Onze boswachters hebben een Instagram account zodat ook via de social media er ruime aandacht is voor wat er zich afspeelt in onze bossen en parken.

Natuurvriendelijke stad: Bij ruimtelijke projecten is natuurinclusief bouwen en ontwerpen de norm

Bij nieuwbouwwoningen is het natuurinclusief bouwen een verplichting in de bestemmingsplannen. Een mooi voorbeeld zijn de woningen voor veld 23 in Schuytgraaf waarbij bewoners, architect en gemeente samen invulling geven aan het natuurinclusief bouwen. De doorontwikkeling van het puntensysteem staat voor 2023 op de planning.

Natuurvriendelijke stad: Kennis van de biodiversiteit en verbeteren leefgebieden kenmerkende soorten

De monitoring is opgestart en loopt conform afspraken. De eerste resultaten en een daarop gebaseerd ontwikkeladvies verwachten we eind 2022

Natuurvriendelijke stad: Verbeteren van het natuurvriendelijke beheer en inrichting ons van groen

Dit is een continue en doorlopend proces. Ecologische inrichting en beheer is en blijft ons uitgangspunt. Een recente uitbreiding van ons ecologisch maaibeheer is dat we in de parken en bossen vanaf dit voorjaar niet onder kroonprojecties (boomkronen) maaien hierdoor wordt onder andere in de actieve wortelzone meer vocht vast gehouden. Dit leidt tot beter bodems met meer biodiversiteit zowel boven als ondergronds. Bij de stadsbomen is dat voor aankomend groeiseizoen in voorbereiding. Verder laten we het dode hout achter in de bossen en leggen we samen met vrijwilligers in plantsoen takkenrillen aan waar allerlei soorten (kleine zoogdieren, insecten, amfibieën en vogels) bij gebaat zijn.

Natuurvriendelijke stad: Onderzoek naar het naast elkaar leven van de honingbij en de wilde bij

Met een aantal omliggende gemeenten en in samenwerking met kennisinstututen gaan we onderzoeken in hoeverre de honingbij een bedreiging kan vormen voor de wilde bij, met name op onze kwetsbare heideterreinen. Aan de hand van de resultaten nemen we eventueel maatregelen om het leefgebied van de wilde bijen in Arnhem te behouden en te versterken. De monitoring is opgestart en loopt conform afspraken. De eerste resultaten en een daarop gebaseerd ontwikkeladvies verwachten we eind 2022.

Samenwerkende stad: Wijkgroenagenda's

Ook in de wijken liggen ambities om te vergroenen. In 2021 en 2022 stellen we met de inwoners van een aantal wijken Wijkgroenagenda's op waarbij de gemeente ondersteuning levert. De wensen en ideeën van deze inwoners zetten we vervolgens om in acties en maatregelen die we samen met hen en andere stakeholders, zoals corporaties en sociale wijkondernemingen, realiseren. In de wijken 't Arnhemse Broek, Elderveld, Sint Marten & Sonsbeek, Klarendal, Alteveer / Craneveld, zijn al Wijkgroenagenda's opgesteld. We zijn nu gezamenlijk met bewoners bezig om alle hierin genoemde maatregelen uit te voeren.

Samenwerkende stad: Het vergroten van het bewustzijn onder de inwoners voor groen en vergroenen (onder andere tuinen)

Samen met onze groene partners in de stad willen we de inwoners van Arnhem kennis en ervaring op laten doen over de waarden van ons groen. Dit maakt de kans groter dat inwoners meer zorg hebben voor hun eigen groene omgeving en hun tuin willen gaan vergroenen. Stichting Natuurcentrum Arnhem, inclusief de Molenplaats, en platform Arnhem Klimaatbestendig spelen daarbij een belangrijke rol. In 2021 starten we ook met de biodiversiteitscampagne 'Andere Arnhemmers', waarin we het verhaal rond biodiversiteit vertellen en waaraan activiteiten worden gekoppeld van de verschillende groene organisaties in onze stad, zoals excursies, struintochten en lezingen

Aandacht voor dierenwelzijn

Bevorderen van het welzijn van gehouden dieren

In de tweede helft van het jaar staat gepland om maatregelen te nemen om verzorgers te ondersteunen die daartoe niet (meer) in staat zijn.

Helpen van eigenaren met informatie over het correct houden van huisdieren

We hebben inmiddels de Arnhemse Minimaregeling Dierenartskosten gecontinueerd. Daarnaast hebben we de (veel bezochte) dierenwelzijnspagina van de gemeente aangevuld met informatie over wat er komt kijken bij het hebben van een huisdier, mogelijkheden voor tijdelijke hulp bij verzorging en bijdrage in dierenartskosten en het belang van chippen en registreren van huisdieren. En het Dierentehuis Arnhem e.o. is zeer zorgvuldig bij het plaatsen van zwerfdieren bij een nieuw thuis.

Helpen van ouderen, zorgbehoevenden en minima die niet (meer) goed kunnen zorgen voor hun huisdieren

We hebben inmiddels de Arnhemse Minimaregeling Dierenartskosten gecontinueerd. In de tweede helft van het jaar gaan we netwerken voor opvang van huisdieren bekend maken.

Op diervriendelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar door dieren

Het zoeken van een oplossing voor honden rond gebieden met grazers en/of broed- of rustplaatsen voor vogels loopt. Bestuurlijke voorstellen hiertoe zijn gepland in de tweede helft van het jaar. De informatie over honden op onze internetpagina is aangepast.

Zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd

Het dierenasiel is gevestigd in Velp. Dit complex is verouderd. Het is bouwkundig slecht en de ruimtes voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Het Dierentehuis Arnhem e.o. wil nieuwbouw plegen waardoor de dierenverblijven weer voldoen aan de huidige eisen. Het Dierentehuis heeft hiervoor echter een gemeentegarantie nodig. Wij staan daar positief tegenover. De verwachte oplevering van de nieuwbouw is medio 2024.

Bevorderen van het welzijn van in het wild levende dieren

Overlast door duiven en ganzen wordt zoveel mogelijk voorkomen door hun populaties beheersbaar te houden. Daartoe worden eieren behandeld zodat ze niet uitkomen of weggenomen.

Op zo diervriendelijk mogelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar voor dieren

Actie richting de provincie over zwerfkatten is gepland in de tweede helft van dit jaar. De aanbesteding van preventieve plaagdierbeheersing vanaf 2023 is in voorbereiding.

Voorkomen, beperken en bestraffen van door mensen toegebracht dierenleed

De overlegcyclus moet nog gestart worden.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Reductie hoeveelheid restafval

Sinds het stoppen met diftar is de hoeveelheid restafval per inwoner weer toegenomen. Dit lag in de lijn der verwachting. In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers door de Raad vastgesteld. De hierin opgenomen maatregelen moeten weer gaan leiden tot het reduceren van de hoeveelheid restafval.

Beleidsontwikkeling afvalreductie

Zoals hierboven genoemd, is de nieuwe afvalkoers door de raad vastgesteld.

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand Juli	Afwijking Turap 2	Prognose Turap 2
	2022		

Bedragen x € 1.000

Middelen			
Lasten	42.159	0	42.159
Baten	43.145	0	43.145
Saldo lasten en baten	986	0	986
Toevoegingen aan reserves	4.071	0	4.071
Onttrekkingen aan reserves	7.013	0	7.013
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.942	0	2.942
Prognose resultaat	3.928	0	3.928

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0						
Baten	0						
Toevoegingen aan reserves	0						
Onttrekkingen aan reserves	0						

Bijlage 2 Budgetoverhevelingen

Budgetoverhevelingen 2021

Vorig jaar zijn budgetten overgeheveld naar het huidige jaar omdat de activiteiten en doelen die hiermee gerealiseerd moesten worden, niet of in onvoldoende mate tot uitvoering waren gekomen in 2021. In deze bijlage is toegelicht wat de voortgang is op de overgehevelde budgetten.

Wijken algemeen

Onderwerp:	Schulddienstverlening Ondernemers
Bedrag:	€ 210.000
Toelichting:	Het over te hevelen bedrag was te hoog ingeschat. Er is € 176.000 overgeheveld naar 2022. Dit bedrag is niet volledig besteed voor de Pilot Geldzaken & Ondernemen in 2021 en wordt in 2022 volledig uitgegeven aan de implementatie van Geldzaken & Ondernemen als structurele dienstverlening.

Onderwerp:	Ontmoeten en Verbinden
Bedrag:	€ 95.400
Toelichting:	De middelen werden ingezet ter verdere ontwikkeling van Makelpunt Arnhem. Daarnaast worden de middelen ingezet voor een akoestisch onderzoek en bouwkundig advies ten behoeve van DWS/MFC De Malburcht. De verwachting is dat in het 4e kwartaal van 2022 alle middelen zijn besteed.

Onderwerp:	Parkeerplan
Bedrag:	€ 530.000
Toelichting:	De middelen worden ingezet ter vergroening van de Spijkerbuurt, het beperken van wateroverlast en de aanschaf van klinkers om het beton te vervangen. De verwachting is dat in het 4e kwartaal van 2022 alle middelen zijn besteed.

Onderwerp:	Uitvoeringsplannen
Bedrag:	€ 423.000
Toelichting:	<p><u>Noord-Oost</u></p> <p>- € 40.000 Kansrijk opgroeien - de middelen worden onder andere ingezet voor extra begeleiding door een Mobility Mentoring coach. De verwachting is dat in het 4e kwartaal van 2022 alle middelen zijn besteed.</p> <p><u>Schuytgraaf/Elderveld</u></p> <p>- € 48.000 Meerkosten kapschuur Hoogstambrigade - de verwachting is dat de kapschuur medio september 2022 wordt opgeleverd en conform investeringsbudget is (totaal € 98.000)</p> <p>- € 60.000 Bewonersondersteuning - dit budget is volledig verleend aan de uitvoering van bewonersondersteuning door Rijnstad</p> <p>- € 140.000 Ontmoeting jongeren plek - er is uitvoering gegeven aan het tweede en derde punt van de motie 21M32, het verkennen van een geschikte locatie. Daarnaast worden de activiteiten voor jongeren voortgezet in de mobiele voorziening. De kosten bedragen t/m juli € 19.000. Voor het onderzoeken van de realisatie van de bouw wordt € 25.000 verwacht. Daarnaast zal voor het voortzetten van activiteiten in de mobiele voorziening € 25.000 nodig zijn. Het restant budget van € 80.000 kan worden ingezet voor de realisatie van de jongerenplek, daarvoor volgt een apart raadsvoorstel.</p> <p><u>Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg</u></p> <p>- € 135.000 Ontmoetingsplek Croydonplein - de middelen worden ingezet ter doorontwikkeling van Verbindingscentrum De Fontein alsmede enkele interieurprojecten zoals een aanpassing van het mindervaliden toilet. De verwachting is dat in het 4e kwartaal van 2022 alle middelen zijn besteed.</p>

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Burgerzaken
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	De verwachte overheveling was destijds ingeschat op € 500.000, uiteindelijk is op basis van uitnutting per saldo € 400.000 overgeheveld. Het project 'Doorontwikkeling Burgerzaken' heeft vertraging opgelopen. Zie hiervoor ook de tekst bij 'Vooraankondiging budgetoverhevelingen 2022'.

Onderwerp:	Kerkenvisie
Bedrag:	€ 75.000
Toelichting:	In het derde kwartaal zullen de werkzaamheden voor de inventariserende fase van het ontwikkelen van een integrale kerkenvisie afgerond worden. Het opstellen van de visie is naar verwachting eind 2022 klaar.

Onderwerp:	Invoeringsbudget wijksturing
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	De doorontwikkeling naar aanleiding van de evaluatie van Van Wijken Weten leidt op bepaalde punten/onderwerpen tot kosten. Nu voorziene kosten voor de 2e helft van 2022 hebben betrekking op het onderwerp verbetering financiële sturing Van Wijken Weten en betreft de 1e van 3 fasen.

S01 Veiligheid

Onderwerp:	Veiligheid Algemeen
Bedrag:	€ 350.000
Toelichting:	Onder andere door hogere personele kosten/inhuurkosten, het opstellen van diverse actieplannen, advies Preventiecampagne en inzet stadsmariniers is er € 269.000 minder toegevoegd aan de reserves waardoor er per saldo € 81.000 is overgeheveld naar 2022. Deze middelen zijn besteed aan: <ul style="list-style-type: none"> - Inhuur Online jongerenwerk AM support - Inhuur stadsmarinier - het opstellen van een actieplan overlast

S05 Cultuur

Onderwerp:	Coronamiddelen Cultuur
Bedrag:	€ 2.000.000
Toelichting:	Zowel in 2020 als in 2021 heeft de gemeente Arnhem gelden van het Rijk ontvangen om gevolgen van corona binnen de Culturele en Creatieve sector op te vangen. Gemeente Arnhem besteedt deze gelden om onder andere exploitatietekorten bij culturele instellingen te compenseren alsook om een transitie binnen het culturele veld te faciliteren om de sector voor de toekomst wendbaar en weerbaar te maken. In december 2020 en april 2021 zijn Arnhemse steunpakketten Kunst & Cultuur vastgesteld, De middelen voor 2021 van in totaal € 2,7 miljoen zijn niet allemaal in 2021 uitgeput, maar o.a. gereserveerd voor exploitatietekorten 2021 en enkele tijdelijke regelingen, waaronder een tweede aanvraagronde voor de regeling Transitie Cultuur Arnhem 2.0. In november 2021 is het Arnhems steunpakket Kunst en Cultuur 2022-2023 gelanceerd toen bleek dat er van het Rijk nog een bijdrage van ruim € 6 ton kwam. Hierbij is voortgebouwd op de pijlers uit het eerdere steunpakketten met focus op het verder faciliteren van transitie binnen de sector. De middelen zijn en worden in 2022 en 2023 ingezet, dit mede vanwege te verwachten na-ijleffecten van de coronacrisis voor de sector. In februari 2022 is de raad geïnformeerd over het 'Aanvullend Arnhems steunpakket kunst en cultuur 2022- 2023' (553999) waarbij de nadruk lag op extra maatregelen voor individuele makers en culturele organisaties. . Er is in 2022 tot nu toe ongeveer € 1 mln uitgegeven van deze middelen, het restant zal verdeeld over rest van 2022 en 2023 worden uitgegeven, conform het eerdergenoemde 'Arnhemse steunpakket kunst en cultuur 2022 – 2023'.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€ 40.000
Toelichting:	Dit bedrag is bedoeld voor de aankoop van een kunstwerk uit de Sonsbeektentoonstelling, die in de zomer van 2021 heeft plaatsgevonden. Momenteel is de gemeente nog bezig met de aankoop van dit kunstwerk (zo is er een proefstrook aangelegd om o.a. het maaibeeld uit te testen), deze middelen nog beschikbaar voor moeten blijven. Aankoop in het najaar voorzien; realisatie in voorjaar 2023.

Onderwerp:	Huisvesting creatieve en culturele sector (subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen)
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Op 20 juli 2021 is de subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen vastgesteld (zaak 588854). Deze regeling is opgesteld om invulling te geven aan het door de raad vastgestelde 'Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 – 2024' (zaak 499771). Het doel van deze subsidieregeling is het realiseren van nieuwe ateliers, expositieruimtes en/of werkruimtes voor creatieven door het subsidiëren van kosten voor planvorming en/of haalbaarheidsonderzoek van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. De looptijd van de subsidieregeling is van 1 augustus 2021 tot en met 31 december 2024. Halverwege 2022 is dit bedrag van € 80.000 geheel uitgegeven.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van Participatie
Bedrag:	€3.500.000,-
Toelichting:	<p>Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het rijk in het kader van participatie. De ontvangen middelen dienen beschikbaar te blijven voor de regio. Uiteindelijk is een bedrag van € 3.314.343 overgeheveld dat als volgt besteed is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan plan Jeugdwerkloosheid tot en met 2024. De beschikbare middelen worden begroot en ingezet over de jaren 2022-2024 (conform plan van aanpak). • Opstart voor het Regionaal Mobiliteitsteam. De huidige inzet wordt bekostigd uit de ontvangen subsidie, gelden zijn noodzakelijk voor RMT 2023. Zie hiervoor ook de tekst bij 'Vooraankondiging budgetoverhevelingen 2022'. • Middelen voor projectactiviteiten uitgevoerd op de pro-vso scholen zijn uitgekeerd aan de scholen. • Uitvoering geven aan de realisatie van projecten die passen bij de regionale strategische agenda. Een groot deel van deze middelen is via Perspectief op Werk bij de regio binnengekomen. Deze uitvoering stagneert op enkele deelprojecten. Zie hiervoor ook de tekst bij 'Vooraankondiging budgetoverhevelingen 2022'. • Uitvoering geven aan het organiseren van de samenwerking in de regio. Een aantal vacatures ter ondersteuning aan de regionale samenwerking is in 2022 ingevuld maar een aantal vacatures zijn nog vacant danwel nog niet opengesteld.

Onderwerp:	TOZO
Bedrag:	€ 320.000
Toelichting:	Met deze budgetoverheveling zijn gelden beschikbaar gebleven voor capaciteit om TOZO-uitkeringen waar dit nodig is gebleken terug te vorderen in de komende jaren. In 2022 is voornamelijk +/- € 200.000 uitgegeven hiervoor. De verwachting is dat minimaal het resterende budget aan het eind van 2022 benodigd zal zijn om de terugvorderingen in de komende jaren uit te kunnen voeren. Dit is in lijn met de budgetoverheveling zoals deze bij de budgetoverhevelingen 2021 is voorgesteld.

Onderwerp:	Actieplan Werk
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	Deze budgetoverheveling heeft niet plaatsgevonden, het budget is in 2021 volledig ingezet.

Onderwerp:	Pilot: ondersteuning op maat armoedeval (werken moet lonen)
Bedrag:	€ 180.000
Toelichting:	De pilot heeft een looptijd van 2 jaar en er was € 100.000 beschikbaar voor 2021 en € 100.000 voor 2022. De pilot is bedoeld om middelen in te zetten voor de armoedeval op het moment dat inwoners starten met verdienen en door het overschrijden van grenzen het recht op toeslagen verliezen. De pilot kan de inwoners in de overgangperiode voorzien van hulpmiddelen om het werken te stimuleren. Zoals een fiets, reiskostenvergoeding, stoel, beeldscherm etc. De pilot stopt dit jaar, maar er is nog € 180.000 beschikbaar. Met de actuele ontwikkelingen (koopkrachtdaling en energiekosten) op bestaanszekerheid wordt nu bekeken hoe we de middelen binnen armoede kunnen inzetten.

S08 Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Maatschappelijke Opvang
Bedrag:	€ 650.000
Toelichting:	De overgehevelde middelen van 2021 zijn ingezet met als doel de vernieuwing van de opvang en de beweging van opvang naar wonen voort te zetten. Middelen zijn onder andere bestemd voor project Akkerwinde en tijdelijke uitbreiding van opvang of voor doorstroom van opvang. Wel is zichtbaar dat de voortgang afhankelijk is van de beschikbaarheid van een nieuwe locatie(s). Hier zal nog verdere inzet op plaatsvinden in 2022.

Onderwerp:	Inclusie Anti Discriminatie
Bedrag:	€ 30.000
Toelichting:	De overgehevelde middelen vanuit 2021 worden ingezet voor een Campagne meldingsbereidheid. Deze middelen zullen volledig worden ingezet in 2022.

Onderwerp:	Rijnstad (De Madser)
Bedrag:	€ 240.000
Toelichting:	Dit overgehevelde budget is gereserveerd ten behoeve van de verbouwing van het stedelijk jongerencentrum De Madser dat in beheer is bij Rijnstad. Rijnstad gaat hiervoor vóór 1 augustus van dit jaar bij gemeente en provincie een plan en een subsidieaanvraag indienen. De verwachting is dat daarmee het gereserveerde budget nog dit jaar zal worden aangesproken en uitgenut.

Onderwerp:	Gezond en Mentaal Welzijn (Blokhuismiddelen)
Bedrag:	€ 820.000
Toelichting:	Het restant van de Blokhuismiddelen wordt dit jaar nog voor een deel besteed conform de lijn zoals die in het raadsvoorstel 'Budgetoverheveling 2021' voor de diverse onderdelen is opgenomen, dus ten behoeve van zorg- en welzijnsactiviteiten voor jongeren en ouderen. Voor een ander deel is het voornemen deze middelen dit jaar in te zetten ter dekking van Botoc-gerelateerde bestedingen, waaronder jongerenwerk en Preventie Interventie Team. Deze bestedingen passen binnen de inhoudelijke kaders van het Blokhuisbudget. De verwachting is dat het Blokhuisbudget met deze bestedingen naar verwachting dit jaar volledig wordt uitgenut.

Onderwerp:	Inclusie - Positie inwoners met een beperking versterken
Bedrag:	€ 90.000
Toelichting:	Uiteindelijk is er vanuit 2021 minder overgeheveld naar 2022, €62.370 in plaats van €90.000. Van de overheveling had € 33.247 betrekking op het toegankelijk maken van de openbare ruimte en dat zetten we in 2022 volledig in. Daarnaast is € 15.000 overgeheveld voor het inclusief en toegankelijk maken van speeltuinen en € 14.123 voor het uitvoeringsplan VN-verdrag handicap. Ook deze posten verwachten we in 2022 volledig in te zetten.

Onderwerp:	Burgerparticipatie
Bedrag:	€ 50.000
Toelichting:	Voortkomend uit het addendum coalitieakkoord 2021 was € 50.000 begroot voor wijkpanels. Deze middelen zijn in 2021 doorgeschoven naar 2022. Naar verwachting zal daarvan alleen € 10.000 worden aangewend. Deze mindere besteding van € 40.000 wordt veroorzaakt doordat de pilots door bestaande formatie worden uitgevoerd in plaats van inhuur. Er wordt nog volop gezocht naar een eindgebruiker in de wijken Presikhaaf en De Laar, alvorens het wijkpanel (participatie-instrument) te kunnen gebruiken. Naar verwachting gaat in ieder geval wijkpanel De Laar draaien als pilot. De verwachte, resterende € 40.000 zal vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve.

S09 Gezondheid en sport

Onderwerp:	Gezond in de stad
Bedrag:	€ 158.000
Toelichting:	Bij de jaarafsluiting 2021 is uiteindelijk niet een bedrag van € 158.000 overgeheveld naar het jaar 2022, maar een bedrag van € 78.000. Deze middelen worden ingezet voor het aanschaffen en plaatsen van watertappunten in de stad. Naar verwachting zal daarmee het bedrag van € 78.000 volledig besteed zijn.

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Omgevingswet
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	

Onderwerp:	Bodemonderzoek en -sanering
Bedrag:	€279.000
Toelichting:	De tot nu toe in 2022 uitgegeven middelen, € 25.000, zijn ingezet voor sanering en monitoring van spoedlocaties, en bodemonderzoek- en sanering op beheer- en ontwikkellocaties. Voor vergelijkbare werkzaamheden staat nog € 80.000 gepland. Daarnaast is de verwachting dat het resterende bedrag, € 174.000, gereserveerd moet worden voor de grondwal en woonwagenterrein aan Bethaniënstraat, omdat dit jaar de omvang en variant van de sanering worden heroverwogen. Aangezien de startdatum van de werkzaamheden nog niet bekend is kan het nodig blijken om een deel van dit budget door te schuiven naar 2023.

Onderwerp:	Plancapaciteit verstedelijkingsopgave
Bedrag:	€ 101.000
Toelichting:	Bij de jaarrekening 2021 is een bedrag van € 182.000 overgeheveld naar 2022. In 2022 wordt dit budget ingezet voor plankosten voor onder andere het ontwikkelperspectief Spoorzone Oost en het ontwikkelperspectief Elderveld.

Onderwerp:	Sanering grondwal en herinrichting/uitbreiding woonwagencamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 3.878.000
Toelichting:	De verwachting is dat de sanering van de grondwal aan het einde van dit jaar start. Dan is de sanering aanbesteed en zijn de verplichtingen aangegaan. De kosten voor de sanering van de wal worden begroot op € 2,1 miljoen. Voor wat betreft de herinrichting en uitbreiding van de locatie zijn we toch weer aan het kijken of we een plan hiervoor kunnen maken. Stel dat dit leidt tot een besluit over herinrichting en uitbreiding zullen de hiervoor gereserveerde middelen niet dit jaar worden besteed maar wel nodig zijn voor het jaar/jaren daarna.

S12 Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Plan van aanpak woningsplitsing en verkamering controles en handhaving
Bedrag:	€ 146.000
Toelichting:	<p>Conform het Plan van Aanpak 'Verkamering en Woningsplitsing' heeft de gemeenteraad voor de jaren 2020 t/m 2022 jaarlijks € 110.000 beschikbaar gesteld voor het verhogen van het aantal handhavingsacties door de ODRA bij kamerverhuurbedrijven. Door deze extra capaciteit werd de ODRA in staat gesteld om in enkele jaren alle verkamerde panden te controleren.</p> <p>Van het budget 2021 is er eind 2021 een bedrag van € 102.000 overgeheveld naar 2022. Door de corona crisis was het in 2021 niet goed mogelijk om grootschalig controlebezoeken uit te voeren. In 2022 zijn de controles weer opgestart. De ODRA heeft met de Brandweer afspraken gemaakt om het tempo te verhogen. De verwachting is dat eind 2022 2/3 van alle bedrijven gecontroleerd is. Dit betekent dat het budget van 2022 (€ 110.000) nodig zal zijn om in 2023 de resterende bedrijven te controleren.</p>

Onderwerp:	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte
Bedrag:	€ 260.000
Toelichting:	In 2021 is gestart met de voorbereiding van een aantal vergroeningsprojecten: Willemsplein Noord, Presikhaaf 1, Vrij Nederlandstraat, Aalburgstraat, Stationsomgeving Presikhaaf. De uitvoering vindt plaats in 2022.

Voor aankondiging budgetoverhevelingen 2022

In deze paragraaf worden voor aankondigingen gedaan voor de budgetoverheveling 2022. De definitieve overhevelingen dit jaar zullen later worden aangeboden middels de Nota budgetoverheveling 2022.

Wijken algemeen

Onderwerp:	Energiearmoedefonds
Bedrag:	pm
Toelichting:	In het coalitieakkoord € 5 mln. beschikbaar gesteld voor 2022 en € 5 mln. voor 2023 om inwoners te ondersteunen bij het betalen van de energierekening. De gestegen energielasten raken de bestaanszekerheid van onze inwoners en we gaan daarom ook inzetten op het stimuleren van de koopkracht van Arnhemmers. Het streven is om het budget voor 2022 ook in 2022 volledig in te zetten, maar het ontwikkelen en uitvoeren van deze plannen naast alle andere initiatieven rond energiearmoede en de energietoeslag kan betekenen dat een deel van het budget niet in 2022 maar in 2023 wordt uitgevoerd.

Onderwerp:	Uitvoeringsplannen
Bedrag:	€ 80.000
Toelichting:	<p>Schuytgraaf/Elderveld</p> <p>-- Zie hiervoor de tekst bij Budgetoverhevelingen 2021.</p> <p>Om de binnenlocatie voor jongeren te realiseren, kan naar verwachting € 80.000 van de vanuit 2021 € 140.000 overgehevelde middelen worden ingezet. Deze middelen zullen dan een tweede keer worden overgeheveld. Voor de realisatie van de locatie volgt een apart raadsvoorstel in 2022.</p>

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Burgerzaken
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	Het project 'Doorontwikkeling Burgerzaken' heeft vertraging opgelopen. Dit is onder meer het gevolg van de overgang naar een nieuwe ICT omgeving en hoge werkdruk. Deze doorontwikkeling betreft deels eigen ambities (o.a. digitale archivering, koppeling applicaties), maar ook wettelijke eisen. Voor de doorontwikkeling is budget in de begroting opgenomen. De verwachting is dat er van 2022 naar 2023 wederom een bedrag doorgeschoven moet worden. De totale budgetoverheveling 2022 wordt op dit moment ingeschat op € 750.000.

S01 Veiligheid

Onderwerp:	Experiment Gesloten Coffeeshopketen
Bedrag:	€ 280.000
Toelichting:	<p>In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met de teelt en verkoop van hennep of hasjiesj voor recreatief gebruik. De verdeling over de gemeenten is voor elk van de jaren gelijk en gebaseerd op een vaste component en een variabel deel, afhankelijk van het aantal coffeeshops per gemeente. Arnhem ontvangt voor 2022 tot en met 2024 elk jaar € 162.500. Van deze gelden dient het gehele project bekostigd te worden.</p> <p>Op dit moment bevindt het experiment zich nog in de opstartfase. De experimenteerfase zal hierna volgen en zal 4 jaar duren. De reeds ontvangen middelen zijn tevens noodzakelijk om hieraan uitvoering te geven. De reeds ontvangen bijdrage moet daarom ook naar 2023 worden overgeheveld.</p>

S02 Bereikbaarheid

Onderwerp:	Ontwikkelen duurzaam mobiliteitsplan
Bedrag:	€ 350.000
	In het coalitieakkoord is in 2022 een bedrag van € 500.000 opgenomen voor het ontwikkelen van een duurzaam mobiliteitsplan. In 2022 zal gestart worden en de ontwikkeling zal naar verwachting doorlopen in 2023.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van Participatie
Bedrag:	€1.500.000
	<p>Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het rijk in het kader van participatie. De ontvangen middelen dienen beschikbaar te blijven voor de regio.</p> <p>Naar verwachting zullen we van 2022 naar 2023 wederom een bedrag doorschuiven, zodat de middelen beschikbaar blijven voor de regio en daarmee de projecten en het nieuwe jaarplan van de Arbeidsmarktregio uitgevoerd kunnen worden.</p> <p>Daarnaast verwachten we met de septembercirculaire nog extra middelen voor de regio (Dichterbij dan je Denkt). De eerste inschatting is dat dit circa €400.000 zal zijn. Met de 3e Turap wordt het definitieve budget meegenomen. Deze middelen zullen, gezien de termijnen en duur van de hieruit voortvloeiende activiteiten, niet in 2022 (volledig) worden besteed. Waardoor ze (grotendeels) dan ook doorschuiven naar 2023.</p> <p>De totale budgetoverheveling 2022 wordt op dit moment ingeschat op € 1.500.000; bestaande uit zowel budgetten uit 2021 als uit nieuwe middelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionaal Mobiliteits Team (RMT) € 300.000 <p>Het Rijk heeft aangekondigd het RMT ook in 2023 door te laten lopen. Daarbij is de doelgroep voor het RMT ook verbreed. De effecten hiervan zijn nog niet duidelijk. Daarnaast moeten we tijdig de benodigde capaciteit en dienstverlening inkopen om de voortgang te waarborgen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionale Aanpak Jeugdwerkloosheid € 200.000

	<p>Niet alle projecten kunnen dit jaar worden uitgevoerd, waardoor er middelen overblijven. Doordat er voor het jaar 2023 en 2024 echter een wat lager budget is dan begroot, kan het restant van 2022 dit deels opvangen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perspectief op werk (POW) € 400.000 <p>Op enkele projecten is minder vraag dan verwacht, dan wel stagneert het project, waardoor niet alle middelen zullen worden besteed.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterking Arbeidsmarktregio € 200.000 <p>Onder andere door het niet tijdig kunnen invullen van vacatures, wordt dit budget naar verwachting niet volledig benut.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dichterbij dan je denkt € 400.000 <p>Di betreft de huidige inschatting van extra middelen vanuit het Rijk om een impuls te geven aan het matchen van werkzoekenden en werkgevers. De plannen hiervoor zijn in voorbereiding en zullen, vanwege de termijnen, ook in 2023 doorlopen. De definitieve uitkering volgt in de septembercirculaire.</p>
--	--

S05 Cultuur

Onderwerp:	Erfgoeddeal
Bedrag:	€ 574.000
Toelichting:	Voor het project Velperweg is een bijdrage ontvangen van de Erfgoeddeal via de gemeentefondsuitkering in 2021. Middels de BR taakmutaties zijn deze baten beschikbaar gebleven voor 2022 en is in 2022 een onttrekking aan deze BR taakmutaties begroot om de kosten te kunnen dekken. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden echter verwacht in 2023. Daarom willen we in de nota budgetoverhevelingen zowel de baten als de lasten overhevelen naar 2023.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	TOZO
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In 2021 zijn gelden voor TOZO overgeheveld naar 2022 om capaciteit in te kunnen zetten op het terugvorderen van TOZO-uitkeringen waar dit nodig is. In 2022 is een groot deel van dit budget ingezet, echter zal de terugvordering van deze uitkeringen doorlopen. Daarom wordt voorgesteld, overeenkomstig de originele budgetoverheveling, om de overgebleven gelden ook beschikbaar te houden voor de terugvorderingen.

Onderwerp:	Impuls integraal werken (Versterking dienstverlening gemeenten)
Bedrag:	€ 510.000
Toelichting:	Als onderdeel van het versterken van de gemeentelijke dienstverlening stelt het kabinet voor drie jaar middelen beschikbaar, waarmee gemeenten een impuls kunnen geven aan het ontwikkelen van een integrale dienstverlening. Voor de aanpak van meervoudige problematiek in het sociaal domein krijgen gemeenten incidenteel deze extra middelen om methoden voor integraal werken te ontwikkelen en geleerde lessen beter met elkaar te delen. Het gaat om een bedrag van € 510.000 in 2022 en € 40.000 in 2023. Het beeld op de inzet van deze middelen zijn we nog scherp aan het stellen. In elk geval wordt het ingezet voor de voorbereiding op de WAMS (Wetvoorstel aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein), de uitrol van de Doorbraakmethodiek, de implementatie van Mobility Mentoring en het samenwerken in de wijken. Keuze is dan straks of we het resterende budget overhevelen of dat dit vrijvalt in de algemene middelen.

S08 Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Maatschappelijke opvang
Bedrag:	€ 950.000
Toelichting:	Zoals al aangegeven in de raadsinformatiebrief "opvang dakloze jongen" (zaaknummer 673913) zijn in de meicirculaire 2022 voor de brede aanpak dakloosheid middelen toegevoegd aan de decentralisatieuitkering MO. Hiermee kan voor 1,5 jaar incidentele subsidie aan Pactum voor tijdelijke uitbreiding capaciteit opvang dakloze jongeren bekostigd worden. Hiervoor zal een budgetoverheveling naar 2023 nodig zijn.

Bijlage 3 Investerings

Jaarlijks wordt het Meerjarig InvesteringsPlan (MIP) in de Begroting geactualiseerd. In deze Turap wordt gerapporteerd over de verwachtingen rondom de realisatie van de begrote investeringen halverwege het jaar 2022. Dit betreft begrote investeringen uit de begroting 2022, vanuit voorgaande jaren naar 2022 doorgeschoven investeringen en tussentijds vastgestelde investeringen door de raad.

In onderstaande tabel is weergegeven wat de begrote investeringen voor 2022 zijn. In de toelichting op de tabel is per programma aangegeven of er grote afwijkingen worden verwacht en zo ja op welke investeringen deze afwijkingen worden verwacht.

Programma	Begroting incl 2022	Prognose Turap 2
Bedragen x € 1.000		
IS00 Bestuur, dienstverlening en financiën	4.260	2.360
IS01 Veiligheid	220	220
IS02 Bereikbaarheid	28.003	625
IS03 Economie	250	250
IS04 Onderwijs	33.434	28.500
IS05 Cultuur	650	650
IS09 Gezondheid en sport	5.562	5.562
IS10 Klimaat, energie en milieu	757	757
IS12 Wonen en leefomgeving	13.034	13.034
Totaal	86.170	51.958

In onderstaande tabel is een nieuwe investering opgenomen. Deze is separaat toegelicht in onderstaande tekst. De nieuwe investering is reeds verwerkt in de prognose van de bovenstaande tabel.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N Toelichting	T1	I/S	AR/ BR	B
Investering	625					
IS02 Bereikbaarheid	625	Mobilietsprojecten	N	I	BR	J

Voortgang op lopende investeringen

Programma S00

Op dit programma zijn duurzaamheidsinvesteringen, investeringen in machines en inrichting van kantoorhuisvesting en het wagenpark begroot. Deze zullen niet in 2022 tot uitvoering komen c.q. geleverd worden. Het gaat om een totaal begroot bedrag van €1,9 miljoen. Voor € 1 miljoen betreft het kredieten voor de kantoorhuisvesting. Hier wordt zeer terughoudend mee omgegaan in afwachting van de huisvestingsplannen en zullen bij niet besteding worden doorgeschoven naar 2023.

Programma S02:

Het project Blauwe Golven is volop in voorbereiding.

In afwijking van het raadsvoorstel (met zaaknummer 463845 Blauwe Golven) waarin opgenomen is dat het totale investeringsbedrag in het meerjareninvesteringsplan (MIP) dient te worden opgenomen in het jaar van oplevering (toen naar verwachting in 2022), stellen we nu vast dat de totale afronding van het project - volgens huidige planning – in 2023 haalbaar moet zijn.

Programma S04

Naar verwachting wordt er voor investeringen in onderwijshuisvesting circa € 28,5 miljoen van de € 33,4 miljoen dit jaar opgeleverd en in gebruik genomen. De grootste investering die niet volledig uitgegeven gaat worden heeft betrekking op de ventilatie van bestaande scholen. Ook de nieuwbouw voor de Parkschool en islamitische basisschool ibn-i Sina zal niet volledig in 2022 opgeleverd worden.

Op de overige programma's wordt op dit moment verwacht dat de begrote investeringen in 2022 tot uitvoering komen.

Nieuwe investeringen

Programma S02

Het voorstel is om een investeringskrediet beschikbaar te stellen in 2022 voor mobiliteitsprojecten, waarvan de dekking afkomstig is uit de BR Bereikbaarheid. Zie ook de beschrijving in bijlage 1 bij de onttrekking uit de BR Bereikbaarheid binnen programma S02. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de moties 21M21 en 20M248, waarbij wordt ingezet op onder andere de snelfietsroutes Arnhem-Dieren, Arnhem-Wageningen, de snelfietsroute Schuytgraaf en de fietsvoorzieningen op de Hommelseweg.

Bijlage 4 Beheersing verbonden partijen

BVO De Connectie

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

De Connectie is een organisatie in die volop in ontwikkeling is en waar de komende jaren veel moet gebeuren. Het is evident dat beheersing en control hierin belangrijk zijn. De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van De Connectie.

Er wordt in de begroting een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Afgelopen jaar heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.

De risico's die door De Connectie in de MJPB 2023-2026 zijn beschreven, zijn door de getroffen beheersmaatregelen in aantal en omvang afgenomen. Daartegenover is met name de dreiging op het gebied van Informatieveiligheid en privacy toegenomen. Om opgewassen te zijn tegen bedreigingen enerzijds en om anderzijds te kunnen voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zal blijvend geïnvesteerd moeten worden om een passend niveau wat betreft informatieveiligheid en privacy te bereiken.

In 2021 heeft het bestuur van de Connectie een opdracht geformuleerd om tot nieuwe afspraken te komen met betrekking tot de wijze van organiseren van de samenwerking (governance), een duidelijke toekomstvisie omtrent de positie van De Connectie op langere termijn (groeiambitie) en het financieel perspectief van De Connectie in relatie tot de financiële positie van de eigenaar-gemeenten. De uitkomsten moeten leiden tot een nieuw ontwikkelperspectief waar de balans tussen financiële haalbaarheid en inhoudelijke noodzakelijkheid opnieuw is vastgesteld en deze een plek krijgt in een nieuw beleidsplan en MJPB. Na het vaststellen van de bestuursopdracht is door De Connectie en de gemeenten samengewerkt aan de doorontwikkeling van de samenwerking. De eerste resultaten van de uitwerking van de bestuursopdracht zijn opgenomen in de tussenrapportage "Versterken in verbinden"

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een veranderende relatie met de Provincie, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid.

Het in 2018 verschenen knoppenplan heeft ertoe geleid dat een aantal kostenbesparingen die mogelijk waren in regionaal verband inmiddels zijn doorgevoerd en een aantal zaken zijn meegenomen in de inmiddels afgeronde aanbesteding. Aan een aantal knoppen binnen het vraagafhankelijk vervoer is sinds 2021 een verder vervolg gegeven. Een aantal knoppen kunnen enkel door de gemeente zelf beleidsmatig worden opgepakt.

De gemeente Arnhem heeft in 2020 aan een aantal van deze knoppen gedraaid door zowel beleidsregels Wmo als ook beleidsregels Leerlingenvervoer op- en vast te stellen. Dit om te kunnen blijven doen wat nodig is, maar ook een gemeentelijk kader als vertrekpunt te kunnen nemen. De eerste effecten hiervan hebben we in 2021 gezien. Deze trend heeft zich doorgezet in 2022 en verwachten we ook voor 2023.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer zal worden verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te hebben voeren de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het sportbedrijf gezamenlijk, buiten de kwartaalgesprekken om, regelmatig overleg.

De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem is de afgelopen jaren gegroeid van voldoende naar goed. Er is altijd ruimte voor verbetering. Samenwerking en professionalisering blijft daarom een punt op de agenda in relatie tot het Sportbedrijf. De afstemming tussen de teams Leefomgeving en het Sportbedrijf is tegenwoordig goed te noemen. Na jaren van investeren in de relatie weet men elkaar goed te vinden op de inhoud.

De informatievoorziening van het Sportbedrijf aan de gemeente Arnhem als opdrachtgever, is continu in ontwikkeling. Het Sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Op dit moment onderzoeken wij hoe we de uitgebreide verantwoording die het Sportbedrijf aanlevert op de inhoud, toegankelijker kunnen maken voor de gemeenteraad.

Het inzicht in de kostprijs van de activiteiten is door de jaren heen verbeterd. In 2021 is gewerkt aan inhoudelijk logische product/dienstgroepen met bijhorende activiteiten en daaraan gekoppelde financieel inzicht, ter verbetering van de sturing door de opdrachtgever. Dit heeft geresulteerd in een eerste versie van een activiteitenbegroting ten behoeve van 2022. Het verbeteren van inzicht in maatschappelijke meerwaarde tegenover kosten, door middel van het jaarlijks verbeteren van de activiteitenbegroting, is een doorlopend proces. Sportbedrijf en gemeente blijven samenwerken om dit inzicht en de sturing te verbeteren. In 2021 is ook een duidelijkere scheiding gemaakt tussen inkomsten uit (sport)subsidie en overige inkomsten. In 2022 is een verbetering aangebracht in berekening van kostprijs per locatie, om nog beter aan te sluiten op de daadwerkelijke kosten. Zo blijft SA waar het kan verbeteringen doorvoeren om zo transparant mogelijk aan te geven waar het budget aan wordt besteed en zo goed mogelijk te kunnen sturen op inhoud.

Financieel

In 2020 is de algemene reserve van het Sportbedrijf vergroot tot het afgesproken en gewenste niveau (€ 1,8 miljoen). Tegelijkertijd heeft corona impact gehad op het (beperkte) resultaat van het Sportbedrijf in 2020. Het eigen vermogen is daardoor afgenomen naar € 1,6 miljoen. In 2021 is er een positief resultaat behaald van ongeveer €50.000. Dit is in overleg weer toegevoegd aan het EV.

Sportbedrijf heeft 2021 afgesloten met een klein positief resultaat. Dit valt mee, gezien de omstandigheden (teruggelopen inkomsten in verband met corona). Dit is mede te danken aan kostenbesparing, uitgestelde investeringen en compensatieregelingen vanuit het Rijk.

Voor 2021 is tegelijkertijd voldaan aan de taakstelling van € 0,5 miljoen op subsidie Sportbedrijf.

Voor 2022 is er een taakstelling van € 0,75 miljoen. Op dit moment heeft het Sportbedrijf een begroting ingediend voor 2022 die nagenoeg sluitend is en uitgaat van een klein negatief resultaat (€75.000,-). De taakstelling van €0,75 miljoen in combinatie met corona beperkingen heeft Sportbedrijf genoodzaakt een uiterst sobere begroting in te dienen en waar mogelijk de eigen inkomsten te verhogen

Voor 2023 is de financiële toekomst wat meer onzeker. Dat heeft te maken met de onzekerheid over de gestegen prijzen in het algemeen en de energiekosten in het bijzonder. Daarnaast zijn de loonkosten op basis van de CAO flink toegenomen. Tegelijkertijd heeft de gemeente reeds een aantal maatregelen genomen (extra ruimte van €0,3 miljoen) om Sportbedrijf in de energiekosten tegemoet te komen en komt de indexatie waarschijnlijk hoger uit dan voorgaande jaren. Deze onzekerheid voor 2023 maakt dat het Sportbedrijf voor 2023 wederom behoudend en sober moet begroten.

Samenwerking

In 2021 is de verzelfstandiging geëvalueerd door Hiemstra en de Vries. Zij concluderen dat, zoals bij elke verzelfstandiging, de nieuwe manier van samenwerken, veranderde rollen, verantwoordelijkheden etc. tijd nodig heeft gehad. In de eerste jaren van verzelfstandiging lag de nadruk voornamelijk op bedrijfsmatige aspecten en de ontvlechting van de gemeente. Het inhoudelijke gesprek over de maatschappelijke invulling van de opdracht en bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen kreeg daardoor minder aandacht. Dit werd bemoeilijkt door het wennen aan nieuwe verhoudingen, 'losse eindjes' van de verzelfstandiging en een verschillende interpretatie van bepaalde begrippen. In de afgelopen jaren is de situatie significant verbeterd en is helderheid gekomen in bovengenoemde zaken.

De huidige samenwerking is over het algemeen goed te noemen. In 2022 hebben we constructief met elkaar samengewerkt en geen conflicten gehad. Het blijft zaak om, zoals in elke samenwerking, scherp te blijven op de verschillende rollen die men vervult en de daar bijhorende verantwoordelijkheden. In 2023 verwachten wij geen bijzonderheden op dit vlak.

De verbeterde verstandhouding zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij sinds 2022 lager ingeschat wordt.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet is waarschijnlijk groot. De Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) zal invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. Deze wet heeft een gefaseerde invoering. ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en WKB en rapporteert hier geregeld over. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele grote consequenties voor het personeelsbestand van ODRA. In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven zullen vanuit het rijk worden geïnitieerd. Een van de mogelijke uitwerkingen kan zijn dat omgevingsdiensten moeten gaan fuseren.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom is men begonnen met het aannemen van starters die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, zo nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergadering besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voortgang Beheersstrategie (Turap 2)

De gemeenteraad heeft op 16 december 2020 met de versterkte samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen ingestemd, onder de noemer Groene Metropoolregio en heeft hiertoe een nieuwe gemeenschappelijke regeling in het leven geroepen. Daarbij is het gemeenschappelijk orgaan regio Arnhem-Nijmegen ingetrokken. Het versterkingsproces heeft geleid tot een versterkte regio Arnhem-Nijmegen en een hogere bijdrage vanuit de 18 regiogemeenten.

De raad heeft ingestemd met een bijdrage per inwoner van €2,50 ten behoeve van de basisfinanciering van de Groene Metropoolregio en continueren van de bijdrage van €1,- voor The Economic Board.

De regio heeft medio september 2021 de definitieve regionale agenda gepresenteerd. De agenda bevat vijf regionale opgaven op het gebied van duurzaamheid, mobiliteit, ruimte en wonen, economie en toerisme, recreatie, cultuur en erfgoed met een bijpassende begroting.

De gemeenteraden van de 18 regiogemeenten is gevraagd te besluiten over het al dan niet meedoen ('intekenen') op de verschillende opgaven. In Arnhem heeft de raad eind 2021 ingestemd met het intekenen op de opgaven voor 2022. De benodigde middelen zijn meerjarig in de begroting opgenomen. De nieuwe middelen die de uitvoering van deze regionale agenda met zich meebrengt à €412.000,- worden dit jaar nog gepresenteerd via het begrotingsprogramma S00. De bedoeling is om deze vanaf de begroting 2023 te presenteren via de betreffende inhoudelijke programma's.

Bijlage 5 Stand van zaken amendementen en moties

Programma Bestuur, dienstverlening en financiën

[Echt contact met de gemeente](#) (21A59)

De tekst zoals is voorgesteld in het amendement is overgenomen in de Begroting 2022.

[Samen werken aan een mooier Arnhem](#) (21A61)

De samenwerking – ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid – tussen college en raad is belangrijk voor het vertrouwen in de Arnhemse politiek. De controlerende en kaderstellende rol vereist een goed, tijdige en volledige informatievoorziening aan de raad. Wij staan hier als college voor. Naar aanleiding van het feitenrelaas van onderzoeksbureau Strated consultancy zijn er aanbevelingen gedaan om de informatievoorziening te verbeteren. Naar aanleiding hiervan zijn o.a. het formats voor de raadsbrieven en raadsbesluiten aangepast. Met deze wijziging willen wij de informatievoorziening verbreden en versterken.

[Samenspraak met de stad](#) (21M212)

Deze motie is afgedaan door een raadsbrief van de raadswerkgroep ([iBabs Online](#)).

[Kosteloze naamsverandering van nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen](#) (21M218)

We werken aan de uitvoering van het amendement. Hiervoor kijken we onder andere naar de ontwikkelingen en aanpak bij andere gemeenten en het Rijk.

[Meer gemeentelijke prikborden in Arnhemse wijken](#) (21M232)

Zoals in de motie is verzocht, is het college in overleg getreden met partners en organisaties in wijken over de invoering van gemeentelijke prikborden. Uit de opgehaalde informatie is gebleken dat partners en organisaties in de wijken niet enthousiast zijn over het idee. Het college heeft de raad hierover via een [raadsbrief](#) geïnformeerd.

[Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting](#) (21M247)

De actuele stijging bouwkosten is verwerkt in de Begroting 2023.

Programma Bereikbaarheid

[Stimuleer het OV](#) (21M228)

Het college informeert jaarlijks de gemeenteraad over het openbaar vervoer door toezending van het vervoerplan voor het volgende jaar. Het vervoerplan van 2023 zal na het zomerreces aan de raad toegestuurd worden met een raadsinformatiebrief. Daarnaast heeft het college in haar akkoord opgenomen om voor Gelrepashouders een OV-ritje van 1 euro te maken. Het college is nu bezig met de operationele uitwerking ervan. Het college is aanvullend bezig om door middel van diverse infrastructuurprojecten de doorstroming van het OV en de bereikbaarheid met het OV van de stad te verbeteren. Dit kan goed door rijbanen om te zetten in busstroken. Via de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft het college haar zorgen geuit over de provinciale financiering van het OV door Provinciale Staten.

[Vervoersarmoede onderzoeken in Arnhem](#) (21M251)

Het beantwoorden van de motie 'vervoersarmoede onderzoeken in Arnhem' is complex, doordat het over zeer gedifferentieerde en gevarieerde informatie over de Arnhems huishoudens gaat. Er is geïnventariseerd waar en hoe deze informatie kan worden achterhaald en samengevoegd. Hierna kan worden begonnen met het daadwerkelijk achterhalen en bundelen van deze informatie.

Programma Economie

[Extra budget 2022 Bridge to Liberation-experience](#) (21A62)

Om het tekort op de begroting 2022 voor de Bridge to Liberation-experience op te lossen, hogen we de subsidie voor de Bridge to Liberation-experience in 2022 incidenteel op met €100.000 vanuit de algemene reserve. En verlagen we de subsidie in 2025 incidenteel met €100.000 ten gunste van de algemene reserve. Hiermee blijft het totale subsidiebedrag over vier jaren in deze begroting gelijk.

[Ruimte voor multiculturele festivals in het evenementenprogramma](#) (21M220)

De wethouder heeft in de nieuwsbrief Cultuur en Evenementen een oproep aan Arnhemse culturele organisaties gedaan om gezamenlijk een multicultureel festival te organiseren. Culturele organisaties die al multiculturele festivals organiseren hebben een email ontvangen om aan te moedigen, met een verwijzing naar de subsidieregeling.

Programma Onderwijs

[Doelstellingen thuiszitters en schoolverzuim](#) (21A57)

De doelstelling is conform het amendement toegevoegd in de Begroting 2022.

[Onderwijs terugval](#) (21A67)

De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

[Meetbare doelen preventie](#) (21M221)

De voorgestelde cijfers zijn opgenomen in de begroting. Daarmee is het amendement uitgevoerd en afgerond.

[Leefwerelden verbinden](#) (21M249)

Deze motie zal onderdeel uitmaken van de gesprekken met het onderwijs over kansengelijkheid. Het project vriendschapsscholen wordt onder andere geagendeerd voor het maatschappelijke educatieve agenda Arnhem (MEAA) overleg begin oktober.

Programma Zorg

[Voer de wens van de raad uit en onderzoek hoe we de markt uit de zorg kunnen halen](#) (21M253)

Zoals in de [raadsbrief](#) d.d. 12 juli 2022 is aangegeven, is het onderzoek naar het voorkomen van perverse prikkels in de marktwerking uitgevoerd door adviesbureau AEF (Andersson Elffers Felix) en inmiddels afgerond. Dit onderzoek zal, voorzien van een raadsbrief, aan de gemeenteraad worden toegezonden.

Programma Participatie en armoedebestrijding

[Maak 'Goed Geregeld' nog beter vindbaar](#) (21M233)

Deze motie is actief uitgewerkt in onze voorlichtingscampagnes en in ons voorlichtingsmateriaal.

[Te lage bijstand jongeren herstellen](#) (21M241)

De BB-toeslag is aangepast. De hersteloperatie vraagt nog om enkele afwegingen en besluiten. In september denken we de nodige stappen te zetten.

Programma Gezondheid en sport

[Discriminatie in de sport overal tegengaan](#) (21M223)

Intussen is de pilot bij drie voetbalverenigingen afgerond en worden de 'lessons learned' gepresenteerd aan een breder publiek van verenigingen bij een 'sportcafé' in oktober. Op basis van de resultaten van de pilots en de reacties van andere sportaanbieders kijken wij welke acties wij verder samen met sportaanbieders op kunnen pakken. Eén van de resultaten is een stappenplan voor sportaanbieders om discriminatie tegen te gaan.

Programma Klimaat en energie

[Energiecoaches proactief inzetten tegen energiearmoede](#) (21M248)

Als onderdeel van de aanpak energiearmoede worden huishoudens proactief benaderd. In onder andere de wijken Geitenkamp en het Spijkerkwartier worden inwoners proactief benaderd door regelmatig aanwezig te zijn op straat, door aan te sluiten bij wijkactiviteiten en door samen op te trekken met de woningcorporaties bij huis-aan-huis benaderen van inwoners. Er worden mini-workshops gegeven in de buurthuizen. In het deel-project Energiecoach Malburgen worden huishoudens huis-aan-huis benaderd. De energiecoaches bellen aan, gaan in gesprek en bieden energie-coaching aan. De pro-actieve benadering is een integraal onderdeel van de aanpak energiearmoede.

[Extra inzet tegengaan energiearmoede](#) (21M256)

In de brief aan de raad van 19 april 2022 hebben we de raad geïnformeerd over de benutting van het extra budget dat we van het Rijk hebben ontvangen voor de aanpak energiearmoede. We hebben in de brief aangegeven dat we daarmee de motie als afgedaan beschouwen.

Programma Ruimtelijke ontwikkeling

[Omgevingswet en burgerparticipatie](#) (21A54)

De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

[Ontwerpprincipes verstedelijking meenemen](#) (21A60)

De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

[Complete procesplanning voor woningbouwplannen: doorloop versnellen](#) (21M224)

De motie 21M224 (Complete procesplanning voor woningbouwplannen: doorloop versnellen) is op 14 juni met een raadsbrief afgedaan.

[Duurzaamheid zichtbaar maken](#) (21M227)

Afgesproken is 'Duurzaamheid zichtbaar maken' als integraal onderdeel van de verduurzamingsaanpak mee te nemen. Voor de projectmatige uitvoering van de verduurzaming zijn in deze Begroting extra middelen opgenomen. Dit is nodig om gemeentelijke ambities in het juiste tempo uit te kunnen voeren (enkel maatregelen meenemen in het planmatig onderhoud zorgt voor een veel te lange doorlooptijd). Het zichtbaar maken van de verduurzaming zal in het project meegenomen worden als integraal onderdeel. Tot nu toe is op verschillende plaatsen gecommuniceerd over maatregelen die tot nu toe zijn doorgevoerd (zoals bijvoorbeeld over het vervangen van de verlichting in de parkeergarage Musis voor LED verlichting).

[Leegstand inzichtelijk](#) (21M257)

Afgesproken is eens in het half jaar een lijst met leegstaande panden aan de raad te verschaffen. Dit is nog niet gebeurd. Op dit moment is er overigens geen substantiële leegstand (beschikbare en geschikt te maken panden zijn ingezet voor onder andere opvang van Oekraïense vluchtelingen).

Programma Wonen en leefomgeving

[Minimale woonkwaliteit in begroting](#) (21A58)

Op de website van de gemeente Arnhem is de pagina [Gezond wonen - Gemeente Arnhem](#) toegevoegd.

[Laat alle kinderen spelen](#) (21M215)

Er loopt op dit moment een pilot om ervaring op te doen met het toegankelijk maken van speelplaatsen. In de Begroting 2023 zal een voorstel voor vervolg worden opgenomen.

[Het plaatsen van een kerstboom op het Audrey Hepburnplein](#) (21M242)

De plaats voor de kerstboom op het Audrey Hepburnplein is in overleg bepaald. De benodigde ondergrondse voorziening worden in september aangelegd. De kerstboom zal na sinterklaas in december 2022 worden geplaatst.

[Arnhem plant minimaal 10.000 bomen](#) (21M255)

De motie is afgehandeld. Het college plant tussen boomfeestdag 2021 en boomfeestdag 2022 10.000 extra bomen en houtige gewassen aan. Een mooie start is gemaakt tijdens boomfeestdag op 10-11-2021 met het aanplanten van een kinderklimaatbosje in Presikhaaf. De eerste 2.500 bomen zijn hier aangeplant. In het voorjaar van 2022 zijn ruim 1.500 bomen gratis uitgedeeld aan bewoners en in de Steenstraat, aan de Jansbuitensingel, Zijpendaalseweg en Johan de Wittlaan zijn tientallen extra bomen aangeplant. Een aantal keren per jaar wordt via www arnhem.nl/bomen [10.000 nieuwe bomen in Arnhem - Gemeente Arnhem](#) de actuele stand van zaken doorgegeven met een infographic 'bomenteller Arnhem'. In de 2e helft van 2022, bij aanvang van het plantseizoen, worden de aanplantacties vervolgd.